

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Факультет лінгвістики
Кафедра теорії, практики та перекладу англійської мови

«На правах рукопису»
УДК _____
«До захисту допущено»

В. о. завідувач кафедри
_____ Тараненко Л.І.
«__» _____ 2020р

МАГІСТЕРСЬКА ДИСЕРТАЦІЯ

на здобуття ступеня магістра
зі спеціальності 035 «Філологія»

на тему: «Відтворення структурних, семантичних та комунікативно-прагматичних особливостей пролонгованої метафори в англомовних художніх та науково-популярних текстах в українському перекладі»

Виконала: студентка 2 курсу, групи ЛА-91мп
Данилова Діана Миколаївна

Науковий керівник:

кандидат пед. наук, проф. каф. ТППАМ Коломієць С.С.

Науковий рецензент:

док. філолог. наук, доц., проф. каф. ТППАМ Тараненко Л.І.

Засвідчую, що у цій магістерській
дисертації немає запозичень с
праць інших авторів без
відповідних посилань
Студентка _____

Київ - 2020

**Національний технічний університет України «Київський
політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»**

Факультет лінгвістики

Кафедра теорії, практики та перекладу англійської мови

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Спеціальність (спеціалізація) – 035 Філологія (035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

Тараненко Л. І.

(підпис) (ініціали, прізвище)

«__» _____ 20__ Р

ЗАВДАННЯ

на магістерську дисертацію студентці

Даниловій Діані Миколаївні

1. Тема дисертації «Відтворення структурних, семантичних та комунікативно-прагматичних особливостей пролонгованої метафори в англійськомовних художніх та науково-популярних текстах в українському перекладі». Науковий керівник дисертації: Коломієць Світлана Семенівна, канд. пед. наук, проф. каф. теорії, практики та перекладу англійської мови. Затверджені наказом по університету від 29 жовтня 2020 р., № 3165-с.

2. Термін подання студентом дисертації: 27 листопада 2020 р.

3. Об'єкт дослідження: пролонгована.

4. Предмет дослідження: функції, які виконують пролонговані метафори, їхні різновиди та особливості її вживання в художньому та науково-популярному стилях.

5. Перелік завдань, які потрібно розробити:

- 1) дати визначення пролонгованої метафори
- 2) проаналізувати функціонування пролонгованих метафор в українській та англійській мовах
- 3) з'ясувати тенденції використання пролонгованих метафор в художньому та науково-популярному стилях;
- 4) опрацювати та узагальнити отриману інформацію з обраної теми.

6. Перелік ілюстративного матеріалу: монографія Томаса Мура «Care of the soul» та її переклад Демиденко О.П., повість А.К. Дойля «Собака Баскервілів» та її український варіант.

7. Публікація статті у науковому журналі «Альманах науки».

8. Дата видачі завдання: 01 жовтня 2019 р.

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання магістерської дисертації	Строк виконання етапів магістерської дисертації	Примітка
1	<i>Обґрунтування теоретичних передумов дослідження</i>	<i>до 05. 10. 2020</i>	<i>вик.</i>

2	<i>Формування програми й методики дослідження</i>	<i>до 30. 10. 2020</i>	<i>вик.</i>
3	<i>Аналіз ілюстративного матеріалу та виклад і оформлення результатів дослідження</i>	<i>до 29. 11. 2020</i>	<i>вик.</i>

Студент(ка)

(підпис)

Науковий керівник дисертації

(підпис)

Д.М. Данилова

(ініціали, прізвище)

С.С. Коломієць

(ініціали, прізвище)

Реферат

Магістерська дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, та списку використаної літератури, який налічує 71 джерел, 2 додатків. Загальний обсяг роботи 129 сторінок.

Актуальність теми роботи зумовлена інтересом до використання та способів передачі при перекладі пролонгованої метафори в науково-популярному та художньому жанрах, що, в свою чергу, пояснюється дослідженням даного явища на недостатньому рівні.

Об'єктом дослідження є пролонгована метафора в науково – популярному та художньому жанрах.

Предметом дослідження виступають функції, які виконує пролонгована метафора в художньому та науково-популярному стилях та особливості її перекладу.

Мета роботи полягає у розкритті поняття пролонгованої метафори, визначенні особливостей її функціонування в художньому та науково-популярному стилях та способи її перекладу українською мовою.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань:

- дати визначення пролонгованої метафори
- проаналізувати функціонування пролонгованих метафор в українській та англійській мовах
- з'ясувати тенденції використання пролонгованих метафор в художньому та науково-популярному стилях;
- проаналізувати способи їх відтворення в українському перекладі

Методи дослідження:

- 1) теоретичні (описовий метод, метод лінгвістичного аналізу)
- 2) емпіричні (збір фактичного матеріалу)
- 3) загальнонаукові (аналіз, синтез, абстрагування, конкретизація, узагальнення)
- 4) лінгвістичні (зіставний, структурний, дистрибутивний, трансформаційний методи)

Наукова новизна роботи полягає в комплексному дослідженні пролонгованої метафори у в художньому та науково-популярному стилях, яке включає функціональний та перекладацький аспекти.

Практичне значення здобутих результатів полягає у тому, що дисертація збагачує дослідницький досвід сучасної германістики новими знаннями про пролонговану метафору, її використання в сучасній англійській мові, особливості її перекладу українською мовою, результати дослідження можуть бути використані в освітньому процесі, зокрема в теоретичних та практичних курсах теорії та практики перекладу.

Матеріалом дослідження є більше 113 прикладів пролонгованої метафори з монографії Томаса Мура «Care of the soul» та 40 з повісті А.К. Дойля «Собака Баскервілів».

Методи дослідження. У роботі застосовано загальнонаукові (аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення) та власне лінгвістичні методи. За допомогою методу суцільної вибірки були виокремлені одиниці аналізу. Описовий метод дозволив здійснити таксономію та інтерпретацію досліджуваних одиниць. Контекстуальний метод сприяв визначенню лінгвальних і позалінгвальних особливостей мовних одиниць; кількісний аналіз – у встановленні частотності застосування перекладацьких трансформацій.

Апробація результатів дослідження. Основні методологічні, теоретичні результати і концептуальні положення дослідження обговорювалися на: IV Міжнародній науково-практичній конференції «Наука та суспільство».

Публікації. Основні положення і результати дисертаційного дослідження висвітлено в статті у науковому виданні України «Альманах науки», випуск № 11.

Ключові слова: метафора, пролонгована метафора, художній стиль, науково-популярний стиль, семантика.

Abstract

The master's dissertation consists of an introduction, three sections, conclusions to each of them, general conclusions, and a list of references, which includes 71 sources, 2 appendices. The total volume of the work is 129 pages.

The topicality is due to interest in the use and methods of translation of prolonged metaphors in scientifically popular and belle letter styles.

The object of research is a prolonged metaphor in popular science and art genres.

The subject of the research is the functions performed by a prolonged metaphor, their varieties and features of its use in scientifically popular and belle letter styles and methods of their translation into Ukrainian.

The purpose of the work is to reveal the concept of prolonged metaphor, to determine the peculiarities of its functioning in artistic and popular science styles and ways of its translation into Ukrainian.

Achieving this goal involves solving the following tasks:

- to define a prolonged metaphor
- to analyze the functioning of prolonged metaphors in Ukrainian and English
- to find out the tendencies of using prolonged metaphors in artistic and popular science styles;
- to analyze the ways of their reproduction in Ukrainian translation.

Research methods:

- 1) theoretical (descriptive method, method of linguistic analysis)
- 2) empirical (collection of factual material)
- 3) general scientific (analysis, synthesis, abstraction, concretization, generalization)
- 4) linguistic (comparative, structural, distributive, transformational methods)

The scientific novelty of the work consists in the complex research of prolonged metaphor in scientifically popular and belle letter styles, which includes functional and translation aspects.

The practical significance of the obtained results is that the dissertation enriches the research experience of modern German studies with new knowledge about prolonged metaphor, its use in modern English, features of its translation into Ukrainian, research results can be used in educational process, in particular in theoretical and practical courses and translation practices.

The material of the research is more than 113 examples of prolonged metaphor from Thomas Moore's monograph "Care of the soul" and 40 from the novel by A.K. Doyle "The Hound of the Baskervilles".

Research methods. General scientific (analysis, synthesis, induction, deduction, generalization) and linguistic methods are used in the work. Units of analysis were isolated using the continuous sampling method. The descriptive method allowed to carry out taxonomy and interpretation of the studied units. The contextual method helped to determine the linguistic and extralingual features of language units; quantitative analysis - in establishing the frequency of translation transformations.

Approbation of research results. The main methodological, theoretical results and conceptual provisions of the study were discussed at: IV International Scientific and Practical Conference "Science and Society".

Publications. The main provisions and results of the dissertation research are covered in the article in the scientific edition of Ukraine "Almanac of Science", issue № 11.

Keywords: metaphor, prolonged metaphor, artistic style, popular science style, semantics.

Зміст

Реферат.....	2
Вступ.....	9
Розділ I Пролонгована метафора в художньому та науково – популярному стилях.....	12
1.1 Образність як ознака художнього та науково- популярного стилів.....	12
1.2 Пролонгована метафора як засіб образності.....	20
Висновки до першого розділу.....	26
Розділ II Особливості вживання пролонгованої метафори.....	27
2.1 Структурно-семантичні особливості пролонгованої метафори.....	27
2.2 Комунікативно-прагматичні особливості пролонгованої метафори.....	31
Висновок до другого розділу	37
Розділ III Аналіз структурних, семантичних та комунікативно - прагматичних особливостей пролонгованої метафоричними в науково- популярному та художньому стилях.....	38
3.1 Функціонування пролонгованої метафоричними к науково-популярному та художньому стилях.....	38
3.2 способи відтворення пролонгованої метафоричними в науково- популярному стилі.....	49
3.3. Способи відтворення пролонгованої метафоричними в українському перекладі в художньому творі.....	64
Висновки до третього розділу.....	73
Висновки.....	74

Список використаних джерел.....	76
Список джерел ілюстративного матеріал.....	82
Додаток А.....	83
Додаток Б.....	122

ВСТУП

Метафора - це фігура мови, в основі якої лежить перенесення назви осіб, явищ, предметів, дій або ознак для позначення інших об'єктів за подібністю і аналогією. Іншими словами, вживання назв не за їх прямим призначенням. Метафора належить до одного з прийомів пізнання дійсності, створення нових художніх образів, утворення нових значень. Як наслідок, велика кількість лексичних одиниць утворено метафорично. Іноді переносне значення слова витісняє первинне, і воно більше не сприймається як слово з переносним значенням. Люди почали використовувати метафору у своєму мовленні дуже давно адже за допомогою метафори могли висловити своє ставлення до предмету, причому іноді дуже емоційно.

Актуальність теми роботи зумовлена інтересом до використання та способів передачі при перекладі пролонгованої метафори в науково-популярному та художньому жанрах, що, в свою чергу, пояснюється дослідженням даного явища на недостатньому рівні.

Проблематика метафори плідно досліджується у науковій літературі. Лінгвісти Лакофф та Джонсон поклали початок дослідженням метафори, створивши Концептуальну теорію метафори. Вивченню пролонгованих метафор присвячували свої роботи такі вчені як Н.Д. Арутюнова, Ю.М. Караулов, А.П. Чудінов, А. Musolff та інші. Річардс А.М. у своїй праці «Філософія риторики» досліджував основні структурні компоненти метафори, так само як і Арутюнова С.М. у праці «Метафора и дискурс». М.Феллер розглянув функції метафори у науково-популярному жанрі.

Об'єктом даної роботи було обрано один із основних тропів поетичного мовлення – пролонговану метафору.

Предметом роботи виступають функції, які виконують пролонговані метафори, їхні різновиди та особливості її вживання в художньому та науково-популярному стилях.

Метою роботи є розкриття поняття пролонгована метафора, визначення особливостей їх вживання в художньому та науково-популярному стилях.

Щоб досягти поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- дати визначення пролонгованої метафори
- проаналізувати функціонування пролонгованих метафор в українській та англійській мовах
- з'ясувати тенденції використання пролонгованих метафор в художньому та науково-популярному стилях;
- опрацювати та узагальнити отриману інформацію з обраної теми.

Методи дослідження:

- 1) теоретичні (описовий метод, метод лінгвістичного аналізу)
- 2) емпіричні (збір фактичного матеріалу)
- 3) загальнонаукові (аналіз, синтез, абстрагування, конкретизація, узагальнення)
- 4) лінгвістичні (зіставний, структурний, дистрибутивний, трансформаційний методи)

Наукова новизна роботи полягає в комплексному дослідженні функціонального та перекладацького аспектів пролонгованої метафори у художньому та науково-популярному стилях.

Практичне значення здобутих результатів полягає у тому, що дисертація збагачує дослідницький досвід сучасної германістики новими знаннями про пролонговану метафору, її використання в сучасній англійській мові, особливості їх перекладу українською мовою та можуть бути використані в освітньому процесі, зокрема в теоретичних та практичних курсах теорії та практики перекладу.

Матеріалом дослідження є більше 113 прикладів пролонгованої метафори з монографії Томаса Мура «Care of the soul» та 40 з повісті А.К. Дойля «Собака Баскервілів» та їхні відповідні переклади українською.

Апробація результатів дослідження. Основні методологічні, теоретичні результати і концептуальні положення дослідження обговорювалися на: IV Міжнародній науково-практичній конференції «Наука та суспільство».

Публікації. Основні положення і результати дисертаційного дослідження висвітлено в статті у науковому виданні України «Альманах науки», випуск № 11.

Структура й обсяг роботи. Данна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, та списку використаної літератури, який налічує 71 джерел, 2 додатків. Загальний обсяг роботи 129 сторінок.

Розділ І ПРОЛОНГОВАНА МЕТАФОРА В ХУДОЖНЬОМУ ТА НАУКОВО – ПОПУЛЯРНОМУ СТИЛЯХ

1.1 Образність як ознака художнього та науково-популярного стилів

Художня творчість - один із способів, за допомогою якого людина пізнає і освоює дійсність. В основі художньої творчості лежить принцип естетики: мистецтво є пізнавально – оціночним відображенням дійсності. Художній образ – одне з найбільших досягнень суспільної сутності мови, що дозволяє з більшою ефективністю і емоційно-експресивною достовірністю передати через них задум і своє ставлення до зображуваного.

Для передачі емоцій і почуттів, художніх образів і явищ у літературі та мистецтві використовується художній стиль. Художній стиль є одним з функціональних стилів, що характеризують тип мовлення в естетичній сфері спілкування: словесних творах мистецтва. Це спосіб самовираження письменників, тому, як правило, він використовується в письмовій мові. Усно ж (наприклад - в п'єсах) зачитуються написані задалегідь тексти. Образність - один з невід'ємних компонентів художнього стилю в цілому, а значить і художнього тексту, і художнього твору. Образність текстів художньої літератури обумовлена образним мисленням автора, роль якого в художньому тексті не можна недооцінювати.

У художньому стилі виділяють наступні риси:

- Збіг автора і оповідача, яскраве і вільне вираження авторського «я».
- Мовні засоби є способом передачі художнього образу, емоційного стану і настрою оповідача.
- Використання стилістичних фігур - метафор, порівнянь, метонімії і ін., емоційно-експресивної лексики, фразеологізмів.
- Багатостильність. Застосування мовних засобів інших стилів (розмовного, публіцистичного) підпорядковане виконанню творчого

задуму. З цих поєднань поступово складається те, що називають авторським стилем.

- Використання мовної багатозначності - слова підбираються так, щоб з їх допомогою не тільки «малювати» образи, а й вкладати в них прихований сенс. [33]

Художній текст створюється для того, щоб об'єктивувати думку автора, втілити його творчий задум, передати знання та уявлення про людину і світ, винести ці уявлення за межі авторської свідомості і зробити їх надбанням інших людей. Кожен письменник створює в літературному творі свій світ в відповідності зі своїм задумом, зі своїми індивідуально-образним сприйняттям і відображенням життя, дійсності.

Яскравою рисою художньої літератури, властивою і іншим видам мистецтва, є конкретно-образне уявлення життя. Цим художній текст відрізняється, наприклад, від об'єктивного, логіко-понятійного відображення реальної дійсності текстах наукового стилю. Для літературних творів характерне сприйняття через почуття, автор передає життя через свою інтерпретацію. Світ, представлений читачеві в художньому творі - це новостворений світ, в якому простежується авторська вигадка. Найважливішу роль в текстах художньої літератури відіграє суб'єктивний момент. Важливо відзначити, в художньому тексті яскраво представлені особисті переваги автора, його захоплення або ж, навпаки, неприйняття. Цим обумовлені такі специфічні риси художнього тексту як експресивність, образність і метафоричність.

У художньому мовленні можливі і навмисні відхилення від структурних норм, необхідні для виділення конкретної думки, ідеї, риси, важливої для смислового наповнення твору. Вони можуть бути виражені в порушенні фонетичних, лексичних, морфологічних та інших мовних норм. Часто подібні прийоми використовуються для створення комічного ефекту або яскравого, виразного художнього образу. [1]

У художньому тексті різноманітні засоби мовного вираження сплавляються в єдину, стилістично і естетично виправдану систему, до якої незастосовні нормативні оцінки, що додаються до окремих функціональних стилів літературної мови.

Науково-популярний стиль – це підстиль наукового, проте на відміну від строго наукового стилю, у науково-популярному викладі більше проявляється єдність емоційно-чуттєвих і логічних елементів пізнання. Звідси наявність в науково-популярній літературі таких протилежних жанрово-стильових особливостей, як логічність і емоційність, об'єктивність і суб'єктивність, абстрактність і конкретність, ілюстративність, наочність. [26]

Як різновид наукового стилю, науково-популярний підстиль зберігає основні специфічні особливості, характерні для наукового стилю: в науково-популярній літературі викладаються знання, здобуті в сфері наукової діяльності; зміст науково-популярної літератури (в основному, в головному) то ж, що і в власне науковій літературі. Основні екстралінгвістичні фактори, які визначають закономірності функціонування в мові мовних засобів науково-популярного підстилю, ті ж, що і у власне науковому стилі. Відмінність науково-популярного підстилю від власне наукового стилю - в зазначених "додаткових", приватних завданнях комунікації: для науково-популярної літератури це завдання донесення до неспеціаліста в доступній формі достовірних наук. знань.

Науково-популярна література, як правило, має своїм читачем неспеціаліста, проте в сучасній науковій комунікації можна відзначити тенденцію до розширення адресації науково-популярних творів. У текстах, розрахованих на масового читача, якою і є науково-популярна література, яскраво проявляється їх прагматичний аспект - спрямованість на певний тип читача. Фактор диференційованої адресації науково-популярних творів посилює їх роль "сполучної ланки" між фахівцями різних галузей знань, а також різних вікових груп читачів. [34]

Мова науково-популярної літератури дуже близька до загальнолітературної, термінології тут вживається незрівнянно менше, ніж в науковій прозі, використовуються в основному загальноновживані, а не вузькоспеціальні терміни. У науково-популярних текстах визначення наукових понять або замінюються спрощеними визначеннями, описовими зворотами, або поняття пояснюються в тексті і ілюструються прикладами і порівняннями.

Спільною ознакою художнього та науково-популярного стилів є образність. Образність – це основна риса художньої літератури, орієнтована на створення художніх образів, вона пов'язана з вживанням слів в переносному значенні, метафор, епітетів, порівнянь, гіпербол і т.п. А художній образ – це один із засобів пізнання і зміни світу, форма вираження почуттів, думок, прагнень, естетичних емоцій автора. Образ як конкретний факт дійсності набуває загальних рис. Образні слова і вирази дозволяють читачеві глибше проникнути в художній світ автора, тонше відчутти ту гаму почуттів і думок, яка наповнювала його в період створення художнього тексту, змушують задуматися читача, побачити нові риси і межі зображуваного, глибше зрозуміти зміст твору.

Термін «образність» можна трактувати в широкому і у вузькому сенсі. Деякі дослідники вважають, що поняття художності, образності не повинно зводитися до троп і фігур мови. Вони дотримуються тези, висловленої А.М. Пешковським ще на початку 20-х років, про загальну образність тексту: «Очевидно, справа не в одних образних виразах, а в неминучій образності кожного слова, оскільки воно підноситься в художніх цілях ... в плані загальної образності». [41]

Вищесказане відображає широке трактування терміну «образність». Існує ще одне, більш «вузьке» розуміння категорії образності. Воно засноване на використанні слів в переносному значенні, зі зміненою семантикою. При цьому слова, які отримують образне значення в художньому контексті, в

певній мірі втрачають свою номінативну функцію і набувають яскравого експресивного забарвлення. У вузькому сенсі словесним образом є троп, а образність художнього тексту це його метафоричність, експресивна виразність, наявність епітетів, порівнянь, метафор.

Образність є відмітною ознакою художнього відображення дійсності. Образність виступає як сам принцип підходу письменника до дійсності і виражається в найрізноманітніших конкретних формах, які залежать від того безпосереднього життєвого матеріалу, яким оперує письменник. Своє ставлення до зображуваного можна виразити різними способами, однак, образність дозволяє з більшою ефективністю і емоційністю передати авторський задум.

Образ - це узагальнена картина людського життя, відображена крізь авторське сприйняття. Саме життя у всіх різноманітних формах її прояву надає образу глибину і багатство значень і смислів. В образі укладені істотні сторони дійсності, відображено великий об'єктивний зміст. В образі один предмет або явище розкривається через інший. Це зіставлення дає читачеві нове бачення світу завдяки накопиченому раніше життєвому досвіду письменника, його багатства особистості творця. В образі закріплюються не тільки об'єктивні факти дійсності, які пройшли крізь суб'єктивне авторське сприйняття, але і його особисте ставлення до зображуваного. [24]

Художній образ є специфічним матеріалом і результатом художнього відображення дійсності. Завдяки уяві письменника в образі зближуються протилежні якості або ознаки об'єктів і явищ дійсності, що впливають на думки і почуття читача.

У філософському енциклопедичному словнику художній образ визначається як синтезуюча форма художньої свідомості та творчості в цілому, яка втілює, творить та об'єднує зміст твору; характеризується повнотою і цілісністю. В залежності від масштабу охоплення матеріалу

художній образ виступає як окрема складова твору або як його подоба в цілому. Наявність художніх образів є визначальною ознакою, атрибутом мистецтва, що перетворює чуттєвий аспект естетичних явищ у феномен художньої культури, надає мистецтву рис однієї з вищих форм духовного освоєння буття. [62]

Відомий лінгвіст І.Р. Гальперін окреслює термін художній образ, як використання мовних засобів, які створюють чуттєве сприйняття абстрактного поняття, викликаючи певні асоціації (іноді дуже віддалені). [4]

Образи можна розділити на три категорії: дві конкретні (візуальні, слухові) та одну абстрактну (реляційну).

Візуальні образи є найпростішими для сприйняття, оскільки вони охоплюються тим, що називається психічним оком. Іншими словами, візуальні образи формуються через конкретні зображення предметів, враження від яких присутнє в нашій свідомості.

Ономатопея будує в нашій свідомості звуковий малюнок, тобто змушує нас почути реальні звуки природи чи речей.

Реляційний образ показує взаємозв'язок між предметами через інший вид відносин, і два види відношення забезпечать більш точну реалізацію внутрішніх зв'язків між речами або явищами. [5]

За типом співвідношення між чуттєвим образом і його ідеєю образи ділять на автологічних і металогічний.

Автологія - вживання слів у прямому сенсі автологічних образ називають "самозначущим", "самодостатнім", частіше - образом-типом. Різновидом автологічних образу є образ-гротеск. Гротеск - один з найстаріших типів образності. Особливості гротеску:

- 1) тяжіння до незвичайних, ексцентричних, спотворених форм;

- 2) поєднання в одному предметі несумісних, контрастних явищ (піднесеного і грубо натуралістичного, комічного і фантастичного, реального і фантастичного);
- 3) заперечення усталених норм (зв'язок гротеску з бурлеском, пародією, трагедією);
- 4) стиліова неоднорідність (поєднання "високого" і "низького", грубого і поетичного). За допомогою гротеску письменник створює химерний образний світ. Гротеск використовувався в літературі з часів античності. Спочатку гротеском називали тип орнаменту, знайдений в гротах (печерах). У ньому поєднувалися рослинні і тваринні форми.

У образі чуттєвий образ і ідея належать до різного кола явищ. Так, природа в творах письменника розкриває людські переживання. Метафоричними образами є символ, алегорія і підтекст. [23]

Літературні образи складаються з описової мови ціллю яких є додати символізму твору. Образ залучає п'ять почуттів, а саме деталі смаку, дотику, зору, запаху та звуку. Образ може також стосуватися деталей про рух чи відчуття тіла в русі (кінестетичні зображення) або емоцій чи відчуттів людини, таких як страх чи голод (органічна або суб'єктивна образність). Використання образів уможливорює більш повне усвідомлення уявного світу цільовою аудиторією. [55]

Однією з найголовніших вимог до науково-популярного твору – є підтримання інтересу та зацікавленості у читача. Щоб виконати її, використовують ритмічне перемежування інформаційно наповнених та інформаційно бідних уривків. Таке чергування здійснюється наведенням прикладів, які зіставляють явища науки з явищами побуту, затримкою розвитку теми, введенням розмовних конструкцій. Блок (за термінологією М.Феллера), тобто семантично завершена частина (за термінологією Н.Непийводи) наукового популярного твору зазвичай починається з використання простих, близьких читачеві прикладів. У межах блоку

чергуються розповідні, описові та пояснювальні фрагменти. Переважання психологічного і майже рівне значення логічного та естетичного складників зумовлює їхня різнотипність. Численність фрагментів одного типу порушила б властиву популярному викладову різноманітність, яка створює комфорт під час читання. Повноцінне розуміння читачем складних понять – одна з основних вимог до науково-популярного тексту. Саме тому засоби образності набувають тут особливої ваги, адже за допомогою таких засобів, зіставляючи складні поняття зі звичайними, буденними, можна забезпечити вимогу доступності змісту. Завдання науково-популярної літератури – донести з максимальною доступністю наукові знання до читачів-неспеціалістів. Для цього автори науково-популярних творів використовують, поряд з різноманітними засобами пояснення матеріалу, засоби образної виразності, до яких належать порівняння і метафори. А проте образність у науково-популярному стилі не є образністю в повному розумінні (тим більше художньою образністю). Вона зводиться до використання окремих словесно-образних засобів, частіше – порівнянь, рідше – метафор; тут немає тієї системності образних засобів, яка властива художній мові [54].

Функціональне призначення образності в науково-популярних творах – максимально підтримувати увагу читача під час сприймання складних для розуміння наукових понять.

Характеризуючи розподіл загальномовних та індивідуальних (авторських, мовленнєвих) образних елементів у структурі наукового тексту, зазначається, що образність взагалі більше характерна для вступної й заключної частини наукового твору, де автор дозволяє собі різні відступи (відхилення) від наукового стилю, прагнучи за допомогою чужостильових засобів досягти більшої наочності та ясності у викладі засновків чи висновків дослідження. Причому тут якраз віддається перевага індивідуальним метафорам. Загальномовні образи переважають в основній частині наукового тексту [43].

Підсумовуючи наведені твердження, можна зробити припущення про те, що образність (а найбільше – індивідуалізовані образні засоби) характерні для тих частин власне наукових текстів, які по суті є науково-популярними. Якщо кваліфікувати певні частини власне наукових текстів як не повністю наукові (відступи, оцінки тощо), то можна зробити висновок про те, що дифузія (взаємне проникнення) наукового і художнього стилів властива не лише науково-популярній літературі, а й власне науковій, а також про те, що більшість наукових творів містить популярні компоненти. Серед них – засоби зближення автора й реципієнта (розгляньмо, наприклад, нехай і под.).

1.2 Пролонгована метафора як засіб образності

З усіх літературних прийомів, які використовуються письменниками для урізноманітнення своїх трудів, метафора залишається однією з найпопулярніших.

Метафора - це перенесення назви з одного предмета або явища дійсності на інший на основі їх подібності в якомусь відношенні або за контрастом. Метафора є одним з найпоширеніших художніх тропів в літературі. Вона ґрунтується на схожості предметів або явищ в самих різних рисах і виникає з порівняння, зіставлення нового предмета з уже відомим і виділення загальних їх ознак. Щоб з'явилася метафора, слід знайти точки дотику двох предметів або явищ у чомусь. Саме тому метафора інколи вважається прихованим порівнянням, в якому відображаються як постійні, так і тимчасові, мінущі, випадкові подібності предметів. Але на відміну від порівняння метафора виражає усталені подібності предметів.

Дж. Лакоф та М. Джонсон у своїй праці зазначали, що метафора пронизує все повсякденне життя людини і проявляється не тільки в мові, а й у мисленні і дії. Повсякденна понятійна система, в рамках якої люди мислять і діють, метафорична за самою своєю суттю. [60]

А. Річардс запропонував використовувати такі терміни для позначення складових метафори: «зміст» (tenor) і «оболонка» (vehicle). Метафора, відповідно, розглядалася ним як результат значень «оболонки» і «змісту», який не може існувати без взаємодії останніх, тільки в сукупності вони формують нове значення, що відрізняється від значень кожного окремо взятого компонента. [44]

Суть метафори - "це транспозиція ідентифікуючої (дескриптивної і семантично дифузної) лексики, призначеної для вказівки на предмет мовлення, в сферу предикатів, призначених для вказівки на його ознаки і властивості. [13]

Коли метафора розширюється і стає більше, ніж просто прохідним посиланням, саме тоді йдеться про розширену метафору.

Письменники і поети в усі часи прагнули урізноманітнити і збагатити свою мову за допомогою численних стилістичних та лексичних прийомів. Одним з найбільш яскравих і ефективних прийомів є метафора, особливо, розширена (розгорнута) метафора. Саме вона дозволяє письменникові вибудувати певний контекст розповіді, надати своєму тексту велику експресивність, а також семантичну стрункість.

Пролонгована метафора – це метафоричний образ, який послідовно розгортається цілою групою асоціативно чи тематично пов'язаних метафоричних конструкцій протягом значного фрагменту тексту або й цілого тексту. Інакше кажучи, у тексті певна метафора може породжувати низку інших, пов'язаних із нею – для розгортання метафоричного образу.

У розгорнутій метафорі може виразно виділятися ключова метафора, яка зумовлює використання породжених нею метафор та дає поштовх для адекватного сприйняття реципієнтом художнього тексту. [3]

Пролонгована метафора як мовна одиниця несе своє мовне навантаження, отже, доцільно виділити основні функції метафори, для того щоб визначити її роль в мові. Харченко В.К. виділяє наступні функції:

1) Номінативна або називна функція. Вона є однією з важливих функцій переносно вживаних слів. Можливість розвитку в слові переносних значень створює потужну противагу утворенню нескінченного числа нових слів. Без метафори словотворчість було б приречене на безперервне виробництво все нових і нових слів.

2) Інформаційна функція. Першою особливістю інформації, що передається за допомогою метафор, є цілісність, панорамність образу. Панорамність спирається на зорову природу образу, змушує по-новому поглянути на сутність конкретної лексики, конкретних слів, які стають основою, фундаментом будь-якої метафори.

3) Мнемонічна функція. Метафора сприяє кращому запам'ятовуванню інформації.

4) Текстоформуюча функція. Текстоформуючими властивостями метафори називається її здатність бути вмотивованою, розгорнутою, тобто поясненою і продовженою. Ефект текстоформування - це наслідок таких особливостей метафоричної інформації, як панорамності образу, велика частка несвідомого в його структурі, плюралізм образних відображень.

5) Жанроформуюча функція. Жанроформуючими можна назвати такі властивості метафори, які беруть участь у створенні певного жанру.

6) Пояснювальна функція. У навчальній і науково-популярній літературі метафори грають зовсім особливу роль, допомагаючи засвоювати складну наукову інформацію, термінологію. Якщо вести мову про підручники, то метафори в їх пояснювальній функції значно ширше використовувалися в підручниках.

7) Емоційно-оцінна функція. Метафора є засобом впливу на адресата мовлення. Нова метафора в тексті сама по собі вже викликає емоційно-оцінну реакцію адресата мовлення.

8) Конспіруюча функція. Конспіруючою називається функція метафори, що використовується для засекречування сенсу. Не кожен метафоричний шифр дає підставу говорити про конспірацію сенсу, у літературному творі доречніше вести мову про метафоричне кодування, ніж про конспірацію сенсу.

9) Ігрова функція. Метафору іноді використовують як засіб комічного, як одну з форм мовної гри. Кожна людина в ігровому поведінці реалізує найбільш глибоку, можливо, безумовну свою потребу. Як форма мовної гри метафора широко вживається в художніх творах.

10) Ритуальна функція. Метафора традиційно використовується в привітаннях, святкових тостах, а також при вираженні співчуття. Таку її функцію можна назвати ритуальною. [55]

Складна (або розгорнута) метафора (англ. *prolonged metaphor*) складається з декількох метафорично вжитих слів, що створюють єдиний образ, тобто з ряду взаємозалежних і доповнюючих одна одну простих метафор, що підсилюють вмотивованість образу шляхом повторного з'єднання тих самих двох планів і рівнобіжного їхнього функціонування.[28] Вона розкриває комплексний метафоричний концепт, який реалізується одним центральним і кількома залежними від нього допоміжними фокусами, котрі перебувають в ієрархічній підпорядкованості центральному фокусу: Звери дикие - слова мои, / Шерсть у них, клыки у них, рога. Звери дикие - структурно складний центральний фокус; шерсть, клыки, рога - допоміжні фокуси II-го рівня ієрархії.

Автор використовує розширену метафору для створення більш чіткого порівняння між двома пунктами. Це також дозволяє аудиторії наочніше уявити ідею і допомагає спростити складне поняття.

Попри превалювання простих метафор, в англійській мові нерідко вживаються й розгорнуті метафори, наприклад, у творі “The Romance of a Busy Broker” О. Генрі: *The machine sitting at that desk was no longer a man; it was a busy New York broker, moved by buzzing wheels and uncoiling springs* [65]. Розгорнута метафора складається з кількох метафоричних виразів (*the machine sitting at that desk; moved by buzzing wheels and uncoiling springs*), що утворюють єдиний образ – образ надзвичайно зайнятого брокерського робітника, чия робота налагоджена як точний механізм. У запропонованому відрізку тексту образ утворюється послідовно завдяки багатьом деталям, і таким чином здійснюється порівняння людини з машиною

Образ розгорнутої метафори являє собою складне семантичне формування - розгорнуте словосполучення, речення або більшу одиницю мовлення. Відмінності в структурі визначають відмінності в семантиці і стилістиці - розгорнуті метафори в більшості своїй є індивідуально-авторськими, тому мають велику зображально-виразну силу ніж прості метафори, які часто є узуальними. [59]

Дослідники твердять, що в науково-популярному творі метафора, відзначаючись великою семантичною місткістю, породжує ланцюг асоціацій, за допомогою яких пропонований матеріал стає доступним і легко засвоюється [35]. Тут варто додати, що процесом виникнення асоціацій у читача керують автори науково-популярних творів, наводячи ті чи інші буденні явища для зіставлення їх з науковими.

Дуже часто метафори використовують для пояснення термінів – і в описових, і в тлумачних частинах науково-популярного твору [34]. Взагалі, пояснення термінів – це складна проблема для науково-популярного викладу.

М.Феллер зазначає, що, оскільки популярний твір розрахований на довільне прочитання, істотну роль у ньому відіграє "інформаційний комфорт", що його має відчувати реципієнт під час сприймання написаного; саме це зумовлює залучення слів з невеликою кількістю ознак у значенні, а також обмежене використання термінів, причому, "навіть кажучи про видові по суті явища, автор позначає їх родовими поняттями" – це уможлиблює розширення змісту за рахунок глибини [54].

Висновки до I розділу

У заключенні треба сказати, що образність є важливим компонентом художнього та науково-публіцистичного стилів, оскільки вона дозволяє з більшою ефективністю і емоційністю передати авторський задум.

Через художній текст автор може об'єктивувати свою думку, втілити свій творчий задум. Письменник створює свій літературний світ у відповідності зі своїм задумом, зі своїми індивідуально-образним сприйняттям і відображенням життя, дійсності.

Науково-популярний стиль – це підстиль наукового, його мова дуже близька до загальнолітературної, термінології тут вживається менше, ніж в науковій прозі, використовуються в основному загальноповсюдні терміни. У науково-популярних текстах визначення наукових понять або замінюються спрощеними визначеннями, описовими зворотами, або поняття пояснюються в тексті і ілюструються прикладами і порівняннями.

Також було встановлено, що спільною ознакою художнього та науково-популярного стилів є образність, яка спрямована на створення художніх образів та пов'язана з вживанням слів в переносному значенні, метафор, епітетів, порівнянь, гіпербол

Було з'ясовано, що пролонгована метафора - це метафоричний образ, що поступово розкривається групою асоціативно чи тематично пов'язаних метафоричних конструкцій протягом значного фрагменту тексту. У пролонгованій метафорі можна виділити ключову метафору та доповнюючі. Розширена метафора використовується для створення більш чіткого порівняння між двома пунктами, спрощення складного поняття. Образ розгорнутої метафори являє собою складне семантичне формування - розгорнуте словосполучення, речення або більшу одиницю мовлення.

Розділ II ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВННЯ ПРОЛОНГОВАНОЇ МЕТАФОРИ

2.1 Структурно-семантичні особливості пролонгованої метафори

Поширена метафора представляє собою складний концепт, який має один семантичний центр, і реалізується або структурно складним метафоричним фокусом, або поширеними рамками, котрі у більшості прикладів осмислені метафорично. За своєю синтаксичною структурою така метафора може бути співвіднесена з поширеним членом речення, усі компоненти якого метафоризовані: А завтра одену / Из снежных цветов прихотливый наряд - концепт смерть М.Гумільов реалізує складним метафоричним фокусом, який представлений предикатом, що виражений перехідним дієсловом, і додатком, котрий характеризується узгодженим (“прихотливый”) і неузгодженим поширеним (“из снежных цветов”) означенням.

Основна структура кожної метафори складається з двох частин, які називаються образом (tenor) і провідником (vehicle). Образ - це основна ідея, з якої починається метафора, і провідник - це друге поняття, з яким метафора образно порівнює перше.[52]

Пролонгована метафора, будучи одним з найважливіших засобів художньої типізації, має наступні складові структури: лексико-семантична, виразна і описова.

Виразна складова в свою чергу ділиться на експресію, емоції і авторську думку. А описова складова представлена іронією, сатирою, трагічністю, характерологічним описом і зображальністю. Надамо приклад пролонгованої метафори з твору Марка Твена: “One day [Mr. Vixby] turned on me suddenly with this settler — ‘What is the shape of Walnut Bend?’”

“He might as well have asked me my grandmother’s opinion of protoplasm. I reflected respectfully, and then said I didn’t know it had any particular shape. My **gun powdery** chief went off with a **bang**, of course, and then went on **loading** and **firing** until he was out of adjectives.”

“I had learned long ago that he only carried just so many rounds of **ammunition**, and was sure to subside into a very placable and even remorseful old smooth-bore as soon as they were all gone.” [68]

В цьому прикладі можна побачити, що письменник використовує метафори, такі як "gun powdery", "firing" та "ammunition", щоб описати гнів містера Біксбі.

Пролонгована метафора не має в своїй структурі чітку логіко-граматичну форму. Більшість метафор в лексико-семантичному відношенні представляють собою висловлювання порівняльного типу. Вони, як правило, досить стійкі в мові і мають тенденцію поступово перетворюватися в мовні штампи: “All the world’s a stage, and all the men and women merely players; They have their exits and their entrances; And one man in his time plays many parts.” Шекспір порівняв "землю" зі "сценою" у згаданому вище уривку, що дало поштовх подальшим письменникам використовувати схожі асоціації.

З іншого боку з точки зору виразності метафора може поділятися на наступні структури одиниці: метафори очевидні або явні і метафори неочевидні. До очевидних метафор відносяться емоції і експресія. А до неочевидним - описові, сюжетні, що виражають авторський задум, морально-філософські. [21]

У словесній структурі пролонгованої метафори особлива роль належить дієслову. Воно створює динамізм у метафоричному тексті, надає всім переносним ознакам рухливості, активізує їх. За своєю природою дієслово здатне викликати таку експресивність слів у метафорі, яка найбільш вразливо

діє на емоції. Не випадково метафоризація дієслів найбільш відчутна в ліричній поезії. При цьому кожен поет метафоризує дієслова по-своєму: Poetry is melody to mind. It flows and rhymes, It comforts and triggers the thought. У даному прикладі основу метафоричного порівняння складають сам дієслова. Завдяки ним читач може уявити як «рухається» поезія.

Часто в загальній структурі художнього образу домінуючу роль відіграють прикметники, які виступають у ролі метафоричних епітетів. Вони створюють емоційний настрій поезії, увиразнюють ліричний струмінь вірша.

На відміну від дієслів, прикметники у розширеній метафорі не сприяють динамізму розповіді, а навпаки — уповільнюють її, ніби створюючи атмосферу розважливості чи зосередженості на певному явищі. Метафорична, переносна ознака може розкриватися і в іменникових словосполученнях. Один з іменників у таких випадках має пряме значення і виступає основою, до якої прирівнюються або додаються переносні ознаки, що на них вказує інший іменник. Іменникові словосполучення метафоричного змісту — досить поширене явище в літературних стилях. Займенник у словесній структурі метафори виконує головним чином організуючу роль. Він виражає семантичні відношення між окремими частинами мови, що несуть на собі метафоричний зміст. [15]

“It never takes longer than a few minutes, when they get together, for everyone to revert to the state of nature, like a party marooned by a shipwreck. That’s what a family is. Also the storm at sea, the ship, and the unknown shore. And the hats and the whiskey stills that you make out of bamboo and coconuts. And the fire that you light to keep away the beasts.” [66] У даному прикладі можна чітко побачити, що основу метафоричного образу складають більшою частиною іменники, що є поширеним явищем у художніх творах.

Л. Пустовіт зазначає, що під лексико-семантичною структурою метафори розуміється вся система переносних значень та номінацій, які виникли при

незвичній сполучуваності слів і відображають не тільки індивідуальну мовно-мисленнєву творчість авторів, але й тенденції розвитку лексичної семантики в системі літературної мови. [43]

Розрізняють внутрішню та зовнішню семантичну структуру пролонгованих метафор.

Внутрішня структура залежить від компонентного складу метафори та семантичних відношень між складовими. Вона тісно пов'язана із граматичною структурою, особливо в аспекті компонентного складу.

Зовнішню структуру метафори розуміють як співвідношення метафори із явищами об'єктивної дійсності, які вона називає.

За ступенем семантичної спаяності компонентів виділяють три типи метафоричних сполучень:

1) безпосередньо-асоційовані (метафори, компоненти яких мають спільну сему);

Наприклад: The dark is an unknown and scary black blanket, a place of nightmares. It is a deep hole where light cannot reach, and where horror resides.

2) опосередковано-асоційовані (спільна семантична ознака береться автором «ззовні», асоціація не логічного, а емоційно-образного характеру);

Наприклад: Life is like eating a grapefruit. First, one breaks its skin; then one takes a few bites to get used to its taste, and finally one starts enjoying its flavor.

3) узагальнено-асоційовані (називають предмети, поняття не прямо, а описово). [45]

Однією з особливостей метафор є їх здатність утворювати розгорнуті метафоричні моделі, тим самим стаючи своєрідним каркасом усього тексту, що задає його тон і надають вирішальне значення в той вплив, який

журналістський текст в кінцевому підсумку дасть читачу. Асоціативний ряд, що лежить в основі когнітивної структури метафоричної моделі, вживається послідовно впродовж великого фрагмента статті і дає можливість передати одночасно цілий набір тематично пов'язаних образів.

Дослідження показали, що метафоричні моделі мають здатність поєднуватися в рамках не однієї метафори, а цілого тексту. «Існуючі в людській свідомості метафоричні моделі - це свого роду комплекс метафоричних полів, властивості якого багато в чому аналогічні властивостям лексико-семантичних полів» [2]. Як буде показано нижче, деякі журналістські твори утворені саме взаємодією декількох моделей, що дозволяють автору різнобічно характеризувати описується / аналізоване явище.

Розгорнута метафора характерна в першу чергу для аналітичних публікацій, в яких автор отримує можливість не тільки описати події, що відбуваються, а й висловити свою точку зору. В інформаційних жанрах прийом розгортання метафори до рівня тексту не затребуваний [17]. Як правило, метафорична модель задається вже в назві статті, а потім проходить по всьому тексту, формуючи у читача цілісний образ.

2.2 Комунікативно-прагматичні особливості пролонгованої метафори

Починаючи з 1980-х років, багато лінгвістичних досліджень метафори були створені під впливом Концептуальної теорії метафори (далі – КТМ) Лакоффа та Джонсона. Згідно КТМ, пролонговані метафори в мові - це вираження метафоричних структур у думці. Одне з головних тверджень КТМ, яке впливає з погляду на метафору як переважно на концептуальний пристрій, полягає в тому, що метафора не є чимось «надзвичайним», а доволі поширена в повсякденному житті. Дослідження, що вивчають метафору в

дискурсі, незмінно показують, що метафора справді є всюдисущим явищем у мові.

На основі аналізу метафори у використанні природної мови дослідники помітили, що пролонговані метафори можуть виконувати різні функції в різних контекстах, і що деякі метафори здаються більш творчими, яскравішими або явніше метафоричними, ніж інші. [60]

Для врахування комунікативного виміру метафори було розглянуто Навмисну теорію метафори (Deliberate Metaphor Theory), основу якої було розроблено Стіном. [9]

У Навмисній теорії метафор когнітивно-лінгвістична модель метафори в мові та думці поширюється третім виміром - комунікацією. У вимірі комунікації отримана тривимірна модель робить розмежування між навмисною і не навмисною метафорою.

Навмисні метафори працюють як «змінні перспективи»; вони надають зовнішню перспективу цільовій області висловлювання або тексту, привертаючи увагу до вихідного домену метафори. Навпаки, коли метафора не є навмисною, вона не привертає уваги до вихідної області метафоричного виразу. Отже, Навмисна теорія метафор передбачає, що ненавмисні метафори можуть не сприйматися як метафори у спілкуванні між користувачами мови. Це прогнози щодо обробки, які найкраще вирішуються в експериментальному психолінгвістичному дослідженні, хоча природні спостереження щодо метафори у розмові та тексті можуть явно підтверджувати доцільність цієї пропозиції.

Проте аналіз ролі метафори у спілкуванні часто проводиться дещо імпресіоністично. Тобто відмінність між навмисною і не навмисною метафорою, як правило, детально не розробляється у формі оперативних визначень або ідентифікаційних критеріїв. [24]

В.Н. Телія розглядає метафоризацію як когнітивно-комунікативну ситуацію, яка включає цілеспрямовану інтенцію суб'єкта метафоризації, який задає когнітивну і прагматичну функції метафори в комунікативних актах, а також мотив вибору потрібного мовного вираження залежно від прагматичного смислу та топікального характеру тексту. [51]

Тлумачення пролонгованої метафори залежить від семантичних і прагматичних особливостей концептуальних висловів. Так, С. Расселл наголошує, що емотивність або експресивність (на противагу пояснювальності) та більший ступінь творчості або новизни (на противагу усталеності) немовби ускладнюють осмислення. Як інформація, так і досвід у метафорі сприяють наміру промовця спонукати слухача або читача до дії чи до певного ставлення до образності поняття. Відповідно, похідні значення, виявлені у метафорі, становлять концепти досвіду двох планів – прагматичної значущості для автора та семантичного коду певних характеру й настанови метафори для сприймача. [8]

Когнітивні можливості метафори особливо актуальні там, де йдеться про фактологічну комплексність і високий рівень абстракцій. Саме тому метафора потрібна для репрезентації і розуміння сфер, де переплітаються інтереси, амбіції, мотивації дуже багатьох людей.

Існують численні аспекти перетікання когнітивних властивостей метафори у силу переконання науково-публіцистичного тексту. Зокрема, пролонгована метафора дає змогу:

- вивести латентні уявлення на поверхню;
- підібрати словесний одяг невловимому, дати життя абстракціям;
- сконденсувати інформацію, відкинувши другорядне;

- спростити виклад, зробивши політику доступною для середньо-статистичного громадянина;
- створити спільну базу знань суспільства;
- розставити сигнали про найголовніше в повідомленнях і таким чином ідеологічно спрямувати інформацію;
- емоційно забарвити мовлення, прихиливши естетикою і експресією форми;
- виключити заперечення і несприйняття, схилити до кооперації і компромісу;
- активізувати увагу і полегшити запам'ятовування (формування смислових центрів);
- переконати, провівши найкоротшим шляхом від засновків до висновків. [10]

У світлі прагматичної концептуалізації М. Еманатіан зазначає, що функція пролонгованої метафори полягає у перетворенні відчуттів у певні образні категорії. Причому, метафори не тільки відтворюють людський досвід, але й відображають загальні семантичні та прагматичні межі щодо розрізнення концептів та їх розуміння людиною. [3]

Мета прагматичного опису метафори - пояснити, як розуміється метафора, зокрема, як адресати будують інтерпретацію значення комунікатора, коли слово чи інший мовний вираз використовується метафорично. Це особливий випадок більш загальної прагматичної мети пояснити, як адресати ліквідують розрив між закодованим мовним значенням висловлювання та значенням мовця.

Пролонгована метафора розрахована на здійснення прагматичного впливу на реципієнта. Наступний приклад переносить читача в атмосферу, що панує в брокерських конторах: *On the Exchange there were hurricanes and landslides and snowstorms and glaciers and volcanoes, and those elemental disturbances were reproduced in miniature in the broker's offices.* [65] Завдяки вжитій метафорі природні катаклізми (*hurricanes and landslides and snowstorms and glaciers and volcanoes*) уособлюють киплячу роботу, постійну зайнятість, високий темп, з яким працюють брокери, передається настрій, характерний для установ такого типу. Описаний стан справ створює відповідний емоційний стан у реципієнта.

Метафора у другому прикладі: «*And, turning the creamy box, opening and shutting it, she couldn't help noticing how charming her hands were against the blue velvet. The shopman, in some dim cavern of his mind, may have dared to think so to.*» [63] дає зрозуміти читачеві, наскільки потаємними є думки продавця, а оточуючий контекст – якого плану ці думки. Прагматична функція метафори проявляється в здатності формувати ставлення адресата до конкретної ситуації.

Д. Гентнер та К. Клемент зауважують, що прагматичні й семантичні особливості метафори вирізняються або в атрибутивних, або в співвідносних концептуальних висловлюваннях.[5] Аналізуючи таку класифікацію, Г. Бортфельд та М. Мак-Глон пояснюють, що атрибутивні метафори, як-то *Matt is a pig*, виділяють спільні атрибути (наприклад, *gluttonous, slovenly, untidy* – жадібний до харчів та неохайний тощо) первинних і похідних понять, які не мають очевидних аналогічних тотожностей. Співвідносні метафори, як-то *Memory is a sponge*, відтворюють аналогічні структури (наприклад, інформація має таке відношення до пам'яті, як вода до мочалки) у первинних та похідних поняттях, які не мають очевидних атрибутивних подібностей. [2]Г. Бортфельд та М. Мак-Глон вважають, що термін “аналогічні” (*analogical*) є інформативнішим за “співвідносні” (*relational*, як пропонують Д. Гентнер та К. Клемент), оскільки він влучніше розрізняє ці два проілюстровані різновиди

метафори. Дослідники роблять висновок про певну закономірність: при осмисленні метафори ймовірно саме атрибутивні та аналогічні тлумачення визнаються для метафор, які за своєю природою походження є або переважно (якщо не повністю) атрибутивними (наприклад, *Clouds are marshmallows*), або аналогічними (наприклад, *Sarcasm is a veil*).

Семантичні теорії метафори не в змозі відрізнити метафори від буквальних тверджень. Прагматична теорія пояснює метафору як мовленнєвий акт. Доповідач використовує знаки з буквальним значенням для створення нової ідеальної навмисної структури чи парадигми, яка не має буквального значення. Метафори представляють специфічний, якісно примітивний спосіб переживання чогось, і вони розуміються через інтуїцію у феноменологічному сенсі «бачити структуру». Функція формування нових парадигм досвіду збільшує виразні сили мови. Більш загально, словесні та невербальні форми мистецтва можна розуміти як метафори, що створюють нові способи бачення світу. метафора; творчий мовленнєвий акт; виразне значення; прагматика.

Отже, тлумачення метафори становить понятійне осмислення в залежності від досвіду. Причому, прагматичні та семантичні особливості атрибутивних та аналогічних концептуальних висловів осмислюються для оцінки й розуміння у, відповідно, атрибутивних та аналогічних тлумаченнях. Така відповідність зумовлена характером оцінки й розумінням концептуалізації на основі досвіду. І хоча не існує загальновизнаного тлумачення понять “пропозиція висловлювання”, “логічна форма” висловленого речення або “що саме висловлено” реченням, прагматичне осмислення сприяє тлумаченню семантичної невизначеності об

Висновки до розділу II

Підводячи підсумки, необхідно відмітити, що пролонгована метафора-одна з найважливіших засобів художньої типізації. В ній можна виділити наступні складові структури: лексико-семантична, виразна і описова. У лексико-семантичному відношенні більшість метафор представляють собою висловлювання порівняльного типу, які є досить стійкими в мові і мають тенденцію поступово перетворюватися в мовні штампи. Виразна складова в ділиться на експресію, емоції і авторську думку. А описова складова представляється іронією, сатирою, трагічністю, характерологічним описом і зображальністю.

Семантичну структуру пролонгованих метафор розділяють на внутрішню і зовнішню. Внутрішня структура залежить від компонентного складу метафори та семантичних відношень між складовими, а зовнішню структуру метафори розуміють як співвідношення метафори із явищами об'єктивної дійсності, які вона називає.

Було встановлено, що мета прагматичного опису метафори-пояснити, як розуміється метафора, як адресати інтерпретують значення комунікатора, коли слово чи інший мовний вираз використовується метафорично.

Дослідження, що вивчають метафору в дискурсі, незмінно показують, що пролонгована метафора справді є всюдисущим явищем у мові

III Розділ

Аналіз структурних, семантичних та комунікативно-прагматичних особливостей пролонгованої метафори в науково-популярному та художньому стилях

3.1 Функціонування пролонгованих метафор у науково-популярному жанрі та художньому стилях

Для аналізу структурних, семантичних та комунікативно-прагматичних особливостей пролонгованої метафори було обрано твір американського письменника Томаса Мура «Піклування про душу» у перекладі О.П. Демиденко та повість А.К. Дойля «Собака Баскервілів» і її переклад українською.

«Піклування про душу» Томаса Мура – це науково-популярна монографія про спосіб життя, який показує, як додати духовності, глибини та сенсу в сучасне життя, плекаючи душу. Читачам представлений революційний підхід до роздумів про повсякденне життя - повсякденну діяльність, події, проблеми та творчі можливості - і пропонується терапевтичний спосіб життя, який зосереджується на більш глибокому вивченні емоційних проблем та навчанні відчувати сакральність навіть у звичайних речах. Спираючись на "піклування про душу", яка забезпечувала релігійний контекст для перегляду повсякденних життєвих подій, Мур вводить моделі піклування про душу у 21 століття. Пообіцявши поглибити та розширити погляд читача на власний життєвий досвід, Мур спирається на власне життя терапевта, який практикує «турботу про душу», а також на свої дослідження світових релігій та свої роботи в галузі музики та мистецтва, щоб створити цей натхненний посібник, який досліджує зв'язок між духовністю та проблемами людей та суспільства.

Назва твору «Care of the soul», «Піклування про душу» - є пролонгованою метафорою, що простягається усією книгою. Це є найвищим

рівнем розповсюдження метафори. «Плекати» означає з любов'ю вирощувати, виховувати кого-, що-небудь. Душа є якістю людини, недоторканою частиною сутності людини, і тому слово «плекати» у прямому своєму значенні ми ніяк не можемо використовувати до душі. В кожному розділі книги Томас Мур наводить різні способи піклування про душу. Наприклад: «We are not caring for the soul when we fabricate ways of denying its inferior stations, childhood prominent among them. We care for the soul by acknowledging the place of eternal childhood, seeing its disadvantages to be virtuous and its inadequacies to be the conduits of soulful sensitivity». [26; с. 54] Концепт плекання душі Мур реалізує складним метафоричним фокусом, який представлений предикатом (плекаємо), що виражений перехідним дієсловом, і додатком (душу), зробити метафору пролонгованою допомагають підрядні речення умови. Семантичний центр метафори полягає саме в зображенні способів плекання душі. Метафора виконує стилістично-описову функцію, що полягає у зображенні відповідної ситуації, а саме як людина може піклуватися про душу.

«Care of the soul requires us to see the myth in the symptom, to know that there is a flower waiting to break through the hard surface of narcissism». [67; с. 65] У іншому прикладі того, як варто плекати душу, автор піднімає проблему нарцисизму і його ролі в житті людини. До кожного, так би мовити, недоліку варто ставитися з повагою та розумінням, дізнатися його причини, та допомогти перетворитися на прекрасне, що зможе збагатити душу.

В книзі Томаса Мура 13 частин, в яких наводиться та аналізується певний спосіб піклування про душу. Для кращого впливу на реципієнта до кожного способу автор підбирає приклади з давньогрецької міфології, християнських історій та випадків з його психотерапевтичної практики. У поєднанні з філософськими роздумами про душу, вони складають основу пролонгованих метафор. Поширеність пролонгованої метафори на розділ – є другим рівнем структурного розділення цих тропів.

У другому розділі книги «Міф про сім'ю і дитинство» Мур аналізує як відображаються сімейні відносини на стані душі. Так образ батька поєднується з міфічною історією, «Одісеєю» Гомера. Такий прийом також можна вважати алегорією, яку деякі вчені трактують як розширену метафору. Автор зазначає, що Одісей проходить через низку ритуалів, яких так багато, що його історія точнісінько скидається на ініціацію батьківства, таких як візит до потойбіччя. Проаналізуємо пролонговану метафору батьківства: «True fatherhood is evoked not by a flexing of muscle but by initiation into family and culture in a profound, transformative way. It may also require a visit to our own depths and a conversing with figures of memory both personal and cultural». [67; с. 35] За допомоги цієї прологованої метафори Мур ілюструє, що щоб стати достойним батьком потрібно спочатку дослідити глибини своєї душі, дослідити культурний і особистий досвід батьківства. Проходження Одісеєм низки ритуалів – є центральним фокусом метафори, що порівнюється з ініціацією батьківства, перелік же завдань є допоміжними фокусами. Така метафора є образотворчою. Становлення батька – складний процес, але він життєвонеобхідний для того, щоб пробудити батька, бо без цього «ми лишаємось дезорієнтованими і неконтрольованими».

Образ матері розкривається через порівняння з Деметрою, божественною матір'ю, яка втратила дочку Персефону. Її викрав володар підземелля Гадес. Він – є уособленням темної сторони нашої душі, до якою ми можемо звертатися в певні періоди нашого життя, і особливо діти, ще несформовані особистості, мають тяжіння до «потойбіччя», яке здається їм невідомим та чарівним. Через Деметру Мур показує, що матері повинні поважати та приймати вибір своєї дитини та, за необхідністю, ненав'язливо допомагати їм знайти землю душі. Душа, спокушена небезпечними принадами, потребуватиме власної материнської відданості й турботи. Образи Деметри та Персефони є центральними у цій пролонгованій метафорі, вони символізують всіх матерів та доньок, та їх відносини під час трансформації.

Про «Любов до себе і її міф: Нарцис і нарцисизм» йдеться у третій частині книги. Вияви та значення егоїзму зображуються за допомогою міфу про Нарциса. За словами Мура це не просто міф про закоханого у себе хлопчика, в ньому йдеться про пізнання і прийняття себе і частин своєї душі. Нарцисизм – не є серцем проблеми, а її наслідками, сигналом нашої душі, до якого нам варто прислухатися, щоб її плекати. *«Care of the soul requires us to see the myth in the symptom, to know that there is a flower waiting to break through the hard surface of narcissism ... But if narcissism is treated carefully and positively, it can find its flowering in ordinary life.»*. [67, с. 65]Квітка – є символом краси, порівнюючи егоїзм з нею, автор повідомляє, що за дбального та правильного ставлення, те, що вважається вадюю, може перетворитися на дещо прекрасне.

В четвертому розділі автор переходить від любові до себе до любові, як аспекту відносин між людьми. Головними героями цієї частини є пара нещасливих закоханих, Трістан та Ізольда. Випивши любовного зілля, вони більше не можуть жити один без одного, хоч й Ізольда обіцяна іншому. Незважаючи на всі випробування долі, історія їх кохання закінчується трагічно – герої помирають. *«If we see Tristan as a figure of our sadness in love, and not as a literal representative of its absolute failure, then we have an image that respects love's dark depths as well as its brilliant heights. When love's sadness visits us, that is Tristan floating on his skiff, trusting and yet moving ever closer to the tragic side of life that redeems his light spirit»*. [67; с. 85] Лейтмотивом образу Трістана є вода, що символізує течію життя або саму долю. З усіма ключовими моментами його історії пов'язана стихія води, і важливим є той факт, що Трістан знаходиться завжди на посудині, але не має засобів контролю. Так автор показує, що він підкоряється долі і дозволяє їй себе направляти.

Також в цій частині зустрічається ще один міф, про Адмета та Алкесту, в якому жінка зрікається власного життя заради коханого. Щоб уникнути смерті Адмет просить свою дружину Алкесту зайняти його місце. Жінка

відрікається від усього і погоджується, аби її коханий жив. Та її все ж рятує Геракл, який у той же час пішов боротися зі Смертю. *«This story, as I read it, tells one of the profound, inexplicable mysteries of love. Love always has a close relation to death. ... Love takes us out of life and away from the plans we have made for our lives. Alkestis is an image of the feminine face of the soul whose destiny is to move out of life toward death, which is imagined as death and underworld. To give oneself over to love and marriage is to say yes to death. Submission entails a loss in life, but there is also a gain for the soul. As the Greeks taught, the psyche is at home in the underworld. Love may seem to offer some benefits for the ego and for life, but soul is fed by love's intimacy with death. The loss of will and control one feels in love may be highly nutritious for the soul».*[67;c. 91]

Завдяки антонімічним конструкціям в цій метафорі, автор майстерно зображує тісне поєднання двох аспектів кохання – життя і смерть.

Також одним з аспектів кохання та плекання душі можна назвати ревності та заздрість. Саме про них йдеться у 5 розділі монографії «Ревності і заздрість: цілющі отрути». В основу пролонгованої метафори розділу ревності було покладено міф про Гіпполіта, юнака відданого богині невинності Артеміді. Така вірність послугувала причиною ревностям іншої богині – Афродіти, яка створює різноманітні перешкоди та випробування на шляху Гіпполіта. *«We tend to think of jealousy as an emotion we can control with understanding and will, and we try to do our best with it. But in spite of our efforts, the human soul proves to be an arena Jealousy and Envy: Healing Poisons in which great struggles, far deeper than rational understanding can reach, play themselves out. Jealousy feels so overwhelming because it is more than a surface phenomenon. Whenever it appears, issues and values are being sorted out deep in the soul, and all we can do is try not to identify with the emotions and simply let the struggle work itself out».* [67; с. 98] За допомогою цієї пролонгованої метафори автор показує, що ревностей не потрібно завжди уникати і приховувати, вважаючи їх поверхневим, тобто неважливими та ганебними, проявами душі. Піддавшись

ревнощам, потрібно знайти їх першопричину та побороти їх на глибокому рівні, там де вони беруть початок у душі. Тільки тоді людина зможе вийти переможцем з душевної боротьби.

Автор розкриває тему сили душі у 6 розділі за допомоги суфійської історії про Нурі Бея. Він був одружений з жінкою, в якій була таємниця прихована в скрині. У Нурі Бея був ключ до секрету, проте не проявивши пошану та довіру до жінки, він не відкриває її, а натомість наказує закопати скриню в саду. Таким чином він зберігає таємницю дружини, примножуючи силу своєї душі, яка знаходиться не тільки в тому, щоб дізнатися відповіді на всі питання, але й у таємницях, незнанні. «To me it shows the soul, typically represented by the woman, as the vessel of mystery. The older man, the senex, wants to open this vessel and have the mystery explained». [67; с. 124] В метафорі чітко можна побачити втілення жіночої душі у вмістилищі з таємницею. На відміну від жінки, яка прагне зберегти її, чоловік хоче відкрити те вмістилище і таємницю.

Наступним структурним рівнем пролонгованої метафори є рівень двох або більше послідовних речень.

«A thirty-year-old woman comes to me for therapy and confesses, "I have a terrible time in relationships because I become too dependent. Help me be less dependent." I am being asked to talce some soul stuff away. I should go to my toolbox and take out a scalpel, extractor, and suction pump. Instead, on the principle of observance, and not inclined in any case to this kind of pilfering, I ask, "What is it you find difficult about dependence?"» [67;с. 6] . У цій пролонгованій метафорі залежність жінки порівнюється з брудом, наче це хвороба душі. І відповідно, лікар – психотерапевт повинен перетворитися на практикуючого лікаря, який за допомоги хірургічного втручання зможевилікувати пацієнтку. Проте, сам Мур вважає залежність частиною душі, такою ж унікальною, як і будь-яка риса характеру, тому позбавлення її можна вважати крадіжкою, дозвіл на яку пацієнтка дає добровільно.

«America has a great longing to be the New World of opportunity and a moral beacon for the world. It longs to fulfill these narcissistic images of itself. At the same time it is painful to realize the distance between the reality and that image. America's narcissism is strong. It is paraded before the world. If we were to put the nation on the couch, we might discover that narcissism is its most obvious symptom. And yet that narcissism holds the promise that this all-important myth can find its way into life. In other words, America's narcissism is its unrefined puer spirit of genuine new vision.» [67;c. 62] В цьому абзаці Америка постає у вигляді амбіціозної людини з проявами нарцисизму. Її перевагами змальовуються наявність можливостей для самореалізації та висока моральність. У другій частині метафори оживає й сам нарцисизм. Він хизується перед усім світом та дає обіцянки реалізації мрій Америки.

«Novalis said, "Every disease is a musical problem. Its cure, a musical solution. The more rapid and complete the solution, the greater the musical talent of the doctor." Many of the ancient physicians I have referred to, such as Robert Fludd and Ficino, were also musicians. They were concerned with the rhythms, tonalities, discords, and concords of the body and the soul. They taught that a doctor, when treating any kind of malady, must know something of the patient's music. What is the tempo of this disease? With what life elements is it in counterpoint? What is the nature of the dissonance that the patient feels as pain and discomfort?»[67;c. 170] Основою даної пролонгованої метафори є порівняння лікарів з музикантами, а тіло й хворобу людини з музикальним твором. Ритми і тональності – це особливості організму, його природне функціонування. Дисгармонія тіла – хвороба, гармонія, навпаки, здоров'я.

«The power of the soul, in contrast, is more like a great reservoir or, in traditional imagery, like the force of water in a fast-rushing river. It is natural, not manipulated, and stems from an unknown source». [67; с. 119] Метафоричний образ сили душі переноситься на міць струму води у річці. Завдяки влучним прикметникам природна і некерована образ підсилюється і набуває повноти.

Найнижчим рівнем пролонгованої метафори є рівень речення.

«In this sense a psychologist is someone who, like a botanist, is unusually preoccupied with nature, human nature.» [67;с. 13] Семантичним центром цієї метафори є порівняння психолога з ботаніком. Розширення метафори відбувається завдяки грі слів. Слово «природа» вживається у двох значеннях. Перше - сукупність особливостей рослинного і тваринного світу, кліматичних умов, рельєфу і т. ін. якої-небудь місцевості, країни; навколишнє географічне середовище. Друге - філософське поняття, яке позначає сутнісні характеристики людини.

«Part of our alchemical work with soul is to extract myth from the hard details of family history and memory on the principle that increase of imagination is always an increase in soul». [67;с. 32] Центральним фокусом цієї пролонгованої метафори є алхімія, яка виступає способом роботи з душею. Допоміжним фокусом є алхімічний процес виділення міфу з твердої речовини сімейної історії.

«But love itself is eternally young and always manifests some of the folly of youth.». [67; с. 78] В цьому прикладі кохання набуває рис молодості людини, яка в юнацькі роки робить нерозважливі вчинки.

«Our very habit of treating the body as a machine, whose muscles are like pulleys and its organs engines, forces its poetry underground, so that we experience the body as an instrument and see its poetics only in illness». [67; с. 172] Основний образ у цій розширеній метафорі – порівняння людського тіла з машиною. Підсилити його допомагають використання таких слів, як шків та двигуни для позначення м'язів та органів.

Повний список знайдених прикладів з пролонгованою метафорою і їх перекладом у монографії Т. Мура «Піклування про душу» можна знайти у додатку Б.

Надалі будемо розглядати приклади пролонгованої метафори у повісті А.К.Дойля «Собака Баскервілей».

Твір є складовою частиною циклу літературних творів, який об'єднуються наявністю спільного героя в особі геніального детектива Шерлока Холмса. Жанрова спрямованість повісті визначається як детективна проза. Композиційна структура твору вибудовується на основі наочного зображення застосування головним героєм дедуктивного методу. Розповідь у творі ведеться від імені помічника головного героя, представленого в образі доктора Ватсона, який описує події, що відбуваються і дає їм власні характеристики, при цьому не маючи особливої проникливості і не відрізняючись гостротою розуму, тому він захоплюється унікальними здібностями Холмса. Ватсон представляється в повісті в якості пересічного англійця.

Сюжетна лінія повісті розгортається в старовинному родовому маєтку родини Баскервілів, голова якого вмирає від серцевого нападу, спровокованого появою страшної істоти у вигляді собаки, яка переслідує сім'ю протягом декількох століть. Своєрідністю повісті є включення автором в розповідь мотивів готичної прози у вигляді старовинної родової садиби, розташованої на території торф'яного болота, похмурих кімнат, обвішаних портретами членів сімейства, зображених в темних тонах, а також наявності прокляття, що тяжіє над родом Баскервілів. Розповідь протягом усього твору проносить жах, який відчувається усіма героями, за винятком Шерлока Холмса, перед надприродною істотою. Головний герой же характеризується вірою в розум, який дає можливість пошуку причинно-наслідкового зв'язку подій, що відбуваються в маєтку, використовуючи логіку і здоровий глузд. Відмінною особливістю повісті є введення в розповідь гідного Шерлоку Холмсу противника в образі містера Степлтона, що володіє неабияким розумом, вміє перевернути обставини на свою користь, має вигляд рішучої

людини. Кульмінація повісті представляється у вигляді протистояння двох сильних героїв в особі Холмса і Степлтона, яке завершується в фіналі твору перемогою геніального детектива, оскільки злі наміри призводять до скоєння прорахунків, що закінчуються загибеллю. Сміслові навантаження повісті полягає в демонстрації письменником неминучості і очевидності тріумфу істини і справедливості.

Особливий інтерес представляють собою пролонговані метафори, які вживаються для позначення складності справи, за яку береться Шерлок Холмс. Концептуальним центром кожної пролонгованої метафори виступає порівняння загадки з темрявою, а світла – з просуваннями у справі. *«He might throw some light on that which is so dark to us»*. [64] Світло представляє собою те, що робить ясным, зрозумілим навколишній світ. Цю фразу говорить один з персонажів історії про Шерлока Холмса і те, що він може пролити трохи світла означає, що він володіє знанням, яке може дати рух справі. Інший приклад використання пролонгованої метафори з таким же значенням: *«“Well, Watson, what do you think of this new light”? “It seems to leave the darkness rather blacker than before”»*. [64]

«The shape of some monstrous villainy, half seen, half guessed, loomed through the darkness which had girt me so long. ...the darkness was rising, but much was still hidden by the shadows.» [64] Таким чином Ватсон описує своє розуміння справи та фігуруючих в ньому осіб. Фраза про те, що темрява піднімається натякає, що з'явилися нова інформація, як прояснює обставини.

«If this woman is in truth his wife, where does Mrs. Laura Lyons come in?” I asked. “That is one of the points upon which your own researches have shed a light». [64] Говорячи, що на цей аспект Ватсон сам пролив світло, Холмс зауважує, що він сам вирішим це питання, знайшов відповідь.

У міру того як розгортаються події, детектив знаходить підказки, які можуть допомогти вирішити таємницю. Саме тоді починається порівняння

можливих зачіпок з нитками, відповідно справа – це заплутаний клубок, що добре показується у наступному прикладі: «*And now I pass on to another thread which I have extricated out of the tangled skein, the mystery of the sobs in the night, of the tear-stained face of Mrs. Barrymore, of the secret journey of the butler to the western lattice window*». [64] Вперше ця пролонгована метафора зустрічається в назві 5 розділу *Three Broken Threads*, що дає нам зрозуміти, що попереду нас чекають три зачіпки, які, нажаль, не допоможуть розслідуванню. «*Well, I don't profess to understand it yet. This case of yours is very complex, Sir Henry. When taken in conjunction with your uncle's death I am not sure that of all the five hundred cases of capital importance which I have handled there is one which cuts so deep. But we hold several threads in our hands, and the odds are that one or other of them guides us to the truth. We may waste time in following the wrong one, but sooner or later we must come upon the right*». [64] Нитки, тобто зачіпки, обов'язково повинні привести до правди, навіть, якщо деякі з них порвуться.

Примітними є також пролонговані метафори, основним фокусом яких є порівняння важливих доказів з картами. «*We must see what further cards we have in our hands and play them with decision*». [64] Для Шерлока Холмса розслідування є грою, в якій він має обіграти свого суперника, тому подібне порівняння не викликає здивування. Доказом цього є ще один приклад: «*It is a stake for which a man might well play a desperate game*». [64] Він вживається, щоб роз'яснити вчинки злодія, який заради багатства готовий вдаватися до злочинних вчинків.

Також можна виділити окрему категорію пролонгованих метафор, які вживаються для опису боротьби детектива зі злочинцем. «*A touch, Watson—an undeniable touch!*” said he. “*I feel a foil as quick and supple as my own*». [64] В даному випадку, хитрий хід супротивника Холмс порівнює з випадом у фехтувальному бою. «*I tell you, Watson, this time we have got a foreman who is worthy of our steel. I've been checkmated in London. I can only wish you better luck in Devonshire*». [64] Вираз «він гідний нашої сталі» ще раз підтверджує, що

головний герой зустрівся з гідним суперником, а те, що йому поставили «шах і мат» в Лондоні зміцнює образ розслідування з грою.

Повний список знайдених прикладів з пролонгованою метафорою у творі А. К. Дойля «Собака Баскервілів» можна знайти у додатку Б.

3.2 Способи відтворення пролонгованої метафори в українському перекладі в науково-популярному стилі

Для аналізу було обрано 17 прикладів пролонгованих метафор рівня двох або більше послідовних речень та 27 пролонгованих метафор на рівні речення.

Для початку розглянемо приклади з рівнем поширеності метафор на два або більше речень.

«Загальним принципом, який ми дізнаємося від Фрейда, це те, що любов запалює надзвичайну активність уяви. Бути «закоханим» - це як «уявляти». Буквальні турботи щоденного життя, якими ще вчора так переймалися, тепер практично зникають у пристрасті любовних марень наяву. Конкретна реальність зникає, коли в нас вселяється уявний світ». [70; ч.4, с.3]. Центром цієї пролонгованої метафори є поєднання любові з уявою. Завдяки порівнянню «бути «закоханим» - це як «уявляти»» та протиставленню конкретна реальність – уявний світ, метафора розгортається. При перекладі пролонгована метафора повністю зберігається, зазнаючи деяких перекладацьких трансформацій. Being "in imagination" - уявляти – компресія, граматична заміна герундія з прийменником та іменником на дієслово. Yesterday such a preoccupation - якими ще вчора так переймалися - граматична заміна іменника дієсловом. The literal concerns of everyday life, yesterday such a preoccupation, now practically disappear in the rush of love's daydreams - Буквальні турботи щоденного життя, якими ще вчора так переймалися, тепер практично зникають у пристрасті любовних марень наяву – граматична заміна

простого речення складним. In the rush of love's daydreams - у пристрасті любовних марень наяву – модуляція. Recede – зникати – модуляція.

«У світі розваг і політики ми іноді бачимо винятково талановитих осіб, які вибухають перед очима громадськості нестримною енергією й уявою; просто виявляючи себе вони вражають нас своєю яскравістю. Їх появу на сцені часто метафорично описують як «метеор». Вони сяють, вештаються і промелькують у нашому прирученому і сором'язливому світі». [70; ч.6, с.6]. Завдяки яскравому порівнянню з метеорами, які вибухають енергією, вражають яскравістю і промелькують, Мур зображує талановитих людей, які дуже відрізняються від інших, привносячи світ у світ. У цьому прикладі для передачі пролонгованої метафори при перекладі буди використані наступні перекладацькі трансформації: In entertainment and in politics - у світі розваг і політики – додавання; just being themselves - просто виявляючи себе – модуляція; A metaphor often used for their appearance on the scene is "meteoric" - Їх появу на сцені часто метафорично описують як «метеор» - граматична заміна головних членів речення, зміна прикметника meteoric на іменник метеор.

«Біль заздрості схожий на біль у тілі: він змушує нас зупинитися і звернути увагу на те, що пішло не так і потребує уваги. А проблема полягає у тому, що наш зір на близькій відстані затьмарено. Заздрість є гіперметопією (далекозорістю) душі, неспроможністю побачити те, що у нас під носом. Тож ми неспроможні побачити необхідність і цінність власних життів». [70; ч.5, с.11]. Автор аналізує заздрощі через порівняння з вадою зору, гіперметопією. Коли людина знаходиться у полоні заздрощів, вона неспроможна побачити те, чим багата її життя, і навпаки концентрується на тому, чого в неї немає. Саме тому наше бачення затьмарюється. У цій метафорі наявні такі трансформації, як зміщення, модуляція : What has gone wrong is that - А проблема полягає у тому; емпатизація: what is closest to us - те, що у нас під носом.

«Часто наша життєва філософія і цінності видаються так доладно загорнутими, що для таємниці практично не лишається простору. Ось тоді приходять депресія і робить у цій обгортці дірку. ... Депресія продірявлює наші теорії і припущення, але навіть цей болісний процес можна шанувати як необхідне і цінне джерело зцілення». [70; ч.7, с.4]. Для збереження пролонгованої метафори при перекладі використовується антонімічний переклад: leaving little room for mystery - для таємниці практично не лишається простору; додавання: opens up a hole - робить у цій обгортці дірку.

«Більшість наших хвороб можна уявити як тіло, що заявляє про себе у контексті культурного заціпеніння. Шлунок не отримує задоволення від замороженої чи порошкоподібної їжі. Потилиця скаржиться на поліестер. Стопи, вмирають від нудьги через нестачею прогулянок у цікавих місцинах. Мозок сумує через те, що його вважають комп'ютером, а серцю не подобається, коли його називають насосом. Наразі не існує можливості подолати депресію, а печінка більше не вважається прихистком пристрасі». [70; ч.8, с.7]. У цьому прикладі широко використовується прийом антропоморфізму, перенесення властивостей людини на органи тіла. We might imagine much of our current disease as the body - більшість наших хвороб можна уявити як тіло – граматична заміна особового речення на безособове, дієслівне. Much of our current disease - більшість наших хвороб – опущення. The brain is depressed - мозок сумує – нейтралізація. The brain is depressed to find itself described as a computer - мозок сумує через те, що його вважають комп'ютером – граматична заміна інфінітивної конструкції підрядним реченням причини. The heart surely doesn't enjoy being treated as a pump - серцю не подобається, коли його називають насосом – граматична заміна конструкції з герундієм на підрядне речення; being treated - коли його називають- модуляція.

«А Одиссея стверджує, що якщо ми з глибокою пошаною і духом ініціації не відвідуватимемо землю померлих, то не матимемо постійного

відчуття батьківства у нашій колективній душі. Без такого глибокого відчуття батька, ми залишаємось з його заміниками—людьми, що хочуть грати цю роль задля власної вигоди і пропонуватимуть поверхневі знаки батьківства, але не батьківську душу». [70; ч.2, с.9]. У цьому прикладі були виявлені такі перекладацькі трансформації: конкретизація (implies – стверджує), додавання (a sustaining fatherhood - постійного відчуття батьківства).

«Новаліс каже : «Кожна хвороба є музичною проблемою. Її лікування є мелодикою. Чим більш плинною й повною є мелодика, тим більший музичний талант лікаря.» Багато стародавніх лікарів, яких я тут згадував, зокрема Роберт Флад і Фічіно, також були музикантами. Вони були знайомі з ритмами, тональностями, дисгармонією й гармонією тіла і душі. Вони вчили, що лікар, який бореться з недугом, має знати музику пацієнта. Який темп перебігу хвороби? З якими життєвими елементами вона створює поліфонію? Яка природа дисонансу, який пацієнт відчуває як біль і дискомфорт?» [70; ч.8, с.11]. При перекладі пролонгована метафора, яка знаходиться у порівнянні хвороби з музикою, повністю зберігається. Розглянемо перекладацькі трансформації цієї метафори: Its cure, a musical solution - її лікування є мелодикою – модуляція. They were concerned with the rhythms - вони були знайомі з ритмами – нейтралізація. В англійській слово «concern» означає займатися, цікавитися, в українському перекладі було обрано менш експресивно забарвлене слово. When treating any kind of malady - який бореться з недугом – компресія, емпатизація.

« Ми лишаємо телевізор увімкненим, коли його ніхто не дивиться, або ж цілісний день не вимикаємо радіо, і так боремося з тишею Сатурна. Ми прагнемо знищити пустку, що оточує ту далеку планету, але щойно ми заповнюємо ці пустоти, то починаємо силувати її, щоб вона почала грати роль симптому, а потім прагнемо її влаштувати у клініку чи шпиталь, наче домашню тваринку, а не як цілителя чи вчителя у її традиційній ролі». [70;

ч.7, с.7]. Leaving a television running when no one is watching, or having a radio playing all day long may defend against Saturn's silence - Ми лишаємо телевізор увімкненим, коли його ніхто не дивиться, або ж цілісінський день не вимикаємо радіо, і так боремося з тишею Сатурна – граматична заміна конструкцій з герундієм сурядними реченнями. Having a radio playing all day long - цілісінський день не вимикаємо радіо; defend against Saturn's silence - боремося з тишею Сатурна – антонімічний переклад. To be housed in our clinics and hospitals as a pest - а потім прагнемо її влаштувати у клініку чи шпиталь, наче домашню тваринку – декомпресія, граматична заміна інфінітивної конструкції безособовим дієслівним реченням, заміна множини одноною.

«Сатурна традиційно асоціювали з залізним управлінням, що надає душі такої ваги і щільності, що зливаються воєдино легкі, повітряні елементи. У цьому сенсі депресія є процесом, що сприяє цінному поєднанню думок і емоцій. Коли ми дорослішаємо, наші ідеї, колись такі легкі, безладні і непов'язані одна з одною, ущільнюються у цінності і філософію, що роблять наше життя змістовним і стійким». [70; ч.7, с.3]. Центральний фокус цієї розширеної метафори постає у протиставленні легких думок і емоцій стійкій і змістовній філософії життя. Реалізувати та зберегти семантичний потенціал у цьому прикладі допомагають наступні перекладацькі трансформації: allowing the light, airy elements to coalesce - що зливаються воєдино легкі, повітряні елементи – вилучення, декомпресія. Our ideas ... become more densely gathered into values and a philosophy - наші ідеї... ущільнюються у цінності і філософію – компресія, модуляція. Giving our lives substance and firmness - що роблять наше життя змістовним і стійким – граматична заміна додатків, які вираженні іменниками на означення, виражені прикметниками, модуляція.

«Існують способи привести Геру у стосунки, щоб обидва партнери виявляли увагу і служіння один одному. Або ж Геру можливо пробудити як атмосферу взаємної залежності і ідентичності у парі. Натхненна Герою, пара захищає стосунки і цінує сигнали своєї залежності. Заради Гери Ви

телефонуєте своєму партнеру, коли подорожуєте чи їдете за місто. Заради Гери ви бачите свого партнера як частину свого майбутнього». [70; ч.5, с.8]. Гера відома не тільки своїми ревностями, вона також символізує відданість та залежність закоханих один від одного. Саме останні якості маються на увазі у даному прикладі, коли автор згадує Геру. *That being an attentive and serving partner is vitally present in both people – щоб обидва партнери виявляли увагу і служіння один одному – граматична заміна головних членів речення, модуляція.* В оригінальному реченні підметом виступає складна конструкція з герундієм, а присудком – дієслово *to be* у формі теперішнього часу. В українському перекладі з підметом відбувається компресія, і він виражається іменником в множині, а присудок – дієсловом недоконаного виду у минулому часі. *In the spirit of Hera - натхненна Герою – модуляція, конкретизація.* *When you're on a trip or out of town - коли подорожуєте чи їдете за місто – модуляція, додавання, граматична заміна форми дієслова *to be* у теперішньому часі з прийменником і іменником в оригіналі на дієслова недоконаного виду.* *You include your partner in visions of the future - ви бачите свого партнера як частину свого майбутнього – смисловий розвиток.*

«У терапевтичних спробах зробити життя успішним, ми чинимо як Геракл, рятуючи душу з лап смерті. Ми рятуємо людину з депресії, активно залучаючи її до життя—саме так, як бажає Геракл. Але потім ми зустрічаємося з завуальованою душею, кимось адаптованим, але замаскованим, тим, хто страждає від викривлень душі. Або коли ми допомагаємо людині повернутися до життя за допомогою ліків, така людина часто ходить серед живих з обличчям зомбі і зовсім не схожа на жінку, яку повернув до життя Геракл» [70; ч.4, с.11]. Концептуальним центром цієї метафори є зіставлення подвигу Геракла, який врятував душу з потойбіччя з лікуванням проявів депресії у людини. Для збереження пролонгованої метафори були застосовані такі перекладацькі трансформації: *rescuing the soul from death - рятуючи душу з лап смерті – додавання, емпатизація.* В

українському перекладі було використано більш експресивно забарвлене словосполучення, в якому смерті надається характеристика страшного звіра. What we often see is a person back among the living but with the face of a zombie - така людина часто ходить серед живих з обличчям зомбі – вилучення, граматична заміна головних членів речення.

«Бомби і ракети створюють наші постійні щоденні асоціації з нашою власною руйнацією. Вони нагадують нам, що не все можна закрити і контролювати, що, як суспільство, ми можемо вбити себе і знищити планету». [70; ч.6, с.7] Український переклад набуває точності завдяки використанню граматичній трансформації заміни іменника на дієслово (They are **reminders** - вони **нагадують**), повного речення на безособове (everything cannot be contained and controlled - не все можна закрити і контролювати), вилучення (we can kill ourselves and obliterate **other peoples** and the planet itself - ми можемо вбити себе і знищити планету).

«Я б сказав це так: існують боги домівки і наша щоденна хатня праця є способом вшанування цих домашніх духів, які так важливі для підтримки наших життів. Для них скребок є святинею, а коли ми його турботливо використовуємо, то робимо щось і для душі» [70; ч.9 с.2] У тексті перекладу були використані такі перекладацькі трансформації : додавання (our daily work - щоденна хатня праця), модуляція (a way of **acknowledging** - способом **вшанування**; we are **giving** something to the soul - **робимо** щось і для душі), компресія (a sacramental object - святиня), вилучення (when we use this **implement** with care - коли ми його турботливо використовуємо); заміна повного речення а безособове (we are giving something to the soul - робимо щось і для душі).

«У цих історіях йдеться про те, як їх захопила ця робота, як вона оселилася у їхніх душах. Праця є призначенням: вона нас кличе. Але водночас ми є її улюбленицями. Вона може нас хвилювати, заспокоювати, викликати у нас почуття наповненості, так само як і кохана людина». [70; ч.9, с.4] Для

кращої передачі пролонгованої метафори мовою перекладу були застосовані наступні трансформації: граматична заміна повного речення на безособове (These stories tell - У цих історіях йдеться), вилучення і модуляція (the work **came** to occupy them - її захопила ця робота), додавання (to take residence - як вона оселилася у їхніх душах), граматична заміна пасивного стану активним (we are called to it - вона нас кличе), модуляція (we are also loved by our work - але водночас ми є її улюбленцями; just as a lover can - так само як і кохана людина).

«А гроші є не лише раціональним середовищем обміну, а й носієм душі суспільного життя. Вони мають усі душевні ускладнення на кшталт сексу і хвороб, що виходять за межі нашого контролю. Вони можуть наповнити нас захопливим бажанням, прагненням, заздрістю і жадібністю. Життями деяких людей керує спокуса грошима, водночас інші відчують цю спокусу й обирають обхідний шлях, щоб її уникнути. У будь-якому разі гроші займають сильні позиції у душі». [70; ч.9, с.9] У цьому прикладі пролонгованої метафори важливо відмітити такі перекладацькі прийоми: модуляція (it is beyond our powers of control - що виходять за межі нашого контролю, The lives of some people are **shaped** - життями деяких людей **керує**), вилучення (in order to avoid being tainted - щоб її уникнути).

«У ідеалі гроші корумпують всіх нас, але не у буквальному, а в алхімічному сенсі. Вони затьмарюють невинність і постійно посвячують нас у сувору реальність грошового обміну. Гроші втягують нас у рукопашний бій у священній битві життя. Вони виводять нас з невинного ідеалізму і ведуть до глибших, більш душевних місцин, де влада, престиж і самоцінність вибиваються завдяки значній участі у створенні культури. Тому гроші можуть створити підґрунтя й сито для душі, яка інакше може зав'язнути у м'яких постельних кольорах невинності». [70; ч.9, с.12] Перекладацькі трансформації цього прикладу: gritty realities - сувору реальність - модуляція,

заміна множини одніною, it brings us into hand-to hand combat - гроші втягують нам у рукопашний бій – модуляція.

«Схожі на маленькі зелені коштовні камені живлення, вони ховалися під білою ковдрою. Ми говорили про білі ковдри її життя, те, що їй здавалося пласким і нецікавим і могло приховувати нові можливості, що відкривали простір для сподівань. ... Вона стверджувала, що відчувала загальне невдоволення, білу ковдру її тьмяних настроїв, і водночас вона мала відчуття, що під цим покривалом поховане життя». [70; ч.10, с.11] При аналізі сну пацієнтки автор асоціює горошини із коштовним камінням, а млинці з білими ковдрами, які потім інтерпретуються як відгородження від частини її життя. В цьому прикладі використовується прийом додавання та модуляції (that might cover over some hopeful new possibilities - і могло приховувати нові можливості, що відкривали простір для сподівань), заміна додатку, вираженого іменником на означення, виражене прикметником (dreariness in her moods - тьмяних настроїв).

Надалі будуть розглядатися пролонговані метафори, поширені в реченні.

«Коли ми приростаємо душею до речей, що нас оточують, і починаємо більш чуттєво сприймати важливість дому, буденних справ і, можливо, навіть одягу — це способи плекання душі». [70; ч.1, с.1] Щоб метафорично передати спосіб піклування про душу при перекладі використовується прийоми емпатизації, модуляції та додавання (tending the things - ми приростаємо душею до речей; becoming sensitive - починаємо більш чуттєво сприймати), вилучення (the clothes we wear – одягу), зміщення (daily schedule - буденних справ).

«Чи відчуваю я у собі дух рятівника, який зробить усе, щоб порятувати цю жінку від її мук?» [70; ч.1, с.6] Центральним фокусом даної пролонгованої метафори виступає обставина, виражена іменниками (дух рятівника), за допомоги підрядного речення причини (щоб порятувати цю жінку від її мук)

метафора розширюється. При перекладі застосовувалися перекладацькі трансформації зміщення (figure – дух) та вилучення (Do I feel a saviour figure **rising up** in me - Чи відчуваю я у собі дух рятівника).

«Прості дії, зроблені на поверхні життя, можуть набути особливої ваги для глибокої душі». [70; ч.1, с.8] У цьому прикладі пролонгована метафора будується на протиставленні «поверхня життя – глибока душа». Розширена метафора з'являється лише у тексті перекладу за допомоги додавання прикметнику «глибокої».

«У цьому сенсі психолог є тим, хто, мов ботанік, надзвичайно захоплений природою, людською природою». [70; ч.1, с.9] Для повноти передачі і збереження пролонгованої метафори в українському тексті перекладачка використовує дослівний переклад.

«Це (сім'я) гніздо, де душа народжується і плакається, звідти вона виходить у життя». [70; ч.2, с.3] Щоб побудувати пролонговану метафору у цьому реченні, автор переносить образ сім'ї на гніздо, а образ душі на пташеня, яке після дорослішання та формування у первинній атмосфері, готове почати власне, самостійне життя. У даному реченні можна відмітити граматичну трансформацію заміни пасивного стану в оригіналі на активний в тексті перекладу (soul is born, nurtured, and released - душа народжується і плакається, звідти вона виходить).

«Алхімія нашої душевної роботи частково полягає у тому, щоб виділити міф з твердої речовини сімейної історії і пам'ятати про те, що зростання уяви завжди означає зростання душі». [70; ч.2, с.6] У цьому прикладі застосовані наступні перекладацькі трансформації: вилучення (**Part of** our alchemical work with soul - алхімія нашої душевної роботи), модуляція (from the hard **details** of family history - з твердої **речовини** сімейної історії), заміна іменника на дієслово та компресія (memory on the principle - пам'ятати про те).

«Так само як міфічна матір є фундаментальним принципом усього життя, божественне дитя є уособленням всього досвіду». [70; ч.2, с.18] В реченні використовується смисловий розвиток слова «aspect», який в українському перекладі перетворюється на «уособлення».

«Крім того, думка про те, що дорослі проблеми вкорінені у дитинстві, підтримують наш контакт з тією божественно могутньою дитиною і її плідним нутром». [70; ч.2, с.19] Для більше експресивної передачі тексту оригіналу застосовується трансформація емпатизації (go back – вкорінені).

«Нарцисизм, як та морквина, причеплена перед носом, веде нас по життю від одного бажаного «Я» до іншого». [70; ч.3, с.7] Нарцисизм порівнюється з морквиною, змальовуючи образ стимулу, який мотивує людей досягати нових висот у житті. В українському варіанті пролонгована метафора розширюється. Це вдається завдяки прийому додавання (причеплена перед носом).

«Плекання душі вимагає, щоб ми побачили міф у симптомі, дізналися, де квітка чекає на те, щоб пробитися крізь твердь нарцисизму». [70; ч.3, с.8] Для змалювання пролонгованої метафори автор апелює до міфу про Нарциса, який через захоплення власною персоною перетворився на квітку. В українському тексті метафора повністю зберігається завдяки дослівному перекладу.

«Однією з переваг звернення до алхімії, як це робив Юнг, для вгляду у душу є уможливлений нею погляд на себе як витвір з елементів, їх процесів і якостей: солі, сірки, заліза і води; холодного, теплого, сухого, вологого; приготування, варіння, тушкування, кип'ятіння». [70;ч.3,с.13] З перекладацьких трансформацій у цьому прикладі використовується граматична заміна означального підрядного речення в оригіналі на просте означення, виражене прикметником у тексті перекладу (the view **it offers** of the

self - **уможливлений** нею погляд на себе) , заміна фразового дієслова на іменник і модуляція (made up of materials - витвір з елементів).

«Якщо ми споглядатимемо любов лише з найвищих висот моралі чи гігієни, то прогледимо те, як душа облаштувалася у долині». [70; ч.4, с.6] У прикладі виявлена граматична трансформація заміни однини в оригіналі на множину в перекладі (a high moralistic or hygienic peak - з найвищих висот моралі чи гігієни) та навпаки (in the valleys - у долині).

*«Але сама любов є вічно юною і завжди виявляє децицію юнацької нерозважливості». [70; ч.4, с.1]*Для відтворення пролонгованої метафори у тексті перекладу застосовується прийом модуляції (manifests – виявляє) та заміна конструкції додатку, що складається з двох іменників в англійській на додаток і означення, виражене прикметником та іменником (the folly of youth - юнацької нерозважливості).

*«А що є джерелом цієї сили душі і як ми можемо вмочити у нього ноги?». [70; ч.6, с.1]*Дана пролонгована метафора з'являється завдяки образу сили душі у джерелі, під яким мається на увазі початок річки, звідси породжується продовження метафори у вигляді складного дієслівного присудка з додатком - можемо вмочити у нього ноги. У прикладі використовується трансформація додавання та модуляції (how can we tap into it - як ми можемо вмочити у нього ноги).

«Але попри наші зусилля людська душа виявляється ареною, на якій точаться величні битви, набагато глибші, ніж може досягнути раціональний розум». [70; ч.5, с.2] Концептуальний центр цієї пролонгованої метафори полягає у порівнянні душі людини з ареною. Щоб передати пролонговану метафору мовою перекладу застосовується прийоми зміщення (understanding – розум) та конкретизації (reach – охопити).

«Людина, що говорить про задрість схожа на релігійного місіонера, що намагається повернути інших до своєї віри». [70; ч.5, с.12] У варіанті

перекладу пролонгована метафора розширюється за допомоги трансформаціям модуляції та додавання (trying to win converts - що намагається навернути інших до своєї віри).

«Меланхолійні думки викарбовують внутрішній простір, де може оселитися мудрість». [70; ч.7, с.3] Використовується компресія і граматична трансформація заміни фразового дієслова і іменника на неперехідне дієслово (can take up residence – оселитися).

«Моя товста кишка була нещасливою і якби я зміг зрозуміти її скарги, то почав би розуміти, що її турбувало або ж «за-слабляло»». [70; ч.8, с.6] В англійському тексті використовується слово «attend», прямим перекладом якого буде «приділяти увагу, піклуватися», тому в перекладі «зрозуміти» є модуляцією. Також в цьому реченні можна побачити приклад компресії (what was making it uneasy - що її турбувало).

«Ми звикли ставитись до тіла як до машини, чий м'язи нагадують шківи, а органи—двигуни, що заводять поетику під землю, тож ми використовуємо тіло як інструмент і бачимо його поетику лише у хворобі». [70; ч.8, с.12] У даній пролонгованій метафорі важливо відмітити такі перекладацькі трансформації: граматична заміна підмета, вираженого іменником та герундієм та залежних слів на сурядне повне речення (Our very habit of treating the body as a machine - ми звикли ставитись до тіла як до машини); зміщення (muscles **are like** pulleys - м'язи **нагадують** шківи); модуляція (experience – використовуємо).

«Прості тривоги щоденного життя і є сировиною, prima materia, як її назвав би алхімік, з якого утворюється матерія душі». [70; ч.9, с.5] У цьому прикладі створення матерії душі розглядається як алхімічний процес, сировиною для якого виступають тривоги, а вихідним результатом – матерія душі. З перекладацьких трансформацій можна виділити модуляцію (The plain concerns of **ordinary work** - прості тривоги **щоденного життя**).

«Темна хмара невдач, що лягає тінню на наші найсерйозніші зусилля, є певним антидотом до найвищих очікувань». [70; ч.9, с.14] Центральним фокусом цієї метафори є порівняння невдачі з хмарою. Так само як невдача применшує наше бажання докладати зусилля, темна хмара може утримувати нас від запланованих справ. Пролонгована метафора була повністю збережена із застосуванням трансформацій декомпресії (shadows - лягає тінню) та граматична заміна однини множиною (The dark cloud of failure - Темна хмара невдач).

«Як тварина, душа живиться паростками життя, що проростають у безпосередньому оточенні». [70; ч.10, с.1] В українському перекладі дана пролонгована метафора підсилюється завдяки трансформації додавання та модуляції (the soul feeds on whatever life grows - душа живиться паростками життя, що проростають).

«Так само як мозок перетравлює ідеї й виробляє розум, душа живиться життям і перетравлює його, утворюючи мудрість і характер з корму досвіду». [70; ч.10, с.2] Для збереження пролонгованої метафори в українському тексті був використаний дослівний переклад.

«У культурному сенсі ми маємо пластмасовий стравохід, який налаштований хіба що для швидкого перекусу фаст-фудом і швидкого проживання життя, не є провідником до душі, яка розквітає лише тоді, коли життя засвоюється у довготривалому й повільному процесі травлення й поглинання». [70; ч.10, с.3] Щоб зберегти унікальність даної метафори при перекладі були використані прийоми декомпресії (Culturally - у культурному сенсі; living - проживання життя), модуляції (suited – налаштований; life is taken in - життя засвоюється).

«У сучасному світі немає моделі такого мислення, натомість більшість часу приділяється рефлексії й існує усвідомлення того, що психе має запасні частини, інструкцію з експлуатації і добре навчений механік, якого

називають терапевтом». [70; ч.10, с.3] Пролонгована метафора будується на порівнянні психе з пристроєм, вона розгортається завдяки додатковим образам, в яких терапевта називають механіком, а у психе є запасні деталі та інструкція. В цьому прикладі використовується наступні перекладацькі трансформації: антонімічний переклад (where almost no time is given - натомість більшість часу приділяється), модуляція (assumption - усвідомлення), опущення і декомпресія (an owner's manual - інструкцію з експлуатації).

«Духовність сіється, проростає, сходить і розквітає у земному». [70; ч.10, с.12] Пролонгована метафора будується на передачі якостей рослини духовності та змалювання основних процесів її існування. В оригінальному тексті присудок використовується в пасивному стані, тоді як в тексті перекладу – активний стан.

«Міф є святою історією поза історичним часом і простором, у якій у художній формі описуються фундаментальні істини природи і людського життя». [70; ч.10, с.13] В даному прикладі використовуються трансформації компресії (A myth is a sacred story set in a time and place outside history - Міф є святою історією поза історичним часом і простором), модуляції (in fictional form - у художній формі).

Найпопулярніші перекладацькі трансформації, що застосовуються в перекладі науково-популярного тексту – граматична заміна та модуляція.

Модуляція використовується, щоб віднайти найкращий відповідник у мові перекладу та зробити інформацію якомога зрозумілішою для читача. Те ж можна сказати про прийом граматичної заміни, який використовується майже так само часто, як і прийом модуляція, що пояснюється різницею використовуваних граматичних конструкцій. Детальніше з використаними трансформаціями можна ознайомитися на рисунку 1.

Рис. 1 – Кількісний аналіз перекладацьких трансформацій у науково-популярному тексті

3.3 Способи відтворення пролонгованої метафори в українському перекладі в художньому тексті

Для аналізу було обрано 21 прикладів пролонгованих метафор, розповсюджених рівень одного та більше речення.

«Якщо ви не випромінюєте яскравого сяйва, то, в усякому разі, ви є провідником світла. Та хіба мало таких людей, які, не маючи особливого таланту, все-таки володіють надзвичайною здатністю запалювати його в інших!» [69] В цьому прикладі присутні перекладацькі трансформації модуляції і додавання- It may be that you are not yourself luminous, but you are a conductor of light - Якщо ви не випромінюєте яскравого сяйва, то, в усякому разі, ви є провідником світла. Також тут можна побачити граматичну заміну частин мови. В англійському варіанті для порівняння людини зі світлом вживається форма «to be» та прикметник, в українському варіанті – дієслово «випромінювати», прикметник та іменник. У другому реченні цього прикладу застосовується антонімічний переклад: Some people without possessing genius -

Та хіба мало таких людей, які, не маючи особливого таланту; модуляція, додавання : Some people - Та хіба мало таких людей. В українському перекладі пролонгована метафора є біль поширеною, завдяки перекладу «stimulating» як «запалювати», що є модуляцією значення слова.

«- І, очевидно, людина з науковим спрямуванням розуму?»

- Я маю лише певний стосунок до науки, містере Холмс: так би мовити, збираю мушлі на березі неосяжного океану пізнання.» [69] Для більшої виразності в українському тексті використовується описовий переклад (precise mind - наукове спрямування розуму, а dabbler in science – я маю лише певний стосунок до науки). Також застосовуються граматичні трансформації заміни неповного іменного речення на повне (A dabbler in science - Я маю лише певний стосунок до науки) та неповного іменного речення на безособове (a picker up of shells on the shores of the great unknown ocean - збираю мушлі на березі неосяжного океану пізнання),

«Невдовзі Гуго залишив гостей, щоб віднести своїй бранці їжу та питво, а можливо, в його думках було й щось гірше, але побачив, що клітка спорожніла і пташка утекла.» [69] В українському перекладі відбулася заміна простого речення за складнопідрядне: so found the cage empty and the bird escaped - але побачив, що клітка спорожніла і пташка утекла. Також в оригіналі слова, що виступали додатком і означенням, в перекладі виконують роль головних членів речення. «Found» – «побачив» – модуляція.

«Досі моя діяльність не витікала за межі цього світу, — сказав він. — Я борюся зі злом у міру своїх скромних сил і можливостей, але повстати проти самого прабатька зла буде, мабуть, надто самовпевнено з мого боку.» [69] В першому реченні цього прикладу можна виділити синтаксичну перестановку, додаток в оригіналі стає підметом, антонімічний переклад: I have hitherto confined my investigations to this world - Досі моя діяльність не витікала за межі

цього світу. У перекладі виразу «In a modest way» як «у міру своїх скромних сил і можливостей» відмічається трансформації модуляції та додавання.

«А між цими окремими точками й навколо них розстеляються сумні, позбавлені ознак життя болота. От вам сцена, на якій розігралася ця трагедія і, можливо, розіграється ще одна у нас на очах». [69] В цьому прикладі використовується модуляція, функціональна заміна - we may help to play it again - і, можливо, розіграється ще одна у нас на очах.

«- Я, власне, ще нічого не розумію. Історія дуже заплутана, сер Генрі. Якщо її пов'язати зі смертю вашого дядька, то з тих п'ятисот вельми серйозних справ, які мені доводилося розплутувати, ця буде, мабуть, найскладнішою. Але в мене в руках є деякі нитки, і одна з них неодмінно має привести нас до розгадки. Ми можемо витратити зайвий час, ухопившись не за ту нитку, за яку потрібно, але рано чи пізно знайдемо й потрібну.» [69]

При аналізі даного прикладу буди знайдені наступні перекладацькі трансформації: опущення (Well, I don't **profess** to understand it yet - Я, власне, ще нічого не розумію, we **must** come upon the right - рано чи пізно знайдемо й потрібну), компресія (I am not sure – мабуть), модуляція (of all the five hundred cases of **capital** importance - то з тих п'ятисот **вельми серйозних** справ, which I have **handled** - які мені **доводилося розплутувати**, the truth – розгадка), функціональна заміна, нейтралізація (there is one which cuts so deep - ця буде, мабуть, найскладнішою), зміщення значення (the odds – неодмінно), додавання (We may waste time - Ми можемо витратити **зайвий** час), емфатизація, антонімічний переклад і модуляція (following the wrong one - ухопившись не за ту нитку), описовий переклад (following the **wrong one** - ухопившись **не за ту нитку, за яку потрібно**).

«Справді, заради такого величезного куша можна затівати ризиковану гру». [69] Додавання, модуляція - It is a stake for which - заради такого величезного куша. Емфатизація – play – затівати. Граматична заміна повного

речення на безособове (a man might well play a desperate game - можна затівати ризиковану гру).

«Удар, Ватсоне! Влучний удар! — сказав він. — Рапіра в руках супротивника, що не поступається мені ні у швидкості, ні в точності». [69]

В цьому прикладі важливо відмітити такі перекладацькі трансформації, як модуляція (undeniable – влучний). У перекладі другого речення виділяються декілька прийомів: додавання (a foil - рапіра в руках супротивника), антонімічний переклад, додавання і модуляція (as quick and supple as my own - що не поступається мені ні у швидкості, ні в точності). Також, граматично друге речення було повністю змінено при перекладі. Так повне, просте речення перетворилося на складнопідрядне (I feel a foil as quick and supple as my own - Рапіра в руках супротивника, що не поступається мені ні у швидкості, ні в точності), додаток став підметом (foil - Рапіра в руках супротивника) , і прикметники стали іменниками (as quick and supple - ні у швидкості, ні в точності).

«Згадаєте моє слово, Ватсоне, цього разу ми маємо справу з гідним супротивником. Я зазнав поразки в Лондоні. Будемо сподіватися, що ви відіграєтеся в Девонширі». [69] В українському перекладі застосовуються функціональна заміна (I tell you - Згадаєте моє слово), модуляція, синтаксична перестановка (this time we have got a foreman who is worthy of our steel - цього разу ми маємо справу з гідним супротивником), модуляція і нейтралізація (I've been checkmated in London - Я зазнав поразки в Лондоні) , граматична заміна, модуляція (I can only wish you better luck in Devonshire - Будемо сподіватися, що ви відіграєтеся в Девонширі). В українському перекладі пролонгована метафора розширюється на одне речення, це відбувається через переклад фрази «wish you better luck» як «ви відіграєтеся».

«Десь там, на сумній гладіні цих боліт, диявол у людській подобі, наче дикий звір, відлежувався в норі, плекаючи в серці ненависть до людей, які вигнали його зі свого товариства». [69] On that desolate plain - на сумній

гладіні цих боліт – додавання. This fiendish man - диявол у людській подобі – додавання, емпатизація. Somewhere there, on that desolate plain, **was lurking** this fiendish man - Десь там, на сумній гладіні цих боліт, диявол у людській подобі – опущення. His heart full of malignancy against the whole race - плекаючи в серці ненависть до людей – модуляція, зміщення. Which had cast him out - які вигнали його зі свого товариства – декомпресія.

«Він міг би пролити світло на те, що криється в пільмі від усіх нас».
[69] Throw – пролити – модуляція. Which is so dark to us - те, що криється в пільмі від усіх нас – модуляція, емпатизація.

«Щойно я тут опинився, як відразу відчув, що навколо мене скупчуються якісь примари. Ходиш немов по Грімпенській твані: ось-ось загрузнеш з головою на одній з цих зелених галявин, і ніхто не допоможе тобі звідти вибратися». [69] У цьому прикладі використовується трансформації модуляції і додавання (I have been conscious of shadows all round me - як відразу відчув, що навколо мене скупчуються якісь примари, into which one may sink and with no guide to point the track - загрузнеш з головою на одній з цих зелених галявин, і ніхто не допоможе тобі звідти вибратися), функціональна заміна (Life has become like that great Grimpen Mire - ходиш немов по Грімпенській твані).

«Однак роман протікає не так гладко, як мав би за таких обставин. Сьогодні, наприклад, на його поверхні з'явилися маленькі брижі, що дуже здивувало й спантеличило нашого друга». [69] В українському варіанті перекладач звернувся до трансформацій компресії і опущення (And yet the course of true love - Однак роман), синтаксичної заміни (the course of true love does not run quite as smoothly as one would under the circumstances expect - роман протікає не так гладко, як мав би за таких обставин), граматичної заміни: пасивне дієслово переклали активним, змінився підмет у реченні (its surface was broken by a very unexpected ripple - на його поверхні з'явилися

маленькі брижі), компресія (which has caused our friend considerable perplexity and annoyance - що дуже здивувало й спантеличило нашого друга).

«А тепер я потягну за іншу ниточку, яку мені вдалося визволити з цього заплутаного клубка». [69] В цьому прикладі застосовується модуляція (pass on - потягну).

«Час плинув неймовірно повільно, але нас підбадьорював азарт мисливця, який терпляче підстерігає здобич у засідці. ... Баронет безшумно відімкнув двері. Ми пішли слідом за нашою дичиною». [69] У перекладі дві частини речення, пов'язані сурядним зв'язком перекладаються однією (It was incredible how slowly the hours crawled by - Час плинув неймовірно повільно), що є також прийомом компресії. Використовуються прийоми опущення і модуляції (yet we were helped through it by the same sort of patient interest which the hunter must feel as he watches the trap into which he hopes the game may wander - нас підбадьорював азарт мисливця, який терпляче підстерігає здобич у засідці). Відбувається членування одного складносурядного речення на два простих (Then the baronet gently opened his door and we set out in pursuit. - Баронет безшумно відімкнув двері. Ми пішли слідом за нашою дичиною.) та прийом модуляції і додавання (we set out in pursuit - Ми пішли слідом за нашою дичиною.)

«Вогник свічки віддзеркалювався в хитрих маленьких очицях, які злобливо бігали в різні боки, ніби очі звіра, що зачув у темряві кроки мисливців». [69] У цьому прикладі наявні такі перекладацькі трансформації: модуляція (The light beneath him - Вогник свічки), зміщення (which peered fiercely to right and left - які злобливо бігали в різні боки), опущення, модуляція (like a crafty and savage animal - ніби очі звіра).

«- Ну, Ватсоне, що ви скажете про цей новий промінь світла?»

- Як на мене, він ще більше згустив темряву». [69]

Для того, щоб зробити переклад українською більш адекватним перекладач застосував трансформації додавання та модуляції (**what do you think of this new light** - що ви **скажете** про цей **новий промінь світла**), модуляції і компресії (It seems to leave the darkness rather blacker than before - - Як на мене, він ще більше згустив темряву).

«Приїзд до Баскервіль-Холу дуже зв'язав би мене, а так я міг вільно діяти, залишаючись за лаштунками й готуючись виступити на сцену в найкритичнішу хвилину». [69] Пролонгована метафора з'являється лише при перекладі українською, за допомоги таких слів, як «за лаштунками» та «виступити на сцені». У цих реченнях використовуються трансформації модуляції, антонімічного перекладу та граматичних заміни (As it is, I have been able to get about as I could not possibly have done had I been living in the Hall, and I remain an unknown factor in the business, ready to throw in all my weight at a critical moment) .

«З мороку, в якому я так довго блукав, виступили наполовину побачені, наполовину вгадані мною обриси дивовижного лиходійства. ... Пітьма, що огортала мене, помалу розсіювалася, але багато чого ще залишалось в тіні». [69] У фрагменті наявні такі перекладацькі трансформації, як додавання, модуляція (the darkness was rising - Пітьма, що огортала мене, помалу розсіювалася), модуляція, граматична заміна (which had girt me so long - в якому я так довго блукав).

«Нарешті ми зійшлися в рукопашному бої! — сказав Холмс, прямуючи поруч зі мною. — Але яка витримка! Як швидко він узяв себе в руки! Але ж удар був воістину приголомшливий — побачити, що твоєю жертвою стала зовсім не та людина, яку ти намічав! Я, Ватсоне, говорив вам про це в Лондоні й повторюю зараз: нам ще не доводилося схрещувати рапіри з більш гідним супротивником». [69]

Close grip, що в англійській мові означає тісна схватка, українською перекладено як рукопашний бій за допомоги трансформації модуляції. What a nerve the fellow has - Але яка витримка, в англійському варіанті ми маємо повне речення, підсилене інверсією, в українському – неповне, іменникове, використовуються компресія та модуляція. Далі відбувається членування речень у перекладі із застосуванням модуляції (How he pulled himself together in the face of what must have been a paralyzing shock when he found that the wrong man had fallen a victim to his plot - Як швидко він узяв себе в руки! Але ж удар був воістину приголомшливий — побачити, що твоєю жертвою стала зовсім не та людина, яку ти намічав).

«I присягаюсь вам, завтра до ночі він битиметься в наших тенетах, як б'ються його метелики під сачком. Шпилька, корок, бирочка — і колекція на Бейкер-Стріт поповниться ще одним екземпляром».[69] З усіх перекладацьких трансформацій тут зустрічаються прийоми додавання та модуляції (as helpless as one of his own butterflies - як б'ються його метелики під сачком).

З усіх перекладацьких прийомів найчастіше зустрічається прийом модуляції, додавання та граматичної заміни. Застосування модуляції викликано різницею у реаліях та загальному культурному контексті мови оригіналу та мови перекладу. При цьому замінюються як слова, так і словосполучення. Логічний зв'язок між такими поняттями є настільки очевидний і семантично достатній, що у перекладі причину можна замінити наслідком чи навпаки, або ціле частиною. Трансформації додавання, що полягають у введенні в переклад лексичних елементів, що відсутні в оригіналі, використовуються для правильної передачі смислу оригінального речення, що перекладається, та дотримання мовленнєвих і мовних норм, що існують в культурі мови в перекладі. Велика кількість граматичних трансформацій у тексті свідчать про розбіжності норм та структур граматики в мовах.

Детальніше з використаними трансформаціями можна ознайомитися на рисунку 2.

Рис. 2 – Кількісний аналіз перекладацьких трансформацій у художньому стилі

Висновки до III розділу

На основі аналізу використання пролонгованих метафор у монографії виявлено, що вони відіграють важливу роль у підвищенні образності науково – популярного тексту і спрощенні сприйняття інформації читачами. Було розглянуто структуру пролонгованих метафор різних рівнях поширеності. Також у творі Т. Мура наявний найвищий структурний рівень пролонгованої метафори, метафорична модель задається в назві монографії, а потім розгортається потягом усього твору, формуючи у читача цілісний образ. Найуживанішими перекладацькими трансформаціями в науково - популярному жанрі є прийоми модуляції та граматичної заміни. У деяких випадках при перекладі застосовувався дослівний переклад, при цьому зміст повідомлення передавався чітко і правильно.

Аналізуючи приклади вживання пролонгованих метафор у художньому стилі, було помічено застосування великої кількості перекладацьких трансформацій при перекладі. Це пояснюється тим, що смислова, або семантична структура слова унікальна для кожної конкретної мови, а тому може не співпадати в лексичних системах іноземної мови та мови перекладу.

Використання великої кількості пролонгованих метафор у художньому тексті можна пояснити тим, що за допомогою метафори автор більш глибоко характеризує, підкреслює індивідуальність певних осіб, предметів або явищ, передає їх неповторність шляхом порівняння з іншими особами, предметами або явищами на основі якоїсь спільної ознаки. У процесі дослідження з'ясовано, що завдяки вживанню метафори підвищується естетична цінність художнього тексту, підсилюється образність та експресивність мовлення, розвивається асоціативне мислення читача, а також здійснюється прагматичний вплив на реципієнта.

Висновки

Метою роботи було розкриття поняття пролонгована метафора, визначення особливостей їх вживання в художньому та науково-популярному стилях.

Під час роботи було виявлено, що пролонгована метафора складається з декількох метафорично вжитих слів, що створюють єдиний образ і підсилюють вмотивованість образу.

У процесі дослідження з'ясовано, що завдяки вживанню пролонгованої метафори підвищується естетична цінність художнього тексту, підсилюється образність та експресивність мовлення, розвивається асоціативне мислення читача, а також здійснюється прагматичний вплив на реципієнта. Як інформація, так і досвід у метафорі сприяють наміру промовця спонукати слухача або читача до дії чи до певного ставлення до образності поняття. Відповідно, похідні значення, виявлені у метафорі, становлять концепти досвіду двох планів – прагматичної значущості для автора та семантичного коду певних характеру й настанови метафори для сприймача.

На основі аналізу метафори у використанні природної мови було помічено, що пролонговані метафори можуть виконувати різні функції в різних контекстах. З точки зору виразності метафора може поділятися на метафори очевидні або явні і метафори неочевидні.

Для врахування комунікативного виміру метафори було розглянуто Навмисну теорію метафори, основу якої було розроблено Стіном.

За М. Еманатіаном функція пролонгованої метафори полягає у перетворенні відчуттів у певні образні категорії. Метафори не тільки відтворюють людський досвід, але й відображають загальні семантичні та прагматичні межі щодо розрізнення концептів та їх розуміння людиною.

Після аналізу перекладацьких трансформацій, використаних у науково-популярному та художньому стилях, виявлено, що найпоширенішими прийомами в обох жанрах є модуляція та граматична заміна. Їх вживання зумовлено як найточнішою передачею інформації читачеві, та підвищення естетичності тексту.

Список використаних джерел

Книги

Однотомні видання

Один автор

1. Agerri.R. Fixing unsaid meanings. 2002.
2. Bortfeld H.The continuum of metaphor processing. 2001
3. Emanatian M. Metaphor and the expression of emotion: the value of cross-cultural perspectives, 1995
4. Galperin.I.R. Stylistics. Moscow, 1981.
5. Gentner D. Evidence for relational selectivity in the interpretation of analogy and metaphor . San Diego, 1988.
6. Lakoff, G. The contemporary theory of metaphor. Cambridge : Cambridge University Press, 1993.
7. Metaphors We Fight By: Warfare Terms in Clichés of Anglo-American Scholarly Discourse / I.V. Brovchenko // Text Processing and Cognitive Technologies : Proceedings of the XI International Conference “Cognitive Modeling in Linguistics” (Constantza, Sept. 7–14, 2009). – Kazan : KSU, 2009. – № 17, Т.1. – P. 58–64.
8. Russell S. Information and experience in metaphor: a perspective from computer analysis. 1986.
9. Steen G. J. Developing, testing and interpreting deliberate metaphor theory: Journal of Pragmatics, 2015.
- 10.Алексеев А. Я. Художественный образ и перевод / А. Я. Алексеев // Вісник. СумДУ. – 2006. – Т. 1. – № 11 (95). – С. 126–130
- 11.Алексеева Л.М. Метафорическое терминопорождение и функции терминов в тексте Текст.: дисс. докт. филол. наук / Л.М. Алексеева. – Пермь: Перм. гос. ун-т, 1998. – 357 с
- 12.Арнольд І.В. Стилiстика. Сучасна англійська мова. Москва, 2004. 274 с.

13. Арутюнова С.М. МЕТАФОРА И ДИСКУРС. Москва, 1990. 244 с.
14. Баранов А.Н. О типах сочетаемости метафорических моделей / А.Н. Баранов // Вопросы языкознания. – №2. – 2003. – С. 73–94.
15. Баранов Г.С. Роль метафоры в теоретическом познании и репрезентация социальной реальности: Автореф. дис. доктора филос. наук. – Новосибирск, 1994.
16. Баташева Л.А. Образные средства популяризации в научно-популярной литературе // Актуальные проблемы современной филологии.
17. Блэк М. Метафора / М. Блэк // Теория метафоры: сб. науч. ст. – М.: Прогресс, 1990. – С.153–172
18. Гусев С.С. Наука и метафора / С.С. Гусев. – Ленинград, 1984. – 172 с.
19. Дацишин Х.П. Метафора в сучасному українському політичному дискурсі-1995-2002 років. Львів, 2004.
20. Зорівчак Р. П. Український художній переклад і буття нації / Р. П. Зорівчак // Чужомовне письменство по сторінках західно-європейської періодики (1914 – 1939). – Львів, 2003. – С. 13
21. Зубкова О.С. Некоторые когнитивные аспекты формирования метафоры / О.С. Зубкова // Ученые записки. Электронный научный журнал Курского государственного университета. 2010. № 2(14) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://scientific-notes.ru/pdf/014-17.pdf>
22. Зубкова О.С. Условия возникновения метафоры / О.С. Зубкова // Вестник Нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского, 2011. – № 5(1). – С. 306–312
23. Кожина М. Н. Стилистика русского языка: учеб. пособ. / М. Н. Кожина. – М. : Просвещение, 1977. – 223 с.

- 24.Кожина М.Н. К вопросу о средствах образности в научной речи // Ученые записки Пермского университета. – 1966а. – № 162. – С.210-223.
- 25.Концептуальна метафора в англomовному науковому тексті: поняття «теорія» / І.В. Школенко // Гуманітарний вісник. Серія «Іноземна філологія». – Черкаси : ЧДТУ, 2003. – Число сьоме. – С. 205–208.
- 26.Кузьмина М.А. Метафора как элемент методологии современного научного познания / М.А. Кузьмина // СОЦИС – Социологические исследования, 2006. – № 2. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.kirdina.ru/doc/news/9mar06/1.pdf>
- 27.Кулиев Г. Г. Метафора и научное познание / Г. Г. Кулиев. – Баку, 1987. – 157 с. Мова і час. Розвиток функціональних стилів сучасної української літературної мови. – К.: Наукова думка, 1977. – 237 с.
- 28.Лагута О.Н. Метафорология: теоретические аспекты. В 2 ч. Часть 1 / О.Н. Лагута. – Новосибирск, НГУ, 2003. – 114 с.
- 29.Лазаревич Э.А. Искусство популяризации науки. – М.: Наука, 1978. – 224с
- 30.Маккормак Э. Когнитивная теория метафоры / Эрл Маккормак // Теория метафоры: Сб.: Пер. с англ., фр., нем., исп., польск. яз. / Вступ. ст. и сост. Н. Д. Арутюновой; Общ. ред. Н. Д. Арутюновой и М. А. Журиной. — М.: Прогресс, 1990. — С.358-386.
- 31.Мейлах Б. Метафора как элемент художественной системы // Вопросы литературы и эстетики. – Л.: Советский писатель, 1958. – 531 с.
- 32.Методические указания по стилистическому анализу (для семинарских занятий).- Днепрпетровск: Изд-во ДГУ, 1981.
- 33.Москвин В.П. Русская метафора: Очерк семиотической теории. : ЛЕНАНД, 2006.

- 34.Непийвода Н.Ф. Мова української науково-технічної літератури (функціонально-стилістичний аспект) – К.: ТОВ "МФА", 1997. – 303 с.
- 35.Нестеренко О.Л. Некоторые особенности метафоры в научном стиле // В помощь преподавателям иностранных языков. – 1974. – Вып. 5. – С. 74-80.
- 36.Нёт В. Текст как пространство / В. Нёт [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.philology.nsc.ru/journals/kis/pdf/CS_06/cs06net.pdf
- 37.О. І. Про мову і переклад / О. Чередниченко. – К.: Либідь, 2007. – 248 с
- 38.Ортега-и-Гассет, Х. Две великие метафоры / Хосе Ортега-и-Гассет // Теория метафоры: Сб.: Пер. с англ., фр., нем., исп., польск. яз. / Вступ. ст. и сост. Н. Д. Арутюновой; Общ. ред. Н. Д. Арутюновой и М. А. Журиной. М.: Прогресс, 1990. — С.68-82
- 39.Панкратова С.А. Когнитивно-семантические аспекты метафорического моделирования / С.А. Панкратова // Известия РГПУ им. А.И. Герцена. – 2009. – № 87 [Электронный ресурс]. – URL: <http://cyberleninka.ru/article/n>
- 40.Перевод как аспект изучения иностранного языка. Учебное пособие по спецкурсу // Под ред. Э.М.Медниковой – М.,1976
- 41.Пешковський А. М. Сборник статей: Методика родного языка, лингвистика, стилистика, поэтика. Москва : Госиздат, 1925. 212 с.
- 42.Потебня А.А. Эстетика и поэтика / А.А. Потебня. – М., 1976. – 616 с.
- 43.Пустовіт, Л.О. Засоби вираження метафори. 1976.
- 44.Ричардс А.М. Философия риторики. Москва: Прогресс, 1990.
- 45.Слобода Н.В, Синтаксис поетичної метафори. Дніпро, 2011. 344с
- 46.Составляющие метафоры с позиций традиционной и когнитивной теорий / И.В. Бровченко // Вісник Харків. нац. ун-ту імені В.Н. Каразіна. – 2010. – № 897. – С. 54–60.

47. Сосюр, Фердинан де. Курс загальної лінгвістики / Пер. з фр. А. Корнійчук, К. Тищенко. — К.: Основи, 1998. — С. 10-34.
48. Стасюк Б. Часткові еквіваленти у відтворенні англословних художніх текстів в українському перекладі (на матеріалі романів Дж. Р. Р. Толкіна «The Lord of the Rings» і У. К. Ле Гуїн «A Wizard of Earthsea»): дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.16 «Перекладознавство» / Б. Стасюк. — К., 2011. — 226 с.
49. Структурная концептуальная метафора в клише англоязычного научного текста / И.В. Бровченко // Культура народов Причерноморья. — 2009. — № 168. — Т. 1. — С. 89–91.
50. Тараненко О. О. Полісемічний паралелізм і явище семантичної аналогії / О. О. Тараненко. — К.: Наук. думка, 1980. — 115 с.
51. Телия В.Н. Метафора как модель смыслопроизводства и ее экспрессивно-оценочная функция / В.Н. Телия // Метафора в языке и тексте. — М.: Наука, 1988. — С. 10–51.
52. Традиционная и концептуальная теории метафоры: Сходства и различия / И.В. Школенко // Актуальні проблеми менталінгвістики : зб. статей за матеріалами III-ї Міжнар. наук. конф. (Черкаси, 8–10 квітня 2003). — Черкаси : «Брама», 2003. — Ч.1. — С. 55–64.
53. Федоров А.В. Основы общей теории перевода. — М., 1983
54. Феллер М.Д. Текст як модель комунікативного акту. — Нариси про текст. Теоретичні питання комунікації і тексту / Різун В.В., Мамалига А.І., Феллер М.Д. — К.: РВЦ "Київський університет", 1998. — 336 с
55. Харченко В.К. Функции Метафоры. Воронеж, 1992. 342с
56. Храпченко М.Б. Познание литературы и искусства. Теория. Пути современного развития. — М.: наука, 1987. 19.

57.Шахнарович А.М. К проблеме понимания метафоры / А.М. Шахнарович, Н.М. Юрьева // Метафора в языке и тексте. – М., 1988. – С.108–118.

58.Швейцер А.Д. Теория перевода. – М.,1988.

59.Шрагина Л.И. Метафоричность как интегративный показатель креативности [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://bib.convdocs.org/v15619>

Два автори

60.Johnson, George Lakoff. Metaphors We Live By. 1980.

61.Антрушина Г. Б. Лексикология английского языка / Г. Б. Антрушина, О. В. Афанасьева, Н. Н. Морозова. – М.: Дрофа, 2000. – 288 с

Багатотомні видання

62.Шинкарук В. І. Філософський енциклопедичний словник. Київ : Абрис, 2002. 332с

Список джерел ілюстративного матеріалу

63. Chabon Michael. The Yiddish Policeman's Union. 2007.
64. Doyle A. The Hound of the Baskervilles / Arthur Conan Doyle., 1902.
65. Henry O. "Hearts and Crosses" and Other Stories. 2010.
66. Mansfield K. A Cup of Tea: Story-Teller, 1922.
67. Moore T. Care of the soul / Thomas Moore., 1992. – 312 с.
68. Twain Mark. Life on the Mississippi. Webster, 1883.
69. Дойль А. Собака Баскервілів / Артур Конан Дойль. В українському перекладі, 1902.
70. Мур Т. Піклування про душу у перекладі Демиденко О.П., 1992. – 312 с

Додаток А

Приклади вживання пролонгованих метафор у монографії Т. Мура
«Піклування про душу» та їхній переклад

№	Переклад українською	Оригінальне речення	Трансформація
1	Коли ми приростаємо душею до речей, що нас оточують, і починаємо більш чуттєво сприймати важливість дому, буденних справ і, можливо, навіть одягу — це способи плекання душі.	Tending the things around us and becoming sensitive to the importance of home, daily schedule, and maybe even the clothes we wear, are ways of caring for the soul.	Емфатизація, модуляція, додавання, зміщення
2	Плекання душі починається зі спостереження за її виявами і діями. Спостереження є словом, запозиченим з ритуалів і релігії. Означає наглядати, але також утримувати і шанувати, як під час спостереження за святом. Морфема -стерезж- у спостереженні означає стерегти вівцю або наглядати за нею. Спостерігаючи за душею ми стережемо її, як вівцю, її пристрастями, важливими снами чи тривогами, куди б вона не подалася і де б не випасалася.	Care of the soul begins with observance of how the soul manifests itself and how it operates. We can't care for the soul unless we are familiar with its ways. Observance is a word from ritual and religion. It means to watch out for but also to keep and honor, as in the observance of a holiday. The -serv-in observance originally referred to tending sheep. Observing the soul, we keep an eye on its sheep, on whatever is wandering and grazing-the latest addiction, a striking dream, or a troubling mood.	Грамматична заміна, модуляція, додавання

3	<p>Тридцятирічна жінка приходиться до мене на сеанс і зізнається: «У мене жахливий період у стосунках, я стала надто залежною. Допоможіть мені стати менш залежною». Мене просять прибрати з душі трохи бруду. Я маю взяти свій лікарський саквояж, витягти звідти скальпель, екстрактор і відсмоктувач. Натомість, за принципом спостереження, і не підтримуючи у жодному разі такий спосіб крадіжки, я запитую: «Що Ви вважаєте найтяжчим у своїй залежності?»»</p>	<p>A thirty-year-old woman comes to me for therapy and confesses, "I have a terrible time in relationships because I become too dependent. Help me be less dependent." I am being asked to talce some soul stuff away. I should go to my toolbox and take out a scalpel, extractor, and suction pump. Instead, on the principle of observance, and not inclined in any case to this kind of pilfering, I ask, "What is it you find difficult about dependence?"</p>	<p>Грамаатична заміна, модуляція, компресія</p>
4	<p>Ця жінка просить мене допомогти їй позбавитись залежного обличчя її душі. Але це було б випадом проти неї. Той факт, що її залежність відчувається не означає те, що її треба вибивати палицею чи видаляти у хірургічний спосіб; вона виявляється і потребує уваги. Її героїчна боротьба за незалежність може бути способом уникнення чи пригнічення сильної потреби у залежності. Тож для опису залежності я намагаюсь використати слова, які не мають конотації невпевненості. А на мій погляд, якраз вона її і</p>	<p>This woman is asking me to help her get rid of the dependent faceofhersoul. Butthatwouldbe amoveagainsthersoul. Thefact that her dependency is making itself felt doesn't mean it should be bludgeoned or surgically removed; it may be asserting itself because it needs attention. Her heroic championing of independence might be a way of avoiding and repressing the strong need of something in her to be dependent. I try offering some words of dependence that don't have the connotations of wimpiness that seem to bother her.</p>	<p>Грамаатична заміна, модуляція,вилучення, декомпресія</p>

	турбувала.		
5	Я відчував, що та жінка, як це часто буває, уникала інтимних і дружніх стосунків, перетворюючи ці якості на карикатурне зображення надмірної залежності. Інколи ми живемо цими карикатурами, вважаючи себе мазохістично залежними, а насправді все, що ми робимо — це уникаємо глибокої взаємодії з людьми, суспільством і життям в цілому.	I had the feeling this woman, as seems often to be the case, was avoiding intimacy and friendship by focusing these qualities into a caricature of excessive dependency. At times we live these caricatures, thinking we are being masochistically dependent, when what we actually are doing is avoiding deep involvement with people, society, and life in general.	Граматична заміна
6	Чи відчуваю я у собі дух рятівника, який зробить усе, щоб порятувати цю жінку від її мук?	Do I feel a savior figure rising up in me who will do anything to save this woman from her torment?	Зміщення, вилучення
7	Розум і освіченість доводять Вас до краю, де спустошується Ваш мозок і його наміри. Багато релігійних ритуалів починаються з умивання рук чи розприскування води, що символізують очищення намірів і змивання усіх думок і цілей. Працюючи з	Intelligence and education bring you to the edge, where your mind and its purposes are empty. Many religious rites begin with washing of the hands or a sprinkling of water to symbolize the cleansing of intention and the washing away of thoughts and purposes. In our soul work we could use rites like these,	Граматична заміна, модуляція

	душею, ми можемо використовувати такі ритуали, щоб очистити свій розум від виваженого і спланованого героїзму.	anything that would cleanse our minds of their well-intentioned heroism.	
8	Ось що говорив про зцілення як турботу про душу великий лікар шістнадцятого сторіччя Парацельс: «Лікар є лише слугою природи, а не її господарем. Відтак, медицина має виконувати волю природи.» турбуючись про душу, ми вважаємо, що навіть такий проблемний симптом як булімія має власну волю і «зцілення» певною мірою означає виконання цієї волі.	What the great sixteenth-century physician, Paracelsus, said about healing applies to care of the soul: "The physician is only the servant of nature, not her master. Therefore, it behooves medicine to follow the will of nature." In caring for the soul, we imagine that even as troublesome a symptom as bulimia has its own will and that "curing" in some way means following that wil	Модуляція, додавання
9	Прості дії, зроблені на поверхні життя, можуть набути особливої ваги для глибокої душі.	Simple gestures, taking place on the surface of life, can be of central importance to the soul.	Додавання

10	<p>У нашій пам'яті ми ніколи не втомлюємося від повторюваних подій. Протягом багатьох років я проводив літо на фермі у дядька, який оповідав нескінченні історії. Тепер я розумію, що це був його спосіб обробки сировини його життя, його спосіб проживання досвіду у повторенні, уможливленому історіями. Я знаю, що своїми нескінченними історіями він поглиблював значення. Оповідання історій — це прекрасний спосіб плекання душі. Це допомагає нам бачити те, що оточує нас у житті, глибокі теми, розказані у міфах, в яких ми живемо. Під час терапії потрібно лише трохи змістити акценти і сконцентруватися на самій оповіді, а не її інтерпретації.</p>	<p>In memory we never tire of reflecting on the same events. I spent many summers in my childhood on a farm with an uncle who told stories endlessly. This, I now see, was his method of working the raw material of his life, his way of turning his experience round and round in the rotation that stories provide. Out of that incessant storytelling I know he found added depths of meaning. Storytelling is an excellent way of caring for the soul. It helps us see the themes that circle in our lives, the deep themes that tell the myths we live. It would take only a slight shift in emphasis in therapy to focus on the storytelling itself rather than on its interpretation</p>	<p>Граматична заміна, модуляція, додавання, компресія, зміщення</p>
11	<p>У цьому сенсі психолог є тим, хто, мов ботанік, надзвичайно захоплений природою, людською природою.</p>	<p>In this sense a psychologist is someone who, like a botanist, is unusually preoccupied with nature, human nature.</p>	<p>Дослівний переклад</p>
12	<p>Плекання душі не означає уникнення ситуацій загострення конфлікту і відсторонення від них. Іноді потрібно так розширити своє серце, щоб обійняти протиріччя і парадокс.</p>	<p>Often care of the soul means not taking sides when there is a conflict at a deep level. It may be necessary to stretch the heart wide enough to embrace contradiction and paradox.</p>	<p>Граматична заміна, модуляція</p>

13	<p>Я хотів поговорити про образ, який осуджували і критикували. Цьому чоловікові потрібно було достатньо простору, щоб розташувати там як Дідугана, так і Юнака, щоб вони могли постійно спілкуватись, можливо навіть протягом усього його життя, і зрештою якось порозумілися. Захищаючи юнака і переймаючись тим, щоб заперечувати зрілу особистість, я виказав зацікавленість у його душі і у цього чоловіка з'явилася можливість відшукати спосіб вирішити архетипний конфлікт юності й віку, зрілості й незрілості. У процесі такого спілкування душа стає складнішою й просторішою.</p>	<p>I wanted to speak for the figure who was being judged and attacked. This man had to find enough space in him to allow both the Old Man and the Youth to have a place, to speak to each other and over time, maybe over his entire lifetime, to work out some degree of reconciliation. It takes more than a lifetime to resolve such conflicts. In fact, the conflict itself is creative and perhaps should never be healed. By giving each figure its voice, we let the soul speak and show itself as it is, not as we wish it would be. By defending the adolescent, being careful not to take sides against the mature figure, I showed my interest in his soul, and the man had an opportunity to find a way to contain this archetypal conflict of youth and age, maturity and immaturity. In the course of such a debate the soul becomes more complex and spacious.</p>	<p>Грамаатична заміна, модуляція, зміщення</p>
14	<p>Греки оповідали історію про Мінотавра, хижого чоловіка з головою бика, який жив у центрі лабіринту. Він був жахливим монстром, але звався Астеріон, що означає Зірка. Я часто розмірковую над цим парадоксом, коли спілкуюсь з кимось, хто вмивається слізьми у пошуках способу</p>	<p>The Greeks told the story of the minotaur, the bull-headed flesheating man who lived in the center of the labyrinth. He was a threatening beast, and yet his name was Asterion-Star. I often think of this paradox as I sit with someone with tears in her eyes, searching for some way to deal with a death, a divorce, or a depression. It is a beast, this thing that stirs in the core of her being, but it is also the star</p>	<p>Модуляція, вилучення</p>

	<p>пережити смерть, розлучення чи депресію. Монстр, ось хто сидить у центр єства такої людини, але водночас саме він є її найглибшою природою. І нам потрібно так шанобливо плекати страждання, щоб, відчуваючи страх чи злість до цього монстра, ми не прогледіли зірки.</p>	<p>of her innermost nature. We have to care for this suffering with extreme reverence so that, in our fear and anger at the beast, we do not overlook the star.</p>	
15	<p>Але всі ми пізнаємо сім'ю у деталях. Це гніздо, де душа народжується і плакається, звідти вона виходить у життя.</p>	<p>This is the nest in which soul is born, nurtured, and released into life.</p>	<p>Граматична заміна</p>
16	<p>Сім'я для індивіда є тим же, що витoki людського життя для раси. Її історія створює матрицю образів, якими особа насичується впродовж дорослого життя.</p>	<p>The family is to the individual what the origins of human life are to the race. Its history provides a matrix of images by which a person is saturated all through adult life.</p>	<p>Дослівний переклад</p>
17	<p>Алхімія нашої душевної роботи частково полягає у тому, щоб виділити міф з твердої речовини сімейної історії і пам'ятати про те, що зростання уяви завжди означає зростання душі.</p>	<p>Part of our alchemical work with soul is to extract myth from the hard details of family history and memory on the principle that increase of imagination is always an increase in soul.</p>	<p>Вилучення, модуляція, граматична заміна, компресія</p>

18	<p>Повернення Одиссея до сім'ї аналогічне гностичним історіям про душу, що спускається з інших планет на землю, збираючи на своєму шляху ті якості, яких потребуватиме у земному житті. Хто мій батько? Я не дізнаюсь, поки моя душа не пройде свою одиссею і не повернеться зі своїми історіями про кохання, секс, смерть, ризик і потойбічне життя. І якщо у своєму житті я відчуваю відсутність батьківства, мені потрібно відкинути те батьківське, що було примусово насаджене у мій характер, і натомість повністю відкритись власній незапланованій і неконтрольованій одиссеї.</p>	<p>Odysseus' return to his family is analogous to the Gnostic stories of the soul descending through the planets to earth, picking up along the way the qualities it will need for human life. Who is my father? I won't know until the soul has been on its odyssey and returns with its stories of love, sex, death, risk, and afterlife. If I am feeling the absence of fatherhood in my life, I may have to give up the project of forcing fatherhood into my character and instead open myself to my own unplanned and uncontrolled odyssey.</p>	<p>Грамаатична заміна, модуляція, додавання</p>
19	<p>А Одиссея стверджує, що якщо ми з глибокою пошаною і духом ініціації не відвідуватимемо землю померлих, то не матимемо постійного відчуття батьківства у нашій колективній душі. Без такого глибокого відчуття батька, ми залишаємось з його заміниками—людьми, що хочуть грати цю роль задля власної вигоди і пропонуватимуть поверхневі знаки батьківства, але не батьківську душу.</p>	<p>Yet, The Odyssey implies that if we don't visit the land of the dead with reverence and in a spirit of initiation, we will not have a sustaining fatherhood in our collective soul. Without that deep spirit of the father, we are left with father substitutes-people willing to play the part for their own gain, offering superficial tokens of fatherhood, but not the father's soul.</p>	<p>Конкретизація, додавання</p>

20	<p>Той факт, що Телемах знаходиться на узбережжі того ж моря, де походить ініціацію його батько, означає, що раз ми ідентифікуємо себе з сином, який відчуває відсутність батька, і прагнемо поєднатись із духом батьківства, то маємо увійти до того ж невідомого моря одиссеї. Ми маємо наважитись дослідити невідоме, відкритись неочікуваним впливам на душу. Зокрема, далі ми побачимо, як Трістан, водночас син і коханець, мусив піти у море, щоб знайти кохання.</p>	<p>The fact that Telemachus is on the same sea where his father is being initiated suggests that we, identified with the son who feels the absence of the father, have to enter that same uncharted sea of odyssey if we are to link up with the spirit that is becoming father. We have to dare to experience the unknown, to open ourselves to unexpected influences on the soul. Later we'll see how Tristan, a son and lover, has to abandon himself to the sea in order to find love.</p>	<p>Граматична заміна, модуляція, нейтралізація</p>
21	<p>Але ж бувають часи, коли нам потрібно побути слабкими і безсилимими, вразливими і відкритими для нового досвіду, якими були Одиссей і Трістан, які використовували свій мозок замість м'язів.</p>	<p>But there are also times when we may need to be weak and powerless, vulnerable and open to experience, as were Odysseus and Tristan, both of whom used their wits rather than their muscles</p>	<p>Додавання</p>
22	<p>Деякі ділові й політичні лідери вбачають своєю роллю у суспільстві просування власних, особистих ідеологій замість служіння у якості справжніх наставників; вони не розуміють, що людство має здійснити власну колективну одиссею щоб пробудити дух батьківства у суспільстві. Наставництво потребує справжньої мудрості, адже втіху</p>	<p>Some business and political leaders see their role in society as promoting their own personal ideologies rather than serving as genuine mentors; they don't understand that the populace must make its own collective odyssey in order to evoke a soulful fatherhood for the society. It takes genuine wisdom to be a mentor, the pleasure of which comes from instilling fatherhood rather than embodying it.</p>	<p>Модуляція</p>

	отримуєш, коли прививаєш батьківство, а не вкарбовуєш його.		
23	Без душевних батьків нашому суспільству лишається керуватися лише причинами й ідеологією. Тоді ми страждаємо від колективного безбатченківства: не маємо чіткої національного напрямку; надаємо здобутки багатой економіки меншості; знаходимо тільки рідкісні приклади глибокої моральності, законності і спільноти; не прагнемо здійснити одіссею, бо надаємо перевагу твердині поглядів й ідеології. Вихід у море є ризикованим для нашої безпеки, але водночас цей ризикований шлях може бути єдиним шляхом до батька.	Without soulful fathers, our society is left with mere reason and ideology as guides. Then we suffer collective fatherlessness: not having a clear national direction; giving the spoils of a wealthy economy to a few; finding only rare examples of deep morality, law, and community; not seeking out odyssey because we prefer the solid ground of opinion and ideology. To set out on the sea is to risk security, yet that risky path may be the only way to the father.	Граматична заміна, компресія

24	<p>Наш міф каже, що ми насолоджуватимемося відновленням батьківства, щойно відмежуємося від боротьби щоденного життя — троянської війни за виживання — і мандруватимемо від острова до острова у великому морі нашої уяви. Ми створюватимемо батька, коликоритимемось вітрам і погоді, насланим богами, щоб ми опанували географію й населеність душі. Відтак, плекання батьківства душі потребує від нас досвіду відсутності, мандрів, туги, меланхолії, розподілу, хаосу і великих пригод. Короткого шляху до батька немає. У часовому просторі душі необхідно десять символічних років, щоб створити стійке відчуття батька — тобто, одиссея вічна. Вона має свої зупинки і винагороди, але водночас постійно триває. А у душі часові періоди накладаються, частково ми завжди будемо у морі, завжди наближатимемось до нового острова, завжди повертатимемось додому, сподіваючись, що нас визнають батьком після пережитих нами глибоких трансформацій.</p>	<p>Our myth tells us that we will enjoy a restoration of the father once we are separated from the battle of everyday life-the Trojan war of survival-and wander from island to island on the great sea of imagination. We will be making father all the while we are surrendering to the winds and weather brought by the gods as our education in the geography and citizenry of the soul. Care of the soul's fathering, therefore, requires that we sustain the experiences of absence, wandering, longing, melancholy, separation, chaos, and deep adventure. There is no shortcut to the father. In soul time it takes ten symbolic years to establish a solid sense of father-that is to say, odyssey takes place eternally. It has its endings and its rewards, but it is also always in progress. And in the soul, time periods overlap; in part we are always on the sea, always approaching a new island, always returning home hoping to be recognized as father after deeply felt transformative experiences.</p>	<p>Граматична заміна, модуляція, емфатизація, декомпресія</p>
----	--	---	---

25	<p>Його так вразили деякі фотографії, що він відтоді вирішив стати фотографом. Тож продав свій бізнес і позбавився прибутку. Фотографії, які він тоді побачив були, мов той чарівний нарцис— неймовірно принадними; того дня, коли він відвідав ту галерею, земля розійшлася у нього під ногами і його уяву вкрали. Його дружина грала роль Деметри, сумуючи за комфортним і звичним життям, але його пристрасть до мистецтва була такою, що він дозволив руйнацію колишнього життя.</p>	<p>He was particularly fascinated by some photographs, and decided then and thereto become a photographer. He sold his business and gave up his income. The photographs he saw that day were like the hundred-headed narcissus-profoundly alluring; on that visit the earth opened up and his imagination was seized. His wife played the part of Demeter, gneving the loss of a comfortable and familiar life, but for him the fascination for his art was so great that he allowed his former life to crumble.</p>	<p>Граматична заміна, модуляція</p>
26	<p>Я також знав кількох жінок, які прожили цей міф як трансформацію свого життя. Вони починали як наївні дівчатка, схожі на Персефону, а потім закохалися у темних чоловіків, потойбіччя наркотиків, злочинності і сексуальних експериментів, яких вони ніколи не знали.</p>	<p>I've also known several women who have experienced this myth as a transformation in their lives. They began as naive, Persephonelike girls, but then fell in with dark men, an underworld of drugs and criminality, and sexual experimentation they never would have considered before.</p>	<p>Модуляція</p>

27	<p>Один із студентів якось вказав мені на те, що це пропорційне співвідношення спання і неспання. Внутрішні образи й нічні емоції можуть істотно відрізнятися від денних і бути особливо живими і хвилюючими. У приємних нічних видіннях ми іноді бачимо прекрасний чарівний стоквітковий нарцис, неприродної краси; але також можемо відчувати жахіття темного потойбіччя Гадеса. Принаймні третина життя також видається нам приналежною володареві темряви, коли ми відчуваємо біль від втрачених стосунків, згаслих надій і невдалих спроб.</p>	<p>A student once pointed out to me that these are the proportions of sleeping and waking. Internal images and emotions of the night can be different in quality from those of the day; they may be particularly vivid and disturbing. We get a glimpse sometimes in our pleasurable night dreams of the lovely hundred-headed narcissus, which has a beauty beyond what is natural; but we may also feel the terrors of the dark underground of Hades. At least a third of life, too, seems to belong to the lord of death, as we feel the pain of lost relationships, fading hopes, and failed endeavors.</p>	<p>Граматична заміна, модуляція, компресія</p>
28	<p>Ми стаємо особистостями через небезпечний довід темряви; ми можемо проживати різні ініціації. Будь-яка справжня ініціація є завжди кроком від смерті до нового життя. Елевсінії передбачають наше воскресіння—як Персефони, як поява фруктів і зерна у різні пори року—від душетвірної глибини до тривалого благодатного життя. Так само як дружина Одиссея Пенелопа плете саван протягом усієї одиссеї,</p>	<p>We become persons through dangerous experiences of darkness; we can survive these difficult initiations. Any real initiation is always a movement from death to new life. The Eleusinian mystery involves our resurrection-like Persephone, like the appearance of fruit and grain in season—from soul-making depth into continuous, bountiful life. Like Odysseus' wife Penelope weaving a shroud the whole time of the odyssey. Demeter's pain, neurotic activities, and rage accompany, and therefore serve, the soul's visit to the</p>	<p>Граматична заміна, модуляція, нейтралізація, додавання</p>

	<p>біль Деметри, її невротичні дії і гнів супроводжують душу у мандрівці потойбіччям, а відтак і допомагають їй.</p>	<p>underworld.</p>	
29	<p>Мудра матір знає, що її дитина може стати особистістю лише проживши це таїнство, драматизоване у Елевсініях багато століть тому. Ми не можемо уникнути всіх спокус, які ведуть до руйнації. Ми дарма намагаємось відсторонити своїх дітей від отрути смерті, як нас навчав історія батьків Будди, які намагалися захистити його від усіх людських страждань; але ж повне материнство вимагає дозволити дитині ризикувати. Глибинне поняття материнства охоплює величну здатність Деметри любити свою доньку і водночас шанувати інших богів, які мають власні вимоги і потреби.</p>	<p>The wise mother knows that her child can become a person only by living this mystery that was dramatized at Eleusis many centuries ago. We can't hide all the lures that lead us into dissolution. We try in vain to keep our children away from the contamination of death, as we learn from the story of Buddha's parents, who tried to protect him from all human suffering; but full mothering demands that the child be allowed to take the risk. A profound notion of motherhood embraces the great capacity of Demeter to love her daughter and still honor other gods, who have their own designs and requirements.</p>	<p>Грамаіічна заміна, модуляція, вилучення</p>
30	<p>Так само як міфічна матір є фундаментальним принципом усього життя, божественне дитя є уособленням всього досвіду.</p>	<p>Just as the mythic mother is a foundational principle of all life, so the divine child is an aspect of all experience.</p>	<p>Модуляція</p>

31	Крім того, думка про те, що дорослі проблеми вкорінені у дитинстві, підтримують наш контакт з тією божественно могутньою дитиною і її плідним нутром.	Besides, the thought that adult problems go back to childhood keeps us in touch with that divinely powerful child and its fertile inferiority.	Емфатизація
32	Ці якості дитини ніколи не подорослішають, ми ніколи з них не виростемо. Оскільки присутність душевної дитини разом з її невіглаством і незграбністю породжує такий дискомфорт, дуже спокусливо зректися дитини і спробувати її приховати або змусити зникнути. Але такі форми витіснення зі свідомості можуть лише ускладнити стосунки з дитиною. Чим більше ми намагаємося приховати своє невігластво, тим більше воно виявляється. Чим більше ми намагаємося діяти холодно і витончено, тим очевидніший наш досвід. Чим дорослішими ми намагаємося бути, тим більше дитинства ми зраджуємо.	These are child qualities that never grow up, that we never grow out of. Because the presence of the soul child with its ignorance and clumsiness generates such discomfort, it is tempting to deny the child or try to cover it up or force it to disappear. But such forms of repression only make the child more difficult to deal with. The more we try to cover up our ignorance, the more it is displayed. The more we try to act cool and suave, the more obvious our inexperience. The more adult we try to be, the more childishness we betray.	Граматична заміна, емфатизація
33	Вочевидь, у Нарцисі, і, як наслідок, у нарцисизмі є щось справді рідинне або водянисте. Якщо ми нарцисичні, то не знаходимось на тверді (землі) і не мислимо чітко (у повітрі) і не згораємо від пристрасті (у вогні).	Apparently there is something essentially liquid or watery about Narcissus, and by extension, about our own narcissism. When we are narcissistic, we are not on solid ground (earth) or thinking clearly (air) or caught up in	Долавання, декомпресія

	Якимось чином, якщо ми дотримуємось міфу, то стаємо примарними, рідкими, нечітко сформованими, більш зануреними у потік фантазії, ніж забезпеченими міцною ідентичністю.	passion (fire). Somehow, if we follow the myth, we are dreamlike, fluid, not clearly formed, more immersed in a stream of fantasy than secure in a firm identity.	
34	Америка має величезне прагнення стати Новим Світом можливостей і моральним маяком світу. Вона хоче реалізувати свої нарцисичні образи. Водночас боляче усвідомлювати відстань між реальністю і таким образом. Нарцисизм Америки дуже сильний. Його вип'ячують перед усім світом. Якби ми вклали на кушетку психотерапевта всю націю, то виявили б, що нарцисизм—це найочевидніший симптом. І цей нарцисизм обіцяє, що такий найважливіший міф може проникнути у життя. Інакше кажучи, нарцисизм Америки є її невідшлифованим хлопчацьким духом щирого нового бачення.	America has a great longing to be the New World of opportunity and a moral beacon for the world. It longs to fulfill these narcissistic images of itself. At the same time it is painful to realize the distance between the reality and that image. America's narcissism is strong. It is paraded before the world. If we were to put the nation on the couch, we might discover that narcissism is its most obvious symptom. And yet that narcissism holds the promise that this all-important myth can find its way into life. In other words, America's narcissism is its unrefined puer spirit of genuine new vision.	Граматична заміна, модуляція, компресія
35	Нарцисизм, як та морквина, причеплена перед носом, веде нас по життю від одного бажаного «Я» до іншого.	Narcissism is like a carrot leading us through life from one desirable "self" to another.	Додавання
36	Плекання душі вимагає, щоб ми побачили міф у симптомі, дізналися, де квітка чекає на те, щоб	Care of the soul requires us to see the myth in the symptom, to know that there is a flower waiting to break through the	Дослівний переклад

	пробитися крізь твердь нарцисизму.	hard surface of narcissism	
37	Але якщо поставитися до нарцисизму уважно і позитивно, він може обернутися на квітку у звичайному житті.	But if narcissism is treated carefully and positively, it can find its flowering in ordinary life.	Граматична заміна
38	Ідеалізм, окрилений нарцисизмом, не потребує насильного заземлення; він потребує прийняття і медитації, а також близького охоплення, щоб природньо перетворитись з заскорузлих очікувань на м'яке, красиве, земне життя.	Idealism, winged with narcissism, does not need forced grounding; it requires acceptance and meditation and close embrace, so that it can turn naturally from hard ivory expectations to soft, beautiful, earthly life.	Дослівний переклад
39	Однією з переваг звернення до алхімії, як це робив Юнг, для вгляду у душу є уможливлений нею погляд на себе як витвір з елементів, їх процесів і якостей: солі, сірки, заліза і води; холодного, теплого, сухого, вологого; приготування, варіння, тушкування, кип'ятіння.	One of the advantages of turning to alchemy, as Jung did, for insight into the soul is the view it offers of the self as made up of materials and their processes and qualities: salt, sulphur, iron, water; cold, warm; dry, moist; cooking, simmering, stewing, boiling.	Граматична заміна, модуляція
40	Якщо ми споглядатимемо любов лише з найвищих висот моралі чи гігієни, то прогледимо те, як душа облаштувалася у долині.	If we view love only from a high moralistic or hygienic peak, we will overlook its soul settling in the valleys.	Граматична заміна
41	Але сама любо є вічно юною і завжди виявляє децицію юнацької нерозважливості.	But love itself is eternally young and always manifests some of the folly of youth.	Граматична заміна, модуляція

42	<p>Загальним принципом, який ми дізнаємося від Фрейда, це те, що любов запалює надзвичайну активність уяви. Бути «закоханим»--це як «уявляти». Буквальні турботи щоденного життя, якими ще вчора так переймалися, тепер практично зникають у пристрасті любовних марень наяву. Конкретна реальність зникає, коли в нас вселяється уявний світ.</p>	<p>A general principle we can take from Freud is that love sparks imagination into extraordinary activity. Being "in love" is like being "in imagination." The literal concerns of everyday life, yesterday such a preoccupation, now practically disappear in the rush of love's daydreams. Concrete reality recedes as the imaginal world settles in.</p>	<p>Компресія, граматична заміна, модуляція</p>
43	<p>Якщо ми вважаємо Трістана образом нашого любовного смутку, а не буквальне втілення абсолютної невдачі, то побачимо образ, який поважає темні глибини любові так само як її яскраві висоти. Коли до нас приходять любовний смуток, це Трістан, який пливе у своєму човні, довірливо наближаючись до трагічного берегу життя, де відновлюється його світлий дух.</p>	<p>If we see Tristan as a figure of our sadness in love, and not as a literal representative of its absolute failure, then we have an image that respects love's dark depths as well as its brilliant heights. When love's sadness visits us, that is Tristan floating on his skiff, trusting and yet moving ever closer to the tragic side of life that redeems his light spirit</p>	<p>Модуляція, емфатизація</p>
44	<p>У терапевтичних спробах зробити життя успішним, ми чинимо як Геракл, рятуючи душу з лап смерті. Ми рятуємо людину з депресії, активно залучаючи її до життя—саме так, як бажає Геракл. Але потім ми зустрічаємося з завуальованою душею, кимось адаптованим, але</p>	<p>In our therapeutic attempts to make life successful we act like Herakles, rescuing the soul from death. We save a person from depression by getting him involved in life in an active way-exactly what Herakles wants. But then we are faced with a veiled soul, someone who is adapted but also camouflaged, suffering distortion in his soul. Or,</p>	<p>Додавання, емфатизація, вилучення, граматична заміна</p>

	<p>замаскованим, тим, хто страждає від викривлень душі. Або коли ми допомагаємо людині повернутися до життя за допомогою ліків, така людина часто ходить серед живих з обличчям зомбі і зовсім не схожа на жінку, яку повернув до життя Геракл.</p>	<p>when we help a person back into life by means of drugs, what we often see is a person back among the living but with the face of a zombie, not unlike the woman Herakles restores to life.</p>	
45	<p>Сила душі, навпаки, більше схожа на величезний резервуар, або у традиційних образах, міць води у стрімкій річці. Вона природна, некерована і походить з невідомого джерела.</p>	<p>The power of the soul, in contrast, is more like a great reservoir or, in traditional imagery, like the force of water in a fast-rushing river. It is natural, not manipulated, and stems from an unknown source.</p>	<p>Граматична заміна</p>
46	<p>А що є джерелом цієї сили душі і як ми можемо вмочити у нього ноги?</p>	<p>What is the source of this soul power, and how can we tap into it?</p>	<p>Додавання, модуляція</p>
47	<p>Душевна пустка не є тривожною. Насправді сила виникає тоді, коли ми підтримуємо почуття пустки і утримуємось від спокуси незріло його заповнити. Ми маємо утримати вакуум. Надто часто ми втрачаємо цю вагітну пустку, сягаючи заміників сили. Можна зауважити, що терпимість до хвороби є передумовою віднайдення сили, адже будь-яке затосування сили, вмотивоване уникненням слабкості, не є справжньою силою. Це просте, перевірене правило. Душа не матиме</p>	<p>Soulful emptiness is not anxious. In fact, power pours in when we sustain the feeling of emptiness and withstand temptations to fill it prematurely. We have to contain the void. Too often we lose this pregnant emptiness by reaching for substitutes for power. A tolerance of weakness, you might say, is a prerequisite for the discovery of power, for any exercise of strength motivated by an avoidance of weakness is not genuine power. This is a rule of thumb. The soul has no room in which to present itself if we continually fill all the gaps with bogus activities.</p>	<p>Граматична заміна, модуляція, вилучення, нейтралізація</p>

	простору, щоб виявити себе, якщо ми постійно заповнюватимемо прогалини фальшивими діями.		
48	Інтелект має справу з причинами, логікою, аналізом, дослідженнями, рівняннями, аргументами за і проти. Але душа практикує іншу математику й логіку. Вона виявляє образи, які миттєво не сприймаються раціональним розумом. Вона натякає, пропонує мінливі враження, переконує більше за допомогою прагнень, ніж раціональних обґрунтувань.	The intellect works with reasons, logic, analysis, research, equations, and pros and cons. But the soul practices a different kind of math and logic. It presents images that are not immediately intelligible to the reasoning mind. It insinuates, offers fleeting impressions, persuades more with desire than with reasonableness.	Нейтралізація
49	Але мені вона показує душу, зазвичай втілену у жінці як вмістилище таємниці. Старий чоловік, senex, прагне відкрити цю ємність і отримати пояснення таємниці.	To me it shows the soul, typically represented by the woman, as the vessel of mystery. The older man, the senex, wants to open this vessel and have the mystery explained.	Грамаітична заміна
50	У світі розваг і політики ми іноді бачимо винятково талановитих осіб, які вибухають перед очима громадськості нестримною енергією й уявою; просто виявляючи	In entertainment and in politics we sometimes see persons of exceptional talent burst onto the public scene with irrepressible energy and imagination; just being themselves, they stagger us	Додавання, модуляція, грамаітична заміна

	себе вони вражають нас своєю яскравістю. Їх появу на сцені часто метафорично описують як «метеор». Вони сяють, вештаються і промелькують у нашому прирученому і сором'язливому світі.	with their brilliance. A metaphor often used for their appearance on the scene is "meteoric." They flash, bum, and streak across our tame and timid world.	
51	Бомби і ракети створюють наші постійні щоденні асоціації з нашою власною руйнацією. Вони нагадують нам, що не все можна закрити і контролювати, що, як суспільство, ми можемо вбити себе і знищити планету.	Bombs and missiles give us a constant, daily association with our own destruction. They are reminders that everything cannot be contained and controlled, that as a society we can kill ourselves and obliterate other peoples and the planet itself	Граматична заміна, вилучення
52	Душа вибухова і сильна. За посередництва уяви, яка завжди є передумовою дії і джерелом знання, вона може творити що завгодно. За силою своїх емоцій, душа є зброєю, зарядженою потенційною силою і результатом. Перо, що виражає душевну пристрасть, сильніше за меч, адже уява може докорінно змінити життя людини.	The soul is explosive and powerful. Through its medium of imagination, which is always a prerequisite for action and is the source of meaning, it can accomplish all things. In the strength of its emotions, the soul is a gun, full of potential power and effect. The pen, expressing the soul's passion, is mightier than the sword because the imagination can change the life of a people at their very roots.	Граматична заміна, модуляція
53	Але попри наші зусилля людська душа виявляється ареною, на якій точаться величні битви, набагато глибші, ніж може досягнути раціональний розум.	But in spite of our efforts, the human soul proves to be an arena in which great struggles, far deeper than rational understanding can reach, play themselves out.	Зміщення, конкретизація

54	Існують способи привести Геру у стосунки, щоб обидва партнери виявили увагу і служіння один одному. Або ж Геру можливо пробудити як атмосферу взаємної залежності і ідентичності у парі. Натхнення Герою, пара захищає стосунки і цінує сигнали своєї залежності. Заради Гери Ви телефонуєте своєму партнеру, коли подорожуєте чи їдете за місто. Заради Гери ви бачите свого партнера як частину свого майбутнього.	There are ways that Hera can be drawn into the relationship so that being an attentive and serving partner is vitally present in both people. Or Hera might be evoked as the atmosphere of mutual dependency and identity as a couple. In the spirit of Hera, the couple protects the relationship and values signals of their dependency. For Hera, you make a phone call when you're on a trip or out of town. For Hera, you include your partner in visions of the future.	Граматична заміна, компресія, модуляція, додавання
55	Біль заздрості схожий на біль у тілі: він змушує нас зупинитися і звернути увагу на те, що пішло не так і потребує уваги. А проблема полягає у тому, що наш зір на близькій відстані затьмарено. Заздрість є гіперметопією (далекозорістю) душі, неспроможністю побачити те, що у нас під носом. Тож ми неспроможні побачити необхідність і цінність власних життів.	The pain in envy is like pain in the body: it makes us stop and take notice of something that has gone wrong and needs attention. What has gone wrong is that our close-up vision has been blurred. Envy is hyperopia of the soul, an inability to see what is closest to us. We fail to see the necessity and value in our own lives.	Модуляція, емпатизація
56	Людина, що говорить про заздрість схожа на релігійного місіонера, що намагається навернути інших до своєї віри.	A person talking about envy is like a religious missionary trying to win converts.	Модуляція, додавання
57	Меланхолійні думки викарбовують внутрішній простір, де може оселитися мудрість.	Melancholy thoughts carve out an interior space where wisdom can take up residence.	Граматична заміна, модуляція Граматична заміна,

			модуляція
58	<p>Сатурна традиційно асоціювали з залізним управлінням, що надає душі такої ваги і щільності, що зливаються воєдино легкі, повітряні елементи. У цьому сенсі депресія є процесом, що сприяє цінному поєднанню думок і емоцій. Коли ми дорослішаємо, наші ідеї, колись такі легкі, безладні і непов'язані одна з одною, ущільнюються у цінності і філософію, що роблять наше життя змістовним і стійким.</p>	<p>Saturn was also traditionally identified with the metal lead, giving the soul weight and density, allowing the light, airy elements to coalesce. In this sense, depression is a process that fosters a valuable coagulation of thoughts and emotions. As we age, our ideas, formerly light, rambling, and unrelated to each other, become more densely gathered into values and a philosophy, giving our lives substance and firmness</p>	<p>Вилучення, декомпресія, компресія, модуляція, граматична заміна</p>
59	<p>Часто наша життєва філософія і цінності видаються так доладно загорнутими, що для таємниці практично не лишається простору. Ось тоді приходить депресія і робить у цій обгортці дірку. Стародавні астрологи вважали Сатурн найвіддаленішою планетою холодного і пустого космосу. Депресія продірявлює наші теорії і припущення, але навіть цей болісний процес можна шанувати як необхідне і цінне джерело зцілення.</p>	<p>Often our personal philosophies and our values seem to be all too neatly wrapped, leaving little room for mystery. Depression comes along then and opens up a hole. Ancient astrologers imagined Saturn as the most remote planet, far out in cold and empty space. Depression makes holes in our theories and assumptions, but even this painful process can be honored as a necessary and valuable source of healing.</p>	<p>Антонімічний переклад, додавання</p>

60	<p>Ми лишаємо телевізор увімкненим, коли його ніхто не дивиться, або ж цілісний день не вимикаємо радіо, і так боремося з тишею Сатурна. Ми прагнемо знищити пустку, що оточує ту далеку планету, але щойно ми заповнюємо ці пустоти, то починаємо силувати її, щоб вона почала грати роль симптому, а потім прагнемо її влаштувати у клініку чи шпиталь, наче домашню тваринку, а не як цілителя чи вчителя у її традиційній ролі.</p>	<p>Leaving a television running when noone is watching, or having a radio playing all day long may defend against Saturn's silence. We want to do away with the empty space surrounding that remote planet, but as we fill in those voids, we may be forcing him to assume the role of symptom, to be housed in our clinics and hospitals as a pest, rather than as a healer and teacher-his traditional roles</p>	<p>Граматична заміна, антонімічний переклад, декомпресія</p>
61	<p>Ми також можемо з'ясувати, що депресія має власного янгола, духа- провідника, який відносить душу до тих віддалених місцин, де вона знаходить унікальний вгляд і насолоджується особливим видом.</p>	<p>We might also discover that depression has its own angel, a guiding spirit whose job it is to carry the soul away to its remote places where it finds unique insight and enjoys a special vision.</p>	<p>Вилучення</p>
62	<p>У цьому полягає й проблема з тілом. У нас є певні припущення, на які ми не реагуємо. Якби реагували, то уявляли б холестерин інакше. «То може це хоч щось зможе вдіяти з нашими завантаженими шляхопроводами?» — запропонував її чоловік-психоаналітик. «Можливо, у нас більше ніде немає заторів. Ми</p>	<p>That is the problem with the body. We have certain assumptions we don't reflect on. If we were to reflect, we might imagine cholesterol differently. "Could it have anything to do with congested highways?" her psychoanalyst husband offered. "Maybe we don't want congestion anywhere. We crave free passage, on the road and in our arteries."</p>	<p>Дкомпресія, граматична заміна, модуляція</p>

	<p>прагнемо вільного трафіку як на дорогах, так і у наших судинах.»</p> <p>Завантажені шляхопроводи зовсім не є причиною виникнення атеросклеротичних бляшок і закупорки судин.</p>		
63	<p>Моя товста кишка була нещасливою і якби я зміг зрозуміти її скарги, то почав би розуміти, що її турбувало або ж «за-слабляло».</p>	<p>My colon was unhappy, and if I could attend to its complaint I might begin to understand what was making it uneasy, or, so to speak, "dis-easy."</p>	<p>Модуляція, компресія</p>
64	<p>Більшість наших хвороб можна уявити як тіло, що заявляє про себе у контексті культурного заціпеніння. Шлунок не отримує задоволення від замороженої чи порошкоподібної їжі. Потилиця скаржить на поліестер. Стопи, вмирають від нудьги через нестачею прогулянок у цікавих місцинах. Мозок сумує через те, що його вважають комп'ютером, а серцю не подобається, коли його називають насосом. Наразі не існує можливості подолати депресію, а печінка більше не вважається прихистком пристрасті.</p>	<p>We might imagine much of our current disease as the body asserting itself in a context of cultural numbing. The stomach takes no pleasure in frozen and powdered foods. The back of the neck complains about polyester. The feet die of boredom for lack of walking in interesting places. The brain is depressed to find itself described as a computer and the heart surely doesn't enjoy being treated as a pump. There isn't much opportunity to exercise the spleen these days, and the liver is no longer the seat of passion. All these noble, richly poetic organs, teeming with meaning and power, have been made into functions.</p>	<p>Граматична заміна, нейтралізація, модуляція</p>

65	<p>Новаліс каже : «Кожна хвороба є музичною проблемою. Її лікування є мелодикою. Чим більш плинною й повною є мелодика, тим більший музичний талант лікаря.» Багато стародавніх лікарів, яких я тут згадував, зокрема Роберт Флад і Фічіно, також були музикантами. Вони були знайомі з ритмами, тональностями, дисгармонією й гармонією тіла і душі. Вони вчили, що лікар, який бореться з недугом, має знати музику пацієнта. Який темп перебігу хвороби? З якими життєвими елементами вона створює поліфонію? Яка природа дисонансу, який пацієнт відчуває як біль і дискомфорт?</p>	<p>Novalis said, "Every disease is a musical problem. Its cure, a musical solution. The more rapid and complete the solution, the greater the musical talent of the doctor." Many of the ancient physicians I have referred to, such as Robert Fludd and Ficino, were also musicians. They were concerned with the rhythms, tonalities, discords, and concords of the body and the soul. They taught that a doctor, when treating any kind of malady, must know something of the patient's music. What is the tempo of this disease? With what life elements is it in counterpoint? What is the nature of the dissonance that the patient feels as pain and discomfort?</p>	<p>Модуляція, нейтралізація, компресія, емпатизація</p>
66	<p>Ми звикли ставитись до тіла як до машини, чий м'язи нагадують шківи, а органи—двигуни, що заводять поетику під землю, тож ми використовуємо тіло як інструмент і бачимо його поетику лише у хворобі.</p>	<p>Our very habit of treating the body as a machine, whose muscles are like pulleys and its organs engines, forces its poetry underground, so that we experience the body as an instrument and see its poetics only in illness.</p>	<p>Граматична заміна, модуляція, зміщення</p>

67	<p>Можливо хвороба і є тим гостем, який приходить до шпиталю, а справжній шпиталь, можливо, є лише конкретною формою нашої здатності прихистити чужинця-хворобу. Латинське слово hospis водночас означає «ворог» і я зовсім не хочу втратити цей тіньовий елемент хвороби. Хвороба є ворогом, але ми вже пережили цей міф за допомогою ув'язнення. Тепер настав час поглянути на хворобу як на гостя, якого потрібно забезпечити притулком і турботою.</p>	<p>Maybe the disease is the stranger who comes to the hospital and maybe the actual hospital is only the concrete form of our own capacity to host the alien disease. The Latin hospis also means "enemy," and I don't want to lose this shadow element in disease. Illness is an enemy, but we've already lived out that myth with conviction. Now may be the time to see illness as the stranger who needs a place in which to stay and be cared for.</p>	<p>Додавання, модуляція</p>
68	<p>Я б сказав це так: існують боги домівки і наша щоденна хатня праця є способом вшанування цих домашніх духів, які так важливі для підтримки наших життів. Для них скребок є святинею, а коли ми його турботливо використовуємо, то робимо щось і для душі.</p>	<p>I might put it this way: there are gods of the house, and our daily work is a way of acknowledging these home spirits that are so important in sustaining our lives. To them, a scrub brush is a sacramental object, and when we use this implement with care we are giving something to the soul</p>	<p>Додавання, модуляція, вилучення, граматична заміна</p>
69	<p>А працюємо ми творчо, глибокодумно або ж з неослабною несвідомістю, однаково праця глибоко торкається душі. Вона сповнена уяви й звертається до душі на різних рівнях. Наприклад, може збурити певні спогади й фантазії, що мають особливе значення.</p>	<p>Whether we do it with mindfulness and art, or whether it takes place in unmitigated unconsciousness, work affects the soul profoundly. It is full of imagination and speaks to the soul at many different levels. It may, for example, conjure up certain memories and fantasies that have special significance.</p>	<p>Опущення</p>

70	У цих історіях йдеться про те, як їх захопила ця робота, як вона оселилася у їхніх душах. Праця є призначенням: вона нас кличе. Але водночас ми є її улюбленцями. Вона може нас хвилювати, заспокоювати, викликати у нас почуття наповненості, так само як і кохана людина.	These stories tell how the work came to occupy them, to take residence. Work is a vocation: we are called to it. But we are also loved by our work. It can excite us, comfort us, and make us feel fulfilled, just as a lover can	Граматична заміна, вилучення, модуляція, додавання
71	Прості тривоги щоденного життя і є сировиною, <i>prima material</i> , як її назвав би алхімік, з якого утворюється матерія душі.	The plain concerns of ordinary work are the raw material, the <i>prima materia</i> , as the alchemist called it, for working out the soul's matter.	Модуляція
72	Проблема полягає в тому, що якщо те, що ми робимо чи створюємо, не відповідає нашим еталонам і не відбиває увагу й турботу під час такого споглядання, наша душа страждає. Все суспільство страждає від ран, коли ми дозволяємо собі погано виконувати роботу.	The trouble is, if what we do or make is not up to our standards and does not reflect attention and care when we stand back to look at it the soul suffers. The whole society suffers a wound to soul if we allow ourselves to do bad work.	Декомпресія
73	Результати нашої праці подібні до відображення у водоймі— засобом любові до себе. Але якщо ці витвори не любити, нас затягне у нарцисичне місце, де ми втратимо бачення роботи і сконцентруємося на особистих потребах.	The products of our work are like the image in the pond—a means of loving ourselves. But if those products are not lovable, we are forced into a narcissistic place where we lose sight of the work itself and focus on our own personal needs	Модуляція

74	<p>А гроші є не лише раціональним середовищем обміну, а й носієм душі суспільного життя. Вони мають усі душевні ускладнення на кшталт сексу і хвороб, що виходять за межі нашого контролю. Вони можуть наповнити нас захопливим бажанням, прагненням, заздрістю і жадібністю. Життями деяких людей керує спокуса грошима, водночас інші відчують цю спокусу й обирають обхідний шлях, щоб її уникнути. У будь-якому разі гроші займають сильні позиції у душі.</p>	<p>Money is not just a rational medium of exchange, it also carries the soul of communal life. It has all the complications of soul, and, like sex and disease, it is beyond our powers of control. It can fill us with compelling desire, longing, envy, and greed. The lives of some people are shaped by the lure of money, while others sense the temptation and take an ascetic route, in order to avoid being tainted. Either way, money retains its powerful position in the soul.</p>	Модуляція, вилучення
75	<p>Жагу до багатства, законний компонент еросу душі, можна втратити разом з радістю; або ж її придушують, а потім вона таємно тікає до незграбного ставлення до грошей чи закулісної фінансової мудрості і накопичення.</p>	<p>The desire for wealth, a legitimate element in the soul's eros, may be lost, along with its joy; or it is repressed and then sneaks back in awkwardness about money or in behind-the-scenes financial wizardry and hoarding.</p>	Модуляція, функціональна зміна
76	<p>Роберт Сарделло, що вивчав роль грошей у культурному менталітеті, порівнює економіку з процесами, що відбуваються у тілі. Він стверджує, що прибуток і споживання подібні вдиху і видиху, а гроші є середовищем для цих процесів, життєво необхідних для функціонування тіла</p>	<p>Robert Sardello, who has studied the role of money in the cultural psyche, compares economics to bodily processes. Profit and consumption are like breathing in and out, he says, and money the medium for that vital action in the body of society. When money no longer serves community exchange, it becomes an obstacle to the communal</p>	Модуляція, граматична заміна

	суспільства.	flow.	
77	<p>У ідеалі гроші корумпують всіх нас, але не у буквальному, а в алхімічному сенсі. Вони затьмарюють невинність і постійно посвячують нас у сувору реальність грошового обміну. Гроші втягують нам у рукопашний бій у священній битві життя. Вони виводять нас з невинного іdealізму і ведуть до глибших, більш душевних місцин, де влада, престиж і самоцінність вибиваються завдяки значній участі у створенні культури. Тому гроші можуть створити підґрунтя й сито для душі, яка інакше може зав'язнути у м'яких пастельних кольорах невинності.</p>	<p>Ideally, money corrupts us all not literally, but in the alchemical sense. It darkens innocence and continually initiates us into the gritty realities of financial exchange. It brings us into hand-to-hand combat in the sacred warfare of life. It takes us out of innocent idealism and brings us into the deeper, more soulful places where power, prestige, and self-worth are hammered out through substantial involvement in the making of culture. Therefore, money can give grounding and grit to a soul that otherwise might fade in the soft pastels of innocence.</p>	Модуляція
78	<p>Гадаю, цей сон надав мені потрібні поради щодо економіки душі. Гроші є її монетами і можуть набувати форми пристрасті, енергії, таланту чи зобов'язання. Як і багато інших людей я можу приховувати таланти, монети вої душі через страх перед затіненими вулицями матеріалізованого реального життя. Я можу розділити свої ресурси, приховувати їх більшу</p>	<p>This dream, I think, gave me needed instruction in the economics of the soul. Money is its coinage and may take the form of passion, energy, talent, or commitment. Like many people, I may hoard my talents, my soul money, for fear of the shadowy streets of embodied life. I may divide my resources, hoarding the greater share while at the same time being prepared to lose small quantities.</p>	Модуляція, граматична заміна

	частину і готуватися до невеликих втрат.		
79	Темна хмара невдач, що лягає тінню на наші найсерйозніші зусилля, є певним антидотом до найвищих очікувань.	The dark cloud of failure that shadows our earnest efforts is to some extent an antidote for overly high expectations.	Граматична заміна, декомпресія
80	Креативна робота може бути хвилюючою, надихаючою і богоподібною, але вона водночас буденна, одноманітна, сповнена тривоги, розчарувань, глухих кутів, помилок і невдач. Її може робити людина, що не має жодного з прагнень Ікара щодо виходу з темних тіней лабіринту заради яскравого світла.	Creative work can be exciting, inspiring, and godlike, but it is also quotidian, humdrum, and full of anxieties, frustrations, deadends, mistakes, and failures. It can be carried on by a person who has none of the soaring Icarus wishes to abandon the dark shadows of the labyrinth in favor of the brightsunshine.	Модуляція, граматична заміна
81	Як тварина, душа живиться паростками життя, що проростають у безпосередньому оточенні.	Like an animal, the soul feeds on whatever life grows in its immediate environment.	Додавання, модуляція
82	Стравохід як образ прекрасно відтворює одну з основних функцій душі: передавати матеріал зовнішнього світу до світу внутрішнього. Але у цьому сновидінні він виготовлений з неприродної речовини, пластмаси, яка означає неприродність нашого віку. І якщо ця функція душі є пластмасовою, ми ніколи не наситимось. Ми відчуватимемо потребу у більш справжніх засобах перенесення зовнішнього	The esophagus is an excellent image of one of the soul's chief functions: to transfer material of the outside world into the interior. But in this dream it is made of an unnatural substance that stands for the superficiality of our age, plastic. And if this soul function is plastic, then we will no be fed well. We will feel the need of a more genuine means of bringing outer experience deep inside us.	Модуляція, граматична заміна

	досвіду вглиб нас самих.		
83	Так само як мозок перетравлює ідеї й виробляє розум, душа живиться життям і перетравлює його, утворюючи мудрість і характер з корму досвіду.	Just as the mind digests ideas and produces intelligence, the soul feeds on life and digests it, creating wisdom and character out of the fodder of experience.	Дослівний переклад
84	У культурному сенсі ми маємо пластмасовий стравохід, який налаштований хіба що для швидкого перекусу фаст-фудом і швидкого проживання життя, не є провідником до душі, яка розквітає лише тоді, коли життя засвоюється у довготривалому й повільному процесі травлення й поглинання.	Culturally we have a plastic esophagus, suited perhaps to fast food and fast living, but not conducive to soul, which thrives only when life is taken in in a long, slow process of digestion and absorption.	Декомпресія, модуляція
85	У сучасному світі немає моделі такого мислення, натомість більшість часу приділяється рефлексії й існує усвідомлення того, що психе має запасні частини, інструкцію з експлуатації і добре навчений механік, якого називають терапевтом.	There is no model for this kind of thinking in modern life, where almost no time is given to reflection and where the assumption is that the psyche has spare parts, an owner's manual, and well-trained mechanics called therapists. Philosophy lies at the base of every life problem, but it takes soul to reflect on one's own life with genuine philosophical seriousness.	Антонімічний переклад, вилучення, модуляція, додавання
86	Водночас очевидно, що душа не збирається зцілюватися винятково після одногодинної внутрішньої втечі у розпалі активного сучасного життя. Наша втеча від світу може бути більш серйозною і	Yet it is obvious that soul is not going to be healed solely by means of one hour of interior retreat in the midst of an active modern life. Our retreat from the world may have to be more serious and more constantly present in our lives than a weekly counseling	Граматична заміна

	частіше виявлятися у нашому житті, ніж щотижневий візит на консультацію чи випадкова подорож до кемпінгу.	visit or an occasional camping trip.	
87	Іноді сновидіння нагадують японську хайку чи короткі ліричні вірші. І вам доводиться розглядати їх так само, як мініатюру або невеличкий уривок вірша.	Sometimes dreams are like Japanese haiku or short lyric poems. You have to sit with them the way you would with a miniature painting or a little piece of verse.	Модуляція
88	Схожі на маленькі зелені коштовні камені живлення, вони ховалися під білою ковдрою. Ми говорили про білі ковдри її життя, те, що їй здавалося пласким і нецікавим і могло приховувати нові можливості, що відкривали простір для сподівань. ... Вона стверджувала, що відчувала загальне невдоволення, білу ковдру її тьмяних настроїв, і водночас вона мала відчуття, що під цим покривалом поховане життя.	They were like little green jewels of nutrition hidden by a blanket of white. The color green also suggests hope and growth. We talked about blankets of white in her life, things she considered flat and uninteresting that might cover over some hopeful new possibilities. ... She said she also felt a general malaise, a pale sheet of dreariness in her moods, and yet she had the sense that there was life buried under that flatness.	Модуляція, граматична заміна, додавання
89	Духовність сіється, проростає, сходить і розквітає у земному.	Spirituality is seeded, germinates, sprouts and blossoms in the mundane.	Додавання, модуляція, граматична заміна
90	Міф є святою історією поза історичним часом і простором, у якій у художній формі описуються фундаментальні істини природи і людського	A myth is a sacred story set in a time and place outside history, describing in fictional form the fundamental truths of nature and human life.	Компресія, модуляція

	життя.		
91	Дух, як стверджували платоніки, виводить нас за межі людських вимірів і таким чином живить душу.	Spirit, the Platonists said, lifts us out of the confines of human dimensions, and in doing so nourishes the soul.	Модуляція
92	У книзі Трейсі Кіддера «Душа нової машини» насправді йдеться не про душу, але винахідники й розробники комп'ютерів описані як віддані безкорисливі технарі, які присвятили життя своєму баченню технологічної ери, і часто приносили йому в жертву свої сім'ї. Вони є «чернцями машин», захопленими духом своєї праці і так само, як стародавні чернці, вони можуть вести аскетичне життя у своїх зятяних пошуках машини, яка відтворюватиме природній світ, як світло й електрику.	Tracy Kidder's book The Soul of a New Machine doesn't really talk about the soul, but it does describe computer inventors and developers as dedicated, self-denying technicians who devote their lives, often to the detriment of their families, to their vision of a technological age. They are "monks of the machine"; caught up in the spirit of their work, like monks of old, they can come to lead an ascetic life in enthusiastic pursuit of a machine that reproduces as much of the natural world as possible in light and electronics.	Модуляція, граматична заміна
93	Інтелект визирає назовні і прагне просвітлення і насолоди запального ентузіазму. Душа, завжди спрямована всередину, шукає споглядання і більш тіньового, таємничого досвіду пізнання потойбіччя.	Intellect, looking outward, wants enlightenment and the pleasure of a burning enthusiasm. The soul, always drawn inward, seeks contemplation and the more shadowy, mysterious experience of the underworld.	Модуляція
94	Джеймс Гіллман зауважував, що коли наша духовність недостатньо глибока, вона іноді прослизає через чорний хід і набуває дивних	James Hillman has observed that when our spirituality isn't sufficiently profound, it sometimes sneaks out a backdoor and takes on bizarre forms, all kinds of strange	Модуляція

	форм, всіх видів дивного ентузіазму.	enthusiasms.	
95	Нескінченний внутрішній простір історії, народженою релігією чи щоденним життям, і є її душею. Якщо ми позбавимо священні історії їх загадковості, зостанеться лише крихка оболонка фактів, буквализм єдиного значення. Але якщо ми дозволимо історії мати душу, можемо через неї пізнати власні глибини.	The infinite inner space of a story, whether from religion or from daily life, is its soul. If we deprive sacred stories of their mystery, we are left with the brittle shell of fact, the literalism of a single meaning. But when we allow a story its soul, we can discover our own depths through it	Граматична заміна
96	Перед лицем всепоглинаючої потреби у нагальному і водночас хронічному лікуванні, система охорони душевного здоров'я приклеює людям ярлики шизофреніків, алкоголіків і жертв, щоб трохи впорядкувати життєвий хаос вдома і на вулиці, але ж у кожної людини своя історія, незалежно від того, скільки у ній спільних тем.	In the face of overwhelming need for both emergency and chronic care, the mental health system labels people schizophrenics, alcoholics, and survivors so that it can bring some order to the chaos of life at home and on the street, but each person has a special story to tell, no matter how many common themes it contains.	Компресія, опущення
97	Це надихаючий приклад прагнення хоробро увійти у воду буття замість пошуків шляхів лишитися у безпеці, сухим і незачепленим.	It's an inspiring image of the willingness to step courageously into the river of existence, instead of finding ways to remain safe, dry, and unaffected.	Дослівний переклад
98	Як янгол віри, так і демон сумніву відіграють конструктивні ролі у повністю сформованій вірі.	Both the angel of belief and the devil of doubt play constructive roles in a full-rounded faith.	Модуляція

99	Існує економіка душі, згідно якої входження до нових думок, емоцій і стосунків потребує надвисокої ціни.	There is an economics of the soul by which entry into new areas of thought, emotion, and relationship demands a steep price.	Опущення
100	Творення душі є мандрівкою, яка потребує часу, зусиль, навичок, знань, інтуїції і хоробрості. Корисно знати, що вся робота з душею є процесом— алхімією, паломництвом і пригодою—тож не варто очікувати миттєвого успіху чи хоча б якоїсь завершеності.	Soul-making is a journey that takes time, effort, skill, knowledge, intuition, and courage. It is helpful to know that all work with soul is processalchemy, pilgrimage, and adventure-so that we don't expect instant success or even any kind of finality.	Модуляція
101	Образи душевного шляху, як бачимо, досить різні. Це може бути лабіринт, із численними глухими кутами і чудовиськом усередині, або ж одіссея із зрозумілою метою, до якої веде неочікувано довгий і звивистий шлях. Одісей називається політропом, чоловіком численних вивертів— гарне слово для опису шляху душі. Деметра має шукати дочку у всіх усяодах і зрештою мусить спуститися до потойбіччя, щоб повернути землю до життя. А ще є дивна подорож Трістана, що мандрує морем без весла чи керма, торуючи шлях за допомогою арфи.	Images of the soul's path, as we have seen, are quite different. It may be a labyrinth, full of dead-ends with a monster at the end, or an odyssey, in which the goal is clear but the way much longer and more twisted than expected. Odysseus is called "polytropos," a man of many turns-a good word for the path of soul. Demeter must seek her daughter everywhere and finally descend to the underworld before earth can come back to life. There is also the odd path of Tristan, who travels on the sea without oar or rudder, making his way by playing his harp.	Модуляція, граматична заміна
102	Всі мої подарунки, провали і зусилля якщо висловитися мовою алхімії, зливаються і	All my gifts and gaps and efforts coalesce and coagulate-to use alchemical language-into the unique individual I	Модуляція, граматична заміна

	загусають о стану унікального індивіда, яким є я.	am.	
103	Коли ми стаємо прозорими, виявляємося тими, ким ми є, а не тими, ким хочемо бути, таїна людського буття у цілому миттєво виблискує у спалахах втілень. Духовність породжується зі звичайності такого людського життя, яке зробило прозорим життєве прагнення природи і долі.	As we become transparent, revealed for exactly who we are and not who we wish to be, then the mystery of human life as a whole glistens momentarily in a flash of incarnation. Spirituality emanates from the ordinariness of this human life made transparent by lifelong tending to its nature and fate.	Граматична заміна
104	Але якщо ви здатні витримати весь тягар людських можливостей як сировину для алхімічного, душевного життя, то наприкінці вашого шляху побачите у собі ляпис лазур і відчуєте у своїй душі кам'яні ідоли Острову Пасхи і дольмени Стоунхенджа, що позначають еони часу у вашому відрізку життя. І тоді Ваша душа, виплекана у мужності, набуде такої твердості, такої витривалості і таємничості, що божественність народиться з самого Вашого буття. Ви випромінюватиме духовність, мов святий блаженний, що наважився проживати життя таким, як воно є і розкрити особистість разом з її важкою але водночас	But if you can tolerate the full weight of human possibility as the raw material for an alchemical, soulful life, then at the end of the path you may have a vision within yourself of the lapis and sense the stone idols of Easter Island standing nobly in your soul and the dolmen of Stonehenge marking eons of time in your own lifespan. Then your soul, cared for in courage, will be so solid, so weathered and mysterious, that divinity will emanate from your very being. You will have the spiritual radiance of the holy fool who has dared to live life as it presents itself and to unfo	Модуляція, граматична заміна, додавання, декомпесія

	творчою часткою недосконалості.		
105	Ідеальним шлюбом духу і душі, анімусу і аніми, є шлюбне єднання небес і землі, наших найвищих ідеалів і амбіцій, поєднаних з найприземленішими симптомами і скаргами.	The ultimate marriage of spirit and soul, animus and anima, is the wedding of heaven and earth, our highest ideals and ambitions united with our lowliest symptoms and complaints.	Декомпресія, модуляція
106	Для сучасної людини, яка може вважати психе хімічним апаратом, тіло машиною, а світ виробництва— дивовижним витвором сили мозку і технологій, ідея anima mundi може видатись дивною.	To the modern person who may think of the psyche as a chemical apparatus, the body as a machine, and the manufactured world as a marvel of human brainpower and technology, the idea of anima mundi might seem strange indeed.	Модуляція
107	Тварина виявляє свою душу у вражаючому вигляді, життєвих звичках і власному стилі. Подібним чином з надзвичайною унікальністю виявляють себе об'єкти природи. Краса і міць річки надають їй вражаючої присутності. Неймовірна споруда зринає перед нам як індивід, що так само, як і ми, має душу.	An animal reveals its soul in its striking appearance, in its life habits, and in its style. The things of nature similarly show themselves with extraordinary particularity. A river's power and beauty give it an imposing presence. A striking building stands before us as an individual every bit as soulful as we are.	Модуляція, граматична заміна
108	Ми прагнемо думати, що світ є ворогом, сповненим отруту, що атакують нас, сіючи у нас хвороби і смерть.	We tend to think that the world is our enemy, that it is full of poisons that attack us, seeding us with illness and death.	Компресія

109	Якщо ми маємо спробувати розробити здорову практику екології, то нам водночас потрібно турбуватись про рівень внутрішнього забруднення, а якщо ми спробуємо очистити особисте життя за допомогою терапії або іншого методу, то маємо наглянути і за невротами світу і стражданнями речей.	If we are to attempt to develop a sound practice of ecology, we need to tend our own inner pollutions at the same time, and if we are to attempt to dean up our personal lives through therapy or some other method, we will need at the same time to tend to the neuroses of the world and to the suffering of things.	Граматична заміна
110	Душа любить минуле і не вчиться у історії, вона живиться історіями і відгомонам минулого.	But soul loves the past and doesn't merely learn from history, it thrives on the stories and vestiges of what has been.	Модуляція
111	Тоді Ви зупинитесь і вийдете з автівки на кілька хвилин, щоб відчути велич природи. У цьому і виявляється захоплива сила краси, бо віддатися її раптовим прагненням означає дати душі те, чого вона потребує.	You stop the car, get out for just a few minutes, and behold the grandeur of nature. This is the arresting power of beauty, and giving in to that sudden longing of the soul is a way of giving it what it needs.	Модуляція, граматична заміна
112	Сенсом миттєвого захоплення є просто живлення душі улюбленою стравою— видом, який запрошує до споглядання.	The point of the momentary seizure is simply to feed the soul with its preferred diet—a sight that invites contemplation.	Модуляція

Додаток Б

Приклади вживання пролонгованих метафор у повісті А. К. Дойля «Собака Баскервілів» та їхній переклад

№	Український переклад	Англійське речення	Трансформації
1	Якщо ви не випромінюєте яскравого сйва, то, в усякому разі, ви є провідником світла. Та хіба мало таких людей, які, не маючи особливого таланту, все-таки володіють надзвичайною здатністю запалювати його в інших!	It may be that you are not yourself luminous, but you are a conductor of light. Some people without possessing genius have a remarkable power of stimulating it.	Модуляція, додавання, граматична заміна
2	Ось вона, фатальна хвилина, Ватсоне! Ви чуєте кроки на сходах, ці кроки вриваються у ваше життя, але невідомо, що вони несуть за собою — добро чи зло.	How is the dramatic moment of fate, Watson, when you hear a step upon the stair which is walking into your life, and you know not whether for good or ill.	Модуляція, граатична заміна, додавання
3	— І, очевидно, людина з науковим спрямуванням розуму? Я маю лише певний стосунок до науки, містере Холмс: так би мовити, збираю мушлі на березі неосяжного океану пізнання.	“And a man of precise mind, evidently. A dabbler in science, Mr. Holmes, a picker up of shells on the shores of the great unknown ocean.	Грааматична заміна, описовий переклад
4	Сусіди пробачили б йому всі його гріхи, адже святі ніколи не оселялися в наших місцях, але Гуго був схильним до бездумних і жорстоких жартів, що й зробило ім'я його притчею во язицех у всьому Девоні.	This, in truth, his neighbours might have pardoned, seeing that saints have never flourished in those parts, but there was in him a certain wanton and cruel humour which made his name a by-word through the West.	Модуляція, додавання
5	Нещасна мало не збожеволіла, слухаючи спів, п'яні вигуки й брутальну лайку, що лунали знизу, адже, за свідченням тих, хто знав Гуго Баскервіля,	The poor lass upstairs was like to have her wits turned at the singing and shouting and terrible oaths which came up to her from below, for they say that the words used by Hugo	Грааматична заміна, декомпресія

	напідпитку він лаявся так, що, здавалося, ці богохульні слова можуть спопелити людину на місці, яка осквернила ними свої вуста.	Baskerville, when he was in wine, were such as might blast the man who said them.	
6	Невдовзі Гуго залишив гостей, щоб віднести своїй бранці їжу та питво, а можливо, в його думках було й щось гірше, але побачив, що клітка спорожніла і пташка утекла.	“It chanced that some little time later Hugo left his guests to carry food and drink—with other worse things, perchance—to his captive, and so found the cage empty and the bird escaped.	Модуляція, граматична заміна
7	Досі моя діяльність не витікала за межі цього світу, — сказав він. — Я борюся зі злом у міру своїх скромних сил і можливостей, але повстати проти самого прабатька зла буде, мабуть, надто самовпевнено з мого боку.	Holmes shrugged his shoulders. “I have hitherto confined my investigations to this world,” said he. “In a modest way I have combated evil, but to take on the Father of Evil himself would, perhaps, be too ambitious a task.	Модуляція, граматична заміна, антонімічний переклад, додавання
8	Але якщо ваша теорія про надприродні сили правильна, то вони здатні згубити цього молодого чоловіка не тільки в Девонширі, але й у Лондоні. Важко уявити собі диявола з територіально обмеженою владою. Адже це не якийсь там член парафіяльного управління.	But surely, if your supernatural theory be correct, it could work the young man evil in London as easily as in Devonshire. A devil with merely local powers like a parish vestry would be too inconceivable a thing.	Функціональна заміна, модуляція
9	Під час напруженої розумової роботи мій друг потребував самоти і спокою, коли він зважував усі, навіть найдрібніші деталі справи, будував одну за одною кілька гіпотез, порівнював їх між собою і вирішував, які відомості вагомі, а якими можна зневажити.	I knew that seclusion and solitude were very necessary for my friend in those hours of intense mental concentration during which he weighed every particle of evidence, constructed alternative theories, balanced one against the other, and made up his mind as to which points were essential and which immaterial.	Граматична заміна, модуляція зміщення

10	Світ сповнений таких очевидностей, але їх ніхто не помічає.	The world is full of obvious things which nobody by any chance ever observes.	Компресія, вилучення
11	А між цими окремими точками й навколо них розстеляються сумні, позбавлені ознак життя болота. От вам сцена, на якій розігралася ця трагедія і, можливо, розіграється ще одна у нас на очах.	Between and around these scattered points extends the desolate, lifeless moor. This, then, is the stage upon which tragedy has been played, and upon which we may help to play it again.	Модуляція, функціональна заміна
12	— Здається, ми вступили в царину здогадів, — зауважив доктор Мортімер. — Скажіть краще — в царину, де зважуються всі можливості для того, аби вибрати з них найбільш правдоподібну. Це наукове використання сили уяви, що у фахівців завжди працює на твердій матеріальній основі.	We are coming now rather into the region of guesswork,” said Dr. Mortimer. “Say, rather, into the region where we balance probabilities and choose the most likely. It is the scientific use of the imagination, but we have always some material basis on which to start our speculation.	Модуляція, граматична заміна, зміщення
13	Треба подивитися, які козири в нас на руках, і сміливо ними бити.	We must see what further cards we have in our hands and play them with decision.	Модуляція
14	— Я, власне, ще нічого не розумію. Історія дуже заплутана, сер Генрі. Якщо її пов’язати зі смертю вашого дядька, то з тих п’ятисот вельми серйозних справ, які мені доводилося розплутувати, ця буде, мабуть, найскладнішою. Але в мене в руках є деякі нитки, і одна з них неодмінно має привести нас до розгадки. Ми можемо витратити зайвий час, ухопившись не за ту нитку, за яку потрібно, але рано чи пізно знайдемо й потрібну.	ell, I don’t profess to understand it yet. This case of yours is very complex, Sir Henry. When taken in conjunction with your uncle’s death I am not sure that of all the five hundred cases of capital importance which I have handled there is one which cuts so deep. But we hold several threads in our hands, and the odds are that one or other of them guides us to the truth. We may waste time in following the wrong one, but sooner or later we must come upon the right.”	Вилучення, компресія, модуляція, функціональна заміна, нейтралізація, зміщення, додавання
15	Справді, заради такого величезного куша можна	It is a stake for which a man might well play a desperate	Граматична заміна

	затівати ризиковану гру.	game.	
16	Удар, Ватсоне! Влучний удар! — сказав він. — Рапіра в руках супротивника, що не поступається мені ні у швидкості, ні в точності.	A touch, Watson—an undeniable touch!” said he. “I feel a foil as quick and supple as my own. He got home upon me very prettily that time.	Модуляція, додавання, антонімічний переклад
17	Згадаєте моє слово, Ватсоне, цього разу ми маємо справу з гідним супротивником. Я зазнав поразки в Лондоні. Будемо сподіватися, що ви відіграєтеся в Девонширі.	I tell you, Watson, this time we have got a foeman who is worthy of our steel. I’ve been checkmated in London. I can only wish you better luck in Devonshire.	Функціональна заміна, модуляція, граматична заміна
18	Десь там, на сумній гладіні цих боліт, диявол у людській подобі, наче дикий звір, відлежувався в норі, плекаючи в серці ненависть до людей, які вигнали його зі свого товариства.	Somewhere there, on that desolate plain, was lurking this fiendish man, hiding in a burrow like a wild beast, his heart full of malignancy against the whole race which had cast him out.	Додавання вилучення, декомпресія
19	Він міг би пролити світло на те, що криється в пільмі від усіх нас.	He might throw some light on that which is so dark to us.	Модуляція, емпфатизація
20	Щойно я тут опинився, як відразу відчув, що навколо мене скупчуються якісь примари. Ходиш немов по Грімпенській твані: ось-ось загрузнеш з головою на одній з цих зелених галявин, і ніхто не допоможе тобі звідти вибратися.	Please, please, be frank with me, Miss Stapleton, for ever since I have been here I have been conscious of shadows all round me. Life has become like that great Grimpen Mire, with little green patches everywhere into which one may sink and with no guide to point the track.	Модуляція, додавання, функціональна заміна
21	Однак роман протікає не так гладко, як мав би за таких обставин. Сьогодні, наприклад, на його поверхні з’явилися маленькі брижі, що дуже здивувало й спантеличило нашого друга.	And yet the course of true love does not run quite as smoothly as one would under the circumstances expect. Today, for example, its surface was broken by a very unexpected ripple, which has caused our friend considerable perplexity and annoyance.	Компресія, вилучення, граматична заміна
22	Як бачите, одна з наших маленьких таємниць	So there is one of our small mysteries cleared up. It is	Граматична заміна,

	роз'яснилася. А намацати ногами дно у драговині, в якій ми борсаємося, неабияка справа.	something to have touched bottom anywhere in this bog in which we are floundering.	емфатизація
23	А тепер я потягну за іншу ниточку, яку мені вдалося визволити з цього заплутаного клубка.	And now I pass on to another thread which I have extricated out of the tangled skein, the mystery of the sobs in the night, of the tear-stained face of Mrs. Barrymore, of the secret journey of the butler to the western lattice window.	Модуляція
24	Час плинув неймовірно повільно, але нас підбадьорював азарт мисливця, який терпляче підстерігає здобич у засідці. ... Баронет безшумно відімкнув двері. Ми пішли слідом за нашою дичиною.	It was incredible how slowly the hours crawled by, and yet we were helped through it by the same sort of patient interest which the hunter must feel as he watches the trap into which he hopes the game may wander. Then the baronet gently opened his door and we set out in pursuit.	Граматична заміна, вилучення, модуляція, додавання
25	Вогник свічки віддзеркалювався в хитрих маленьких очицях, які злобливо бігали в різні боки, ніби очі звіра, що зачув у темряві кроки мисливців.	The light beneath him was reflected in his small, cunning eyes which peered fiercely to right and left through the darkness like a crafty and savage animal who has heard the steps of the hunters.	Модуляція, зміщення, вилучення
26	Ну, Ватсоне, що ви скажете про цей новий промінь світла? — Як на мене, він ще більше згустив темряву.	Well, Watson, what do you think of this new light?" "It seems to leave the darkness rather blacker than before."	Додавання, модуляція, компресія
27	Знову переді мною — та глуха стіна, яка виростає на всіх моїх шляхах до визначеної мети.	Once again I had reached that dead wall which seemed to be built across every path by which I tried to get at the object of my mission.	Граматична заміна, модуляція
28	Щастя стільки разів зраджувало нам під час цього розслідування, але тепер воно повернулося до	Luck had been against us again and again in this inquiry, but now at last it came to my aid. And the messenger of	Модуляція, емфатизація

	мене обличчям. І провісником удачі виявився сивочолий, червоновидий містер Френкленд, який зустрів мене біля своєї садової хвіртки, що виходила на шлях.	good fortune was none other than Mr. Frankland, who was standing, grey-whiskered and red-faced, outside the gate of his garden, which opened on to the highroad along which I travelled.	
29	Але моїми козирями в грі залишалися недовіра й цілковита байдужість	But incredulity and indifference were evidently my strongest cards	Граматична заміна, модуляція
30	Я нишком підходив до цієї кам'яної діри — точнісінько як Степлтон, коли його сачок уже занесений над метеликом!	As I approached the hut, walking as warily as Stapleton would do when with poised net he drew near the settled butterfly, I satisfied myself that the place had indeed been used as a habitation.	Модуляція
31	Приїзд до Баскервіль-Холу дуже зв'язав би мене, а так я міг вільно діяти, залишаючись за лаштунками й готуючись виступити на сцену в найкритичнішу хвилину.	As it is, I have been able to get about as I could not possibly have done had I been living in the Hall, and I remain an unknown factor in the business, ready to throw in all my weight at a critical moment.”	Модуляція антонімічний переклад, граматична заміна
32	Вони зустрічаються, листуються — між ними взагалі цілковита злагода, що дає нам великий козир у руки.	They meet, they write, there is a complete understanding between them. Now, this puts a very powerful weapon into our hands.	Функціональна заміна, модуляція
33	З мороку, в якому я так довго блукав, виступили наполовину побачені, наполовину вгадані мною обриси дивовижного лиходійства. ... Пітьма, що огортала мене, помалу розсіювалася, але багато чого ще залишалось в тіні.	The shape of some monstrous villainy, half seen, half guessed, loomed through the darkness which had girt me so long. .. the darkness was rising, but much was still hidden by the shadows.	Додавання, модуляція, граматична заміна
34	— Якщо ця жінка — його дружина, то до чого тут місіс Лаура Лайонс? — запитав я.	If this woman is in truth his wife, where does Mrs. Laura Lyons come in?” I asked. “That is one of the points upon	Опущення, модуляція

	— Це один з пунктів, на який ви самі пролили світло.	which your own researches have shed a light.	
35	Степлтон затягує у свої тенета сера Генрі, а я затягую його самого. Він майже в моїх руках, з вашою допомогою.	My nets are closing upon him, even as his are upon Sir Henry, and with your help he is already almost at my mercy.	Граматична заміна
36	Нарешті ми зійшлися в рукопашному бої! — сказав Холмс, прямуючи поруч зі мною. — Але яка витримка! Як швидко він узяв себе в руки! Але ж удар був воістину приголомшливий — побачити, що твоєю жертвою стала зовсім не та людина, яку ти намічав! Я, Ватсоне, говорив вам про це в Лондоні й повторюю зараз: нам ще не доводилося схрещувати рапіри з більш гідним супротивником.	“We’re at close grips at last,” said Holmes as we walked together across the moor. “What a nerve the fellow has! How he pulled himself together in the face of what must have been a paralyzing shock when he found that the wrong man had fallen a victim to his plot. I told you in London, Watson, and I tell you now again, that we have never had a foeman more worthy of our steel.”	Модуляція, компресія, граматична заміна
37	Для мене деякі пункти досі вкриті мороком... Але він розсіється, неодмінно розсіється.	There are several points upon which we still want light—but it is coming all the same.” .	Модуляція, граматична заміна
38	І присягаюсь вам, завтра до ночі він битиметься в наших тенетах, як б’ються його метелики під сачком. Шпилька, корок, бирочка — і колекція на Бейкер-Стріт поповниться ще одним екземпляром.	We have him, Watson, we have him, and I dare swear that before tomorrow night he will be fluttering in our net as helpless as one of his own butterflies. A pin, a cork, and a card, and we add him to the Baker Street collection!	Додавання, модуляція
39	Незабаром почнемо діяти. Тенета вже розставлено. А до вечора буде видно, заплуталася в них ця велика зубаста щука або вже вислизнула на волю. ... І я вже подумки бачив, як наші тенета все тугіше й тугіше затягуються навколо зубатої	The nets are all in place, and the drag is about to begin. We’ll know before the day is out whether we have caught our big, lean-jawed pike, or whether he has got through the meshes. Already I seemed to see our nets drawing closer around that lean-jawed pike.	Модуляція, граматична заміна, додавання, декомпресія

	шуки.		
40	У нас у запасі дві вільних години. Їх варто витратити на обід, а потім, Лестрейде, ми почастиємо вас найчистішим нічним повітрям Дартмура й допоможемо вам прочистити горло від лондонського туману.	We have two hours before we need think of starting. I think we might employ it in getting some dinner and then, Lestrade, we will take the London fog out of your throat by giving you a breath of the pure night air of Dartmoor.	Модуляція
41	Окрім того, він постачав мене їжею і чистою білизною та стежив за вами, коли я був зайнятий Степлтоном. Отже, як бачите, всі нитки були у мене в руках.	When I was watching Stapleton, Cartwright was frequently watching you, so that I was able to keep my hand upon all the strings.	Граматична заміна